

श्री गणेशाय
नमः॥

रुतान्देवेभ्य इन्द्रस्य ब्राह्मुरसि दक्षिणाः॥ सहस्रमृष्टिः शतते
जा ब्राह्मुरसि तिग्मतेजा द्विषतो ब्रध्नः॥ पृथीवि देवयजनिः॥
पृथिवि देवयजन्मोषध्यास्ते मूलममहि ६ सिषम्व्रज ऊं ह्र
गो ह्वानम्वर्षतुते द्यौर्वधान देवसवितः परमस्याम्य पृथिव्या
७ सतेनपाशै र्योस्मान्देष्टुयच्च वयन्नुष्मत्तमतो माम्मोक्
॥१५॥ अपाररुमा अपाररुमा पृथिवी देवयजना ह्वया सम्व्रज
गो ह्वानम्वर्षतुते द्यौर्वधान देवसवितः परमस्याम्य

सं०

७

पिब्या ॐ शतेनपाशैर्द्वौस्मन्नेष्टियश्चैवयन्दिष्मस्तमतोमा ॥ १ ॥
मौक् ॥ अररोदिवम्मापप्योदुप्सत्ते चाम्मास्वञ्जजङ्गुगोष्टानं
वर्षतुतेद्यौर्वंधानदेवसवितः परमस्माम्पिब्या ॐ शतेनपा
शैर्द्वौस्मन्नेष्टियश्चैवयन्दिष्मस्तमतोमामौक् ॥ २ ॥ गाय
त्रेणात्वा ॥ गायत्रेणात्वा द्धन्दसापरिगङ्गा मित्रैर्दुर्भेनत्वा द्ध
न्दसापरिगङ्गा मिजागतेनत्वा द्धन्दसापरिगङ्गा मि ॥ सुदमा
चासिशिवाचासिस्था नाचासिसुषदाचास्पृजन्वतिचासिप

दिता

७

श्री गणेशाय नमः ॥

यस्वती च ॥ २७ ॥ पुरा कुरात् ॥ विश्वे मोचिरसी नुदादा यष्टि वीजो
वदानुमा ॥ यामैरयं श्वन्द्रमसि सधामि रत्ना मुधीरा सोऽनुदिश्य
वजते ॥ प्रोक्ता सीरासा दयद्विषतो ब्रह्मोसि ॥ २८ ॥ प्रत्युष्टु रक्तः प्र
त्युष्टुः श्ररातयोनिष्टुष्टु रक्तो निष्टुष्टुः श्ररातयः ॥ अनितितो
सितसपत्न्यदि द्वाजिनत्वा वाजे द्वायै सम्माजिर्मि ॥ प्रत्युष्टु रक्तः
प्रत्युष्टुः श्ररातयोनिष्टुष्टु रक्तो निष्टुष्टुः श्ररातयः ॥ अनिशि
तासितसपत्न्यदि द्वाजिनीत्वा वाजे द्वायै सम्माजिर्मि ॥ २९ ॥ अदित्ये

६५६५३ =

सं०
८

राक्षसाः॥सिद्धिं क्ष्मां चेष्योः सृज्जेत्वा देवे नत्वा च दुष्पाव पश्यामि कित
 अग्नेर्जिह्वासि सुहृदे वैश्वो धाम्ने धाम्ने भव यजुषे यजुषे॥
 ३०॥ सवितुस्त्वा प्रसवः उत्सुना म्पदि देरा पवित्रे रास्त्र्यं स्य र
 स्मिभिः शांते जोसि शुक्रा मस्य मतम सिधाम नामो सिप्रिय देवा
 नामनाष्टं नृदेव यज नमसि॥३१॥ इति संज्ञिता पाठे प्रथमो
 ध्यायः॥ कृ क्ष्मासि॥ कृ क्ष्मा स्या खरे द्वौ ग्नये त्वा जुष्टम्प्यो
 दामि वेदि रसि वहिषे त्वा जुष्टा म्प्यो कामि वहि रसि सुग्रस्त्र
 सवितुर्वः प्रसवः उत्सुना म्पदि देरा पवित्रे रास्त्र्यं स्य रस्मिभिः

कित

२७

१

८

श्रीगणेशाय नमः

जुष्टमोक्षाम्पदितैबुन्दनम्॥॥अदितैबुन्दनमसिबिध्नौ
सुप्तोत्पूषीम्प्रदत्तत्वास्तृणानि स्वासत्स्यान्वेवेष्टोभुवपतये
स्वाहाभुवनस्यपातयेस्वाहाभूतानाम्पातयेस्वाहा॥२॥गन्धर्व
वस्त्वा॥विस्वावशुःपरिदधातुविश्वस्यारिष्टेयजमानस्यप
रिधिरस्यग्निरिडःईडितः॥इन्द्रस्यबाहुरसिदक्षिणे॥विश्व
स्यारिष्टेयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडःईडितः॥मित्रावरु
णेणोतरतःपरिधत्ताभ्रवेणधर्मणाविश्वस्यारिष्टेयजमान

सं०

९

समरिधिरस्यग्निरिउः ईडितः॥३॥ वीतिहो ब्रह्मा। कवेद्युमतः॥ हिता
समिधीमहि॥ अग्ने ब्रह्म मद्धरे॥४॥ समिदसि॥ समिदसिस्त
यस्त्वापुरस्तात्पातुकस्याश्चिदमिस्तस्त्वा॥ सवितुर्वा हस्त्यः॥३
समिदसत्वास्त एमीस्वास्त्यनेवेष्टाः॥ आत्वाव सवो रुद्रा
॥ आदित्याः सदन्ता॥५॥ अता आसि। जुहूनीम्नासेदम्य ये नधा
म्नाप्ति यः सदः॥ आसीदम्यताचास्यु पभन्नाम्नासेदमिप्रयेण
॥५॥ अम्नाप्ति यः सदः॥ आसीदम्यताचासिध्रुवा नाम्नासेदम्य

९

श्रीगणेश साधना

येराधाम्नाप्रियः सदः आसीदप्रियेराधाम्नाप्रियः सदः आ
सीदा॥ ध्रुवाः असदन्तस्य यो नोताविष्णो पाहि पाहियत्तम्या
हियत्तपतिम्याहि मां यत्तन्म॥ दा॥ अग्नेवाजजित॥ अग्नेवाज
जिद्वाजन्त्वासरिष्यान्तन्वाजजितः सम्पाजिर्म॥ नमो देवेभ्यः स्व
धापितृभ्यः सुयनेभ्यः भूयास्तन्मस्तन्मद्या॥ ७॥ अस्तु नमः
देवेभ्यः आजाः सत्रियासमन्त्रिणा विष्णो मा त्वावक्रामिषम्ब
सुमतीमग्नेते कृता मुपस्तेष्वन्विष्णो स्यात्समसीतः इन्द्रो वीर्यं

सं० मकरोदूर्ध्वोऽर्धुरास्यात्॥७॥ अग्नेर्ध्वः॥ अग्नेवेर्होत्रम्वेद हिता
७० त्वमवेतात्वाद्या वापयिवोऽवत्वद्यावापयिवीत्विदृक्कदे
वैश्वः इन्द्राजै न हविषाभुत्वा हासज्योतिषा ज्योतिः॥८॥
मः इदम॥ मः इदं द्रः इन्द्रो यदधा त्वत्मा त्रा यो मद्यवानः स
चत्ताम॥ अत्मा कः सत्त्वाशिषः सत्त्वानः सत्त्वास्तिषः उपहू
तापयिवीमातोपमाप्ययिवीमाता हयतामग्निराग्नीदुत्वा
त्वा॥१०॥ उपहूतोद्यौः॥ उपहूतोद्यौः श्वितोपमान्यौष्पिताहू

श्रीगणेश सा नमः ॥२॥

गतामग्नीराग्नीद्रा त्वा हा ॥ देवस्य त्वा सुवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बोह
ब्राम्पुक्षो हस्ता ब्राम्प ॥ प्रतिग द्वा म्पग्नेष्टा स्मत्तनप्रा क्षा
मि ॥ ११ ॥ युतत्रै ॥ देवसवितर्य जम्प्रा हु दैहस्पतये ब्रह्मणेते
नयजम वते नयतपति ते नमामव ॥ १२ ॥ मनोज्ञतिः ॥ मनोज्ञतिज्
षतामा ज्यस्य हृदस्पति र्य जमी मननो त्वरिदं यज्ञमिम
नं धातु ॥ विश्वे देवा सः इह मादयंता मेरं ॥ प्रतिष्ठा ॥ १३ ॥ युषाते ॥
अग्ने समित या वेदश्चान्वप्रा यत्न ॥ वृद्धिमी महि च वयमा

सं०

११

चप्पासिषीमहि॥ अग्नेवाजिद्वजन्त्वा सश्रिवा ए० सम्वाजजि हिता
तः सम्माजिमे॥ १४॥ अग्नीषोमयो रुजितिमनूजेषम्वाजस्य
माप्रसवेनप्योहामि॥ अग्नीषोमोतमपनूदतां योऽस्मान्देष्टु
यच्चवयं द्युष्मोवाजस्य नम्य सवेनापोहामि॥ इन्द्राग्न्योरुजि
तिमनूजेषम्वाजस्य माप्रसवेनप्योहामि॥ इन्द्राग्नीतमपनू
दतां योऽस्मान्देष्टु यच्चवयं द्युष्मोवाजस्यै नम्य सवेनापो
हामि॥ १५॥ वसुश्चरत्वा रुद्रेऽग्नीत्वादि त्वेव्वात्वा स आनाथाद्या ॥ ११

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
वापयिष्वीमित्रावरुणौ त्वाष्ट्र्यावताम् ॥ धुतुवयोक्ता ७ रिहाणा
मरुताम्पतीर्ग हवशापक्षिर्ब्रूत्वादिवज्र हृतो नोवृष्टिमावह ॥ न
कुष्माऽत्रग्नेसिचकुर्मपाहि ॥ ६ ॥ यम्यरिषिम् ॥ यम्यरिषिम् ॥ य
धस्त्याऽत्रग्नेदेवपशामिर्गुह्यमाना ॥ ततः ॥ यतमनुजोषसुराम्मे
षनेत्तदपचेतयाताऽत्रग्नेः प्रियम्याधोपीतम् ॥ ७ ॥ स० ॥ स्रव
भागास्त्य ॥ स० ॥ स्रवभागास्त्येषा बृहन्तः ॥ प्रस्तरेयुः परिधेयाश्चदे
वाः ॥ इमाम्वाचमभिविष्टे गुरात्तः ॥ आसद्यास्मिन्बर्हिषिमाद

द्यौपाहिदुरः ३२

सं०

१३

यद्दुष्टं स्वाहा वा द॥ १७ ॥ मृता चीस्थ ॥ मृता चीस्थो धु र्योपा हीता
तं सुमेस्थ सुमेमा धतमा यज्ञनमश्वात उपयज्ञस्य शिवेसं
ति सुस्थस्विष्टे मे सन्ति वदस्व ॥ १८ ॥ अग्ने दद्या योशीतमपाहिमा
दिद्योः पाहिप्रसित्यै पाहिदुरं द्युत्राः अविषन्नः पितृकृणु
सुषदा योनौ स्वाहा वा उग्नये संम्वेक्षयंतये स्वाहा सरस्वत्यै य
शो भगिन्ने स्वाहा ॥ १९ ॥ विद्योः सि विदोः सि ये न त्वद्देव वेददेवे
षीन्ने दो भवस्ते नमस्वम्वेदो भूयाः ॥ देवा गातु विदो गातु म्वित्वा ॥ २० ॥

१२

स
शातुमि॥ मनस्यतद्मन्देव यज्ञ ए० स्वाहावातेधाः॥२१॥ सम्बर्हि॥
संबर्हिरङ्गा ए० हविषा घृतेन समादित्यैर्वत्समिः सम्मरुद्धिः स
मित्रोच्चिश्चदेवेभिरङ्गादिद्यन्नमोगद्वतुयत्स्वाहा॥२२॥ कत्वा॥
कत्वाविमुञ्चतिसत्त्वाविमुञ्चितिकस्मै त्वाविमुञ्चितितस्मै त्वावि
मुञ्चति॥ षोषायरक्षसाग्रागोत्सी॥२३॥ सबर्चसा॥ पयसा सन्ननमि
रगन्महिमनसा स० शिवेन॥ त्वष्टा सुदतो विदधातुरायो नुमा
रुतन्नो यद्विलिष्टम्॥२४॥ दिवि विष्णुः॥ दिवि विष्णुर्व्यो० ब्रह्मा ए०

सं०

१३

स्त जागते न दू द सा त तो नि र्व क्तो वो स्मा दे दृ य च व य न्दु ष्मो हि ता
त्तरि के वि ष्णु र्व क्त ७ स्त त्रै र्मु मे न दू द सा त तो नि र्व क्तो वो
स्मा दे दृ य च व य न्दु ष्मः प थि व्या म्बि ष्णु र्व क्त ७ स्त गा
प त्रे स दू द सा त तो नि र्व क्तो वो स्मा दे दृ य च व य न्दु ष्मो स्मा
द त्रा द स्ये प्र ति द्वा या ऽ अ ग न्म स ः स ओ ति षा ऽ अ भू म ॥ २५ ॥
स्व य मूर ति ॥ स्व य मूर ति श्च द्यौ र श्मि र्व र्चो द्यौ ऽ अ सि व र्चो मे
दे हि ॥ सूर्य स्या व त म न्वा व र्जो ॥ २६ ॥ अ ग्ने गृ ह प ते ॥ सु गृ ह प

१३

तिस्त्वमया ग्रेह ऊहपतिना भूयासः सुगहपति स्त्वममया ग्रेह
 ऊहपतिना भूयाः अस्मूरि रौगाहपत्यानि सन्तु शतः हि माः
 सूर्य स्यादृतमन्वावर्ते ॥ २० ॥ अग्ने ब्रतयते ब्रतमचारिषंतदशक ९
 तन्मे राधोदमहं य एवास्मि सोस्मि ॥ २१ ॥ अग्ने येकव्यवा
 हनाय ॥ अग्ने येकव्यवाहनाय स्वाहा सोमाय पित्रीमते स्वाहा
 ॥ अपहताः असुरारक्षा ७ सिबेदिषदः ॥ २२ ॥ ~~अपहताः असुरारक्षा~~
 तिमुच्यमानाः असुरारक्षाः सन्तः स्वधया चरन्ति ॥ परापुरोनिपु

सं०
१४

रोयेभरन्त्यग्निष्टौ लोका ल्यणुदात्यस्मात्॥३०॥ अत्रपितरः॥ अ हिता
अपितरोमादयद्व्यथाभागमाहृषायद्वम॥ अमीमदन्तपितरो
यथाभागमाहृषायिषत॥३१॥ नमोवः। पितरोरसायनमोवः३
पितरः सोषायनमोवः पितरोजीवायनमोवः पितरः स्वधायै न
मोवः पितरोद्यौरायनमोवः पितरोमन्त्रवेनमोवः पितरः पित
रो नमोवो गृहान्पितरोदत्तसतोवः पितरोदेष्टमोतदः पितरो
वासः अधत्त॥३२॥ अधत्तपितरो गार्भकुमारमुष्करस्त्रजम्॥

१४

यथेहपुरुषोसत्॥३३॥उर्जम्बहन्ती॥उर्जम्बहन्तीरमतंश्रुतम्प
यःकीलात्मपरिश्रुतम्॥स्वधास्त्यतर्पयतमेपिनृन्॥३४॥

॥रगिसंहितापाठेद्वितीयोऽध्यायः॥समिधाग्निम॥समि
धाग्निनृवस्पतधृतैर्वैध्रयतातिथिम॥आस्मिन्नुच्चाजुहो
तन॥१॥सुसमिद्धायशोचिषे॥द्युतनीब्रजुहोतन॥अग्नयेजा
तवैदसे॥२॥तत्त्वा॥समिद्धिरजिरोद्युतेनवर्द्धयामसि॥बृहच्छे
वायविष्ट्य॥३॥उपत्वाग्वेहविष्मतीद्युताचीर्व्यन्तुहव्येता॥

सुदुपुसादवेरपुष्प

पुष्प
ह

जुषस्वसमिधोमम॥४॥ भूर्ब्रुवः सुर्ध्वो रिव भूम्या पृथिवी वचरिमा हिता
॥ तस्या स्तेपयि विदेव यजनि पृष्टुग्निमन्नादमन्नाद्या यादधे॥
५॥ आयम॥ आयज्जैः पश्चिरक्का मीदसदन्मातरम्पुः॥ पितरञ्च
प्रयत्स्वः॥६॥ अतश्चरतिः सोचनास्य प्राणादपानती॥ व्यरुवा
हि आपो दिवम्॥७॥ त्रि० सद्धाम॥ त्रि० सद्धामविराजति वाक्पातज्जा
यधो यते॥ प्रतितस्त्रोरहद्युभिः॥८॥ अग्नीर्ज्योतिः॥ अग्निर्ज्यो
तिरग्नीः स्वाहा सूर्योर्ज्योतिर्ज्योतिः सूर्योः स्वाहा॥ अग्निर्वचो १५

ज्योतिर्वर्चः स्वाहा सूर्यो वर्चो ज्योतिर्वर्चः स्वाहा ॥ ज्योतिः सूर्यः
सूर्यो ज्योतिस्वाहा ॥ ९ ॥ स जु देवेन ॥ स जु देवेन स वित्रा स जु
रात्रे देवता ॥ जुषारो अग्नी वेतु स्वाहा ॥ स जु देवेन स वित्रा स
जुरुषसे देवता ॥ जुषाराः सूर्यो वेतु स्वाहा ॥ १० ॥ उपप्रयत्नो अ
द्वरम् ॥ उपप्रयत्नो अद्वरम् नम्रेन्मो चे माग्नेये ॥ आरे अस्मै च अ
स्वतो ॥ ११ ॥ अग्नीर्मूर्द्धा दिक्क कुत्पतिः पृथिव्या अयम् ॥ अया
ॐ रेता ॐ सिजिन्वति ॥ १२ ॥ उभावाम् ॥ उभावातरा विषा ॐ रायी
उभावामिद्राग्नी अहुवद्वा ॥ उभश धसः सहमादयद्वा ॥ उभादा

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १३ ॥ अथ यन्त्रे ॥ अथ यन्त्रे यो निर्मत्तियो हिता
यतो जातो ॥ अरोचयाः ॥ त आनन्नग्न ॥ आरोहाया बद्ध यारयिम् ॥ १४ ॥
अथ मिह प्रथमो धायि धातुमिर्होता यजि श्वे ॥ इन्द्रेष्वा उः ॥ यमप्र अ२
वानो भगवो विरुरुचुर्वनेषु निवृत्तिर्द्वे ॥ विशे विशे ॥ १५ ॥ अथ प्र
क्राम ॥ अथ प्रक्रामनु द्युतः ॥ सुक्ता दुदुक्ता ॥ अरुयः ॥ पयः सह
स्र सामर्षि ॥ १६ ॥ तनूपा ॥ अथ सितं च ॥ मेपा त्याया द्यो ॥ अग्ने
स्यायुर्मे देहि वृक्षो दा ॥ अग्ने सिवृक्षो मे देहि ॥ अग्ने यन्त्रोत न्यो ॥ १६

सं०
१२

धुनन्तन्मऽआपन॥१॥ इध्वा नास्त्वा शतऽहिमाद्युमन्तऽ
समिधीमहि॥ वयस्व तो वयस्कृतऽसहस्वन्तऽसहस्कृत
म॥ अग्ने संप्रज्जदघ्न नमदद्वा सोऽश्रदावाम्॥ चित्रावसोस्वऽ
स्ति ते पारमशीय॥१॥ सन्नम्रा सत्त्वमग्ने सूर्यस्य वर्चसा गथाः
समृषीरा॥०॥ स्ततेन॥ समिप्रये राधा म्ना समरुमा युषा सम्भ
र्वसा समिप्रजया सऽरायस्योणा ग्मीषीया॥१॥ अन्धस्य॥ अ
न्धस्य भो वो भदी यमहस्यामहो वो भदी योर्जस्योर्जम्बोभ

हिता

१२

क्षीयरायस्योषस्थरायस्योषम्वोभक्षीय॥२०॥रेवतीरमज्जम्॥
रेवतीरमज्जमस्मिन्नोनावस्मिन्नोहेस्मिन्लोकेस्मिन्क्षये॥इ
हेवस्तर्माप्रगात॥२१॥संहितासि॥संहितासिबिश्चरूपूर्जाम्य
विशगोपत्तेन॥उपत्वाग्नेदिवेदिवेदोषावस्तर्द्धियावयम्॥नमो
भरन्त्येमसि॥२२॥राजन्तमज्जराणाम्॥राजन्तमज्जराणां
पाभतस्यदीदिविम॥वज्रमानंश्चेदमे॥२३॥सनः॥पितेव
स्तनवेग्नेसुपायनोभव॥रावस्तानःस्वस्तये॥२४॥अग्नेत्वम्॥

सं-

१८

अग्ने त्वनोऽअत्तमऽउत त्राता शिवो भवा बरुऽप्यः॥ वसुरग्निर्व
सुअवाऽअच्छानदि द्युमत्तमऽरयि द्या॥ २५॥ तत्त्वा॥ शो विष्ट्वी
दिवऽसुम्नाय नुनामी महे सधीऽप्यः॥ सनो वोधिऽश्रुधी हव मुरुष्या
शोऽअद्यायतऽसमस्मात्॥ २६॥ इउऽएहि। इउऽएस्वदितऽएहि
काम्पाऽएत॥ मयिवऽकामधरणाऽयत्ता॥ २७॥ सोमानं० स्वर
म्॥ सोमानं० स्वरणाऽकृणुहि वृहस्पताऽस्यते॥ कक्षी वन्तं य्यऽओ
सिम्नः॥ २८॥ योरे वाम। योरे वाम्योऽअमी वहा वसु वितुष्टिव

द्वेनः॥सनःसिषक्तुयस्तुरः॥२९॥मानः॥मानःश७ सोऽअररुषो धु
 तिःप्रराञ्जर्तस्य॥रक्षाशो वृत्तमगास्यते॥३०॥महित्रीराम॥महित्री
 रामवोस्तु द्विदामित्रस्याय्यम्मुः॥दुराधर्षम्बहारास्य॥३१॥नहि
 तेषाम्॥नहितेषाममाचननाद्धस्ववारशेषु॥इशोरिपुरध्वश७सः॥
 ३२॥तेहि।पुत्रासोऽअदितेःप्रजीवसेमर्त्यायः॥ज्योतिर्येकत्रजस
 म्॥३३॥कदाचन।सारीरसिनेन्दुसश्चसिदाश्रुषे॥उपोपेनुमघवन्नु
 यःइनुतेदानन्देवस्यएअते॥३४॥तत्सवितुः।तत्सवितुर्वरेण्यम्

सुखी श्रीरुद्रप्रसादपाठ्यावाक्ये

शतं १००

सं
१९

जो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ १ ॥ परिते । दूतभोरचो
स्मारं ॥ २ ॥ अश्रोतु द्विश्चतः ॥ येन रक्षसि दाशुषः ॥ ३६ ॥ भूर्भूवः ॥ भू
र्भूवः स्वः सुप्रजाः प्रजाभिः स्पा ॥ सुवीरो वीरैः सुपोषः पोषैः २
॥ नर्यो प्रजा मे पाहि श ॥ स्य प्रसु न्ने पा त्च य य पितु मे पाहि
॥ ३७ ॥ आगन्ना विश्च वेद समस्तमज्यं सुवित्तमम् ॥ अग्नै सम्रा
उभि द्युम्नमभिसहः आयुस्व ॥ ३८ ॥ अयमग्नीर्ग ॥ अयमग्निर्ग
हर्षतिर्गो हर्षतः प्रजा या व सुवित्तमः ॥ अग्नै गृह पतेभि द्युम्न

स्वति श्रीलीलानाथपाठ्यावाक्ये

१९

मभिसहः श्रायच्छस्व ॥ ३९ ॥ अयमग्निः । पुरीष्णो रयिमान्नुष्टि
वर्द्धनः ॥ अग्ने पुरीष्णामिद्युम्नमभिसहः यच्छस्व ॥ ४० ॥
गृहामा विभीतमावेपद्मूर्जो विभ्रतः यमसि ॥ उर्जो विभ्र
द्वः सुमनाः सुमेधा गृहानैमिमनसामोदमानः ॥ ४१ ॥ येषाम
द्येति । प्रवसन्त्येषु सोमनसो बृहः ॥ गृहानुपद्रुयामहेते नोजा
नन्तु जानतः ॥ ४२ ॥ उपहृता इहा गावः उपहृता अजा वयः
अथो अन्नस्य कीलालः उपहृतो गृहेषु यः । के मायवः शा

सं०

२०

व

त्रैप्यपद्मेशिवः शम्भुः शंभुः ॥ ४३ ॥ प्रद्योतिसिन्धो ।
हवामहे मरुतश्चरिशदसः ॥ करं प्रोक्ष्य सजोषसः ॥ ४४ ॥ यद्वा
मे ॥ यद्वा मे यदरं यत्सभायां यदिदृष्टे ॥ यदेनश्चरुमावयमि
दन्तदवयजामहे स्वाहा ॥ ४५ ॥ मोषूराः ॥ मोषूराः इन्द्रात्रपत्सु
देवैरस्ति हिष्माते शुष्मिन्नवयाः ॥ महश्चिद्यस्य मी दुषो
यद्वा हविष्मातो मरुतो वन्द्यते गीः ॥ ४६ ॥ अक्रान्कर्म । कर्म
कतः सह द्वाचामयो भुवा ॥ देवैश्चः कर्म कृत्वा स्तमेत स चा

हिता

२०

भीरुदुष्टं कोपनीं सखे

भुवः॥४७॥ अ॒व॒भ॒य॒नि॒चु॒म्पु॒रा॒॥ नि॒चे॒रु॒र॒सि॒नि॒चु॒म्पु॒रा॒॥ अ॒व॒दे
वै॒र्दे॒व॒रु॒ता॒ मे॒सो॒या॒ सि॒ष॒म॒व॒म॒ह्यै॒र्म्यै॒र्य॒ज्ञा॒त॒म्पु॒रु॒रा॒ ह्यो॒ दे॒व॒रि॒ष
स्पा॒हि॒॥४८॥ पू॒र्णो॒ द॒र्वि॒॥ पू॒र्णो॒ द॒र्वि॒प॒रा॒प॒त॒स्तु॒ पू॒र्णो॒ पु॒न॒रा॒प॒त॒॥ २
व॒क्षे॒न॒व॒वि॒व्री॒रा॒व॒हा॒ इ॒ष॒मूर्ज॑ ६० शत॑ कृतो॥४९॥ दे॒हि॒ मे॒ दे॒हि॒ मे
द॒दा॒मि॒ते॒ नि॒मे॒धे॒ हि॒ नि॒ते॒ द॒धे॒॥ नि॒हा॒र॒ञ्च॒॥ ह॒रा॒सि॒मे॒नि॒ ह॒रा॒स्त्रि॒ह
रा॒शि॒ते॒स्वा॒हा॒॥५०॥ अ॒क्ष॒त्र॒मी॒म॒द॒न॒॥ अ॒क्ष॒त्र॒मी॒म॒द॒न॒त्त॒स्य॒व॒प
या॒ अ॒धू॒ष॒त॒॥ अ॒स्यो॒ष॒त॒स्व॒भा॒न॒वो॒ वि॒प्रा॒न॒वि॒ष्ट॒या॒म॒ती॒ यो॒जा

सं.
२१

चंद्रो हरी ॥ ५१ ॥ सुसद्विशन्वा ब्रह्म घबन्वन्दि पीमहि ॥ प्र
नूनमूर्शो बभ्रुरस्तूतो यासि बशरं अनु योजान्ति चंद्रो ह
री ॥ ५२ ॥ मनो नु मनो ज्ञा द्वा महे नाराश ॥ सैन स्त्रामे न ॥ पित्री
रा ज्ञमन्मभिः ॥ ५३ ॥ आनः ॥ आनः यतु मनः पुनः क्रात्वे द द्या
य जीवसे ॥ ज्यो क्रात्स्व्यं च शो ॥ ५४ ॥ पुनन्नः ॥ पितरो मनो द द्यातु
दैव्यो जनः ॥ जीवं द्यात ॥ स चे मति ॥ ५५ ॥ ब्रय ॥ सोमा ब्रुते तव मन
स्तनूषु विवृतः ॥ प्रजाव न्त स चे मति ॥ ५६ ॥ य षते ॥ रुद्र भा गः सह

हिता

२

२२

स्वस्वाम्बिकयात जुष स्वस्व हैषते रुद्रभागः श्रुत्वा स्त्रैप सुः ॥ ५७ ॥
अव रुद्रम ॥ अव रुद्रम दीम स्वाव देव अम्बक म ॥ यथा नो ब ॥
स्य स स्कार द्यथा नः श्रेय स स्कार द्यथा नो ब व सा य या त ॥ ५८ ॥
भेष जमसि ॥ भेष ज ऊ वे श्वा य पुरुषा य भेष जम ॥ सुख मे पाय
मे ष्ठे ॥ ५९ ॥ अम्बकं यजामहे । सुगन्ध्यं मुष्टि व र्द्धनम् ॥ ३
वीरु क मि व व न्धना अतो मुक्षीय मामृतात् ॥ अम्बकं यजाम
हे सुगन्ध्यं मुष्टि व र्द्धनम् ॥ ३ वीरु क मि व व न्धना दितो मुक्षीय

सं.
२२

हिता

मामुतः॥ ६०॥ यततै। रुद्रावसन्नेनपरोमूर्जवतोतीहि॥ अवतत
 धन्यापिनाकावसःकृत्तिवासाःश्रुतिःसन्नःशिवोतीहि॥ ६१॥
 व्यामुषञ्जमदग्नेः। कश्यपश्चआदुषम्॥ यदेवेषुन्यायुषन्तन्नो
 ऽश्रुत्यायुषम्॥ ६२॥ शिवोनाम॥ शिवोनामासिस्वधितिस्तेपि
 तानमस्तेःश्रुतामामाहिःसीः॥ निवर्तयाम्मायुषेनाद्यायप्रज
 ननायरायस्योषाद्यसुप्रजास्त्रायसुवीर्याय॥ ६३॥ ॥ इति संहि
 तापाठेनतियोध्याया॥ ॥ एदंम्॥ इदमगन्मदेवयजनम्यधि

२२

ॐ त्रदेवा सोऽअजुष त्तवि श्रेयः॥ न क्रसा मा ब्रुवा ॐ सत्तर नो
यजुर्ब्री राय स्यो पेशा समिषाम देम॥ इमाऽआपः शमु मे सत्तु देवी
रोष धेन्नाय स्य स्व धिते मे न हि ॐ सीः॥ १॥ आपोऽअस्मान्॥ अ
स्मात्मातरः शुभ्र यत्तु घृतै नो घृत प्य पुन न्तु॥ वि श्व ॐ हिरि
प्रमृ वरु हिरि देवी रुदि दाऽशु चिरा पूतऽर मि॥ दी क्ता तप सोऽ
त्त न्दूर सिता त्वा शिवा ॐ शग्मा म्परि दधे भद्रं वर्णं म्पुष्पान्
॥ २॥ मही नाम्प यः॥ मही नाम्प यो सि ब्र ब्रौ दाऽअसि ब्र ब्रौ मे दे हि॥

सं.
२२

बृत्रस्यासिकुनीनकश्चक्षुर्दाः असिचक्षुर्महि ॥३॥ चित्त्यतिर्मा
॥ पुनतुवा कृतिर्मा पुनातु देवो मा सविता पुनात्वहि देवापवित्रे
रास्यैर्यस्य रश्मिभिः ॥ तस्य ते पवित्रपते पवित्रपूतस्य यत्कामः पु
नेतृके यमः ॥४॥ आवः ॥ आवो देवासः ईमहे द्यामप्यु यत्प
दुरो ॥ आवो देवासः आशिषो यज्ञिया सो ह वा महे ॥५॥ स्वाहा यज्ञ
म् ॥ स्वाहा यज्ञम् न सः स्वाहो रोरनरि द्वा त्वा हा द्यावा पृथि
वी द्या ॐ स्वाहा वाता दारभे स्वाहा ॥६॥ आकूतैः प्रयुजे आकू

हिता

३३

२३

३
तैप्पयुजे गये स्वाहा मेधाये मनसे गये स्वाहा दी द्याये तपसे गये
स्वाहा सरस्वतये पूष्णे गये स्वाहा ॥ आपो देवीर्बृहतीर्ब्रिश्चश
सुवोद्भावा पृथिवीः उरौः अन्नरिक्ता ॥ इह स्यात्तये हविषा विधेम
स्वाहा ॥ ७ ॥ विष्णो देव स्यानेतुर्मर्तो ब्रूरीत सरक्ताम् ॥ विष्णो
रायः इषुध्वातिद्युम्भुम्बु रीतपुष्पासे स्वाहा ॥ ८ ॥ अक्रा कक्षा मयोः
शिल्पो स्य स्नेवा मारभते मापातमस्य वजस्यो दृवः ॥ शर्मा सिश
र्मा मेयद्वनमस्तेः अस्तु मामाहि ॐ सीः ॥ ९ ॥ उर्गीसि ॥ उर्गीस्य

का मन ह

सं
२४

हिता

वापि

वेद

किं सूर्यो मृदाः उज्जमायि वेहि ॥ सोमस्य नीविरसि विष्णोः
शर्मासि शर्म यजमानस्येन्द्रस्य वो निरास सुसत्याः कृषीरु
धि ॥ उदुयस्व वनस्पतः उद्धो मा पा ह्य ७ हसः आस्य यज्ञस्यो
दचः ॥ १० ॥ ब्रुत कुरुत ॥ ब्रुत कुरुताग्निर्वह्मग्नि र्यज्ञो ब्रुत
स्पतिर्यज्ञियः ॥ दैवीभि यममामहे सुमदी कामभि वृये वचो
धां यम जवा हस ७ सुतीर्थी नोः असद्वरे ॥ ये देवा मनो जाता मनो
युजो दक्षकृता वस्ते नो वतुते नः पानुते वः स्वाहा ॥ ११ ॥ श्रवात्राः

२४

१० स वसो लमा लेषा को हो पठ

पीताः॥ श्वात्राः पीता भवत युयमापोऽश्रस्माकमन्नरुदरे सुशेवाः॥
ताः अस्मा अम्म यक्षाः अनमी वाः अनागसः स्वदन्तु देवी रमताः श
ता वृधः॥ १२॥ द्युयत्तै यज्ञियात नूरपो मुञ्चा मिनप्रजां॥ अ० हो मुत्तः
सा हा रताः पथिवीमा विशत पथि द्या स म्रव॥ १३॥ अजे त्वमा अ
ये त्व० सुजा गृहि ह्वय० सुमन्दिषीमहि॥ रक्षा रोः अप्रयुद्ध न्रु
धेनः पुनस्सुधि॥ १४॥ पुनर्मनः पुनर्मनः पुनरायुर्मः आगन्मुनः
प्राणः पुनरात्मामः आगन्मुनश्चक्रुः पुनः श्रीत्रंमः आगन्वापि श्वा

स्वस्त्यस्तु वीर्यामा जो अप्सकल

सं.
२५

नरोऽब्रह्मस्तनुपाऽग्निर्नैःपातु दुरितादव द्यात् ॥ १५ ॥ त्वमग्ने हिता
। व्रतपाऽसिदेवऽआमर्त्यषा ॥ त्वं व्यज्ञेष्वी ड्यऽराश्वेयं त्वो मामू
यो भरदेवो नऽसविता वसो द्योता च त्वं दातु ॥ १६ ॥ यूष्माते । शुक्रातनूरे
तद्वर्चस्तया स अत्रवज्राज ऊर्ध्व ॥ अरसि धृता मनसा गुह्या विघ्नैवे
॥ १७ ॥ तस्यास्त्रे ॥ सत्तासवसः प्रसवेत नो यन्नमशी यस्वाहा ॥ शुक्र
मसि चंद्रमस्य मृतमसि वैश्वदेवमसि ॥ १८ ॥ विदसि । मनासि धीर
सि दक्षिणासि क्षत्रियासि यज्ञीयास्यदितिरस्युभयतः शीर्क्षी ॥ सा २५

नः सुप्रा ची सुपुती चो धि मित्र स्त्वा पा दि व ध्वी ता म्पु षा ध्व न स्या त्ति
द्रा या ऽऽ क्षा य ॥ १९ ॥ अनु त्वा । मा ता म न्य ता म नु पि ता नु ब्रा ता स ग
र्भो नु स र वा स यु थ्यः ॥ सा दे वी दे व म के ही द्रो य सो म रु द्र स्त्वा वर्त य
तु स्व स्ति सो म स पौ र वा पु न रे हि ॥ २० ॥ व र द्या सि ॥ व र द्या स्प दि ति र स्या दि
त्या सि रु द्रा सि च द्रा सि ॥ वृ ह स्य ति द्या सु म्ने र म्म ता तु रु द्रो व सु मि रा व
के ॥ २१ ॥ अ दि त्या स्त्वा । मूर्ध न्ना जि घ र्भि दे व य ज ने प थि ध्या इ डा या स्य
द म सि घृ त व त्त्वा हा ॥ अ स्मि र म स्वा स्मे ते व न्बु स्ते रा यो मे रा यो मा व य ॥

सं.

१६

रायस्योषेणवियौष्मन्तोतोराय ॥२२॥ समं कवे। देव्याधिया स नृदि हिता
रायोरुचंक्षसा॥ मामः आयुः प्रमोषीर्मेऽहन्त ववीरम्बी देयत वंदे
विसदृशि॥२३॥ एषते। गायत्रो भागः इति मे सोमा य ब्रुता देषते त्रेष्टुभो
भागः इति मे सोमा य ब्रुता देषते जागतो भागः इति मे सोमा य ब्रुता द्युतो
नामानां साम्राज्यं कुहेति मे सोमा य ब्रुता दास्याकोऽसि शुक्रते
अग्रह्यो विवितस्त्वा विचिञ्चतु॥२४॥ अभित्पम्॥ अभित्पन्देवः स
वितारमोराणोऽकवि क्रातुमचोमि सत्पसवः रक्ताधामभिपि यममति

२६

कृ विम॥ दुर्ध्वं यस्यामतिर्ब्रूः अदि द्युतं तस्यैव मनिहि रशप पाशिरामि
 मीत सुक्रातुः कृ पा स्वः प्रजा ब्रह्मा प्रजा स्त्वा नु प्राणानु प्रजा स्त्वा
 मनु प्राणिहि॥ १५॥ शुक्रात्वा। शुक्रे राक्षसीयां चन्द्र चन्द्रेणा मतमम
 तेन॥ सग्मेते गोरस्माते च द्वा शितपसस्तनूरसि प्रजापतेर्वर्षाः परमे
 णपसुना क्री यसे सहस्रपोषमुषे यम॥ १६॥ मित्रो नः॥ मित्रो नः॥ इति
 सुमित्रधः॥ इत्यो रुमा विरादक्षिणामुशानुशतं ० स्योनः स्योनम॥
 स्वानञ्जजश्चारेवमारेहस्तसुहस्तक्षशा नवेतेवः सोमक्राव य

रुद्र पुराणे पुर्वोऽयं पत्रपुष्पा

सं.
२२

७था

शामप

स्रस्तानुकृद्ममावोदमन्त्रा॥२॥परिमा॥नेदुश्चरिताद्वाधस्वामासुच हित
रितेमज॥उदायुषास्वायुषोदस्याममतां॥अनु॥२८॥प्रतिपन्थामा प्रतिप
द्वादिस्वस्तिगामनेहसंम॥येनविश्वाःपरिदिषोबुराक्लिंविद्यतेव पुर्वीव
सु॥२९॥अदित्यारत्नक॥अदित्यारत्नगस्यादित्यैसदःआसीद॥अ
स्तभ्राघ्नावृषभोःअत्ररिदुममिमीतवरिमाशाम्पिध्याः॥आ
सीदुदिश्वाभुवनानिसम्प्राद्विश्वेतानिब्रह्मरुशास्पवृतानि॥३०॥
वनेषुविबनेषुवृत्तरिदुत्ततानुवाजमर्चत्सुपयःउस्रियासु॥हस्तु २२

क्रतुं वरुणो वि क्वाग्निं दिवि स्तुर्व्यमदधात्सो मुमद्वौ ॥ ३१ ॥ स्तुर्व्य
स्पचक्रुः ॥ स्तुर्व्यस्पचक्रुः रातो हाग्ने रुद्रः कनी नकम ॥ यत्रैतसे
भिरीयसे भ्राजमानो विपश्चिता ॥ ३२ ॥ उस्त्रावेतम ॥ उस्त्रावेतमर्ष
हो युज्येथमनश्च ॥ अवी रहणो ब्रह्म चोदनौ ॥ स्वस्ति वजमा
नस्य गृहाशुद्धतम ॥ ३३ ॥ भद्रो मे ॥ सिप्रञ्च वस्वभुवनस्पते वि
श्वा न्नाभिधामानि ॥ मा त्वापरिपरिणो विदन्मा त्वापरिपन्थि नो
विदन्मा त्वा वृको ॥ अद्या यवो विदन् ॥ शेनो भूत्वा परापत यज

सं०

१८

मानस्य गृहं नो दूतत्रै सै स्मृतम् ॥ ३४ ॥ नमो भिन्नस्य। वरु हि ता
रास्य चक्षुः से महो देवा यत दूत ६ सप र्यत ॥ दूरे दृशे देवजाता
यकेत वेदिवस्युत्रायस्त्रयी यश ६ सत ॥ ३५ ॥ वरु न स्योत्रम् ३
नम ॥ वरु स्म स्यो तमु नम सि वरु रा स्य स्म स्र स र्जनी स्यो व
रु स्म स्य ॥ अत स द न्य सि वरु रा स्य ॥ अत स द नम सि वरु रा स्य ॥
अत स द नमो सी द ॥ ३६ ॥ याते। याते धामो नि ह विषा य ज न्ति
ताते वि श्वो परि भू र स्तु य नम ॥ ग य स्फा नः प्र त र राः सु वी २८

रोवीरहाप्रचरासोमदुर्व्याना ॥ १० ॥ ॥ इति संहितायां चतुर्थो
 ध्यायः ॥ अग्नेस्तनू ॥ अग्नेस्तनूरसिबिह्नवे त्वा सोमस्य
 तनूरसिबिह्नवे त्वातिथेरातिशामसिबिह्नवे त्वाशेनायत्वा सो
 मभर्तेबिह्नवे त्वाग्रये त्वा रायस्योषदेबिह्नवे त्वा ॥ ११ ॥ अग्नेर्जु
 निव्रम ॥ अग्नेर्जुनिव्रमसिबिह्नवे त्वाऽउर्वशेपस्यायुरसिपुसुर
 ताऽअसि ॥ गायत्रेशात्वा द्वादसा मन्वा मित्रैर्दुमेन त्वा द्वादसाम
 न्यामि जागतेन त्वा द्वादसामन्यामि ॥ १२ ॥ भवतनुः समनसौ सचे

इति संहितायां चतुर्थो
 ध्यायः

ब्रह्मसूत्रप्रकरणेन
 चतुर्थो ध्यायः

सं.
२२

हिता

तत्सावरेपसौ॥ मावत्तर्हि॥ मिदुम्मायत्तपतिज्ञातवेदसौशिबोमवत्
मयनः॥३॥ अग्नावग्निः॥ अग्नावग्निश्चरतिपुत्रिदुःत्राधिणास्युत्रो
अग्निशस्तिपावा॥ सनः॥ स्योनः॥ सुयजायजेहदेवे॥ ह्योह्यदसदस्य
युद्धम्माहा॥४॥ आपतयेत्वा॥ आपतयेत्वापरिपतयेत्क्रामितनून
वैशाक्करायुक्कनः॥ उजिष्टाय॥ अनाधृष्टमस्यानाधृष्टान्देवाना
मोजोनमिशस्त्यामिशस्तिपाः॥ अनमिशस्त्येनामअसासत्यमु
पगेष॥५॥ स्वितेमाधाः॥५॥ अग्नेव्रतपाः॥ अग्नेव्रतपास्तेव्रतपा २॥

यातव्रतनूरियः सामयियोममतनूरेषासात्रयि॥ सरुनौव्रतपतेव्रतान्न
नुमेदीक्षादीक्षापतिर्मन्त्रातामनुतपस्त्वपस्पतिः॥ ६॥ अः सुरः सुष्टोदे
वसोमाण्यायतामिद्रायैकवनविदे॥ आतुब्रामिद्रः पायतामात्वमिन्द्राय
पायस्व॥ आप्पाययास्मात्सरवीत्सन्ममेधयास्वस्त्रितैदेवसोमसुत्याम
शीया॥ अहारायः प्रेषेभगायः अतमृतवादिभ्यो नमो द्यावापृथिवीभ्यो
म॥ ७॥ यातेः अग्नेयः शयातनूर्वर्षिष्ठागङ्गरेष्टा॥ उग्रम्वचोः अपाव
वधीत्पेषम्वचोः अपावधीत्स्वाहा॥ यातेः अग्नेरुजः शयातनूर्वर्षिष्ठाग

सं

रत्नांके

ॐ

३०

कुरेष्टा॥ उग्रम्वचोऽअपावधीत्तेष्वचोऽअपावधीत्त्वा हा॥ वातेऽ
जेहरिशयातन्वर्षिष्ठाग कुरेष्टा॥ उग्रम्वचोऽअपावधीत्तेष्व
चोऽअपावधीत्त्वा हा॥ ७॥ तप्तायनीमे॥ सिधित्तायनीमे स्यवता अ
नायितादवता आब्ययितान्॥ विदेदग्निर्नभोनामाग्नेऽअङ्किरुऽआ
युनानाम्प्रेहियो स्याम्यथिब्यामसियत्तेनाधृष्टनामयसियत्तेनत्वाद
धेविदेदग्निर्नभोनामाग्नेऽअङ्किरुऽआयुनानाम्प्रेहियोद्वितीयस्या
म्यथिब्यामसियत्तेनाधृष्टनामयसियत्तेनत्वादधेविदेदग्निर्नभो

हिता

३०

४

४

ना माग्नेः अङ्गिरः आपुनाना मेरि यस्तृतीयं श्याम्य धिन्वा मसि यत्नेना
परुना मयसि यत्नेन त्वा दधौ अनुत्वा देव वीतये ॥ १० ॥ सिं ह्यसि। स
पक्रसा ही देवे ब्राह्मणः कल्प्य स्वसिं ह्यसि सपत्नसा ही देवे ब्राह्मणः शुभ
स्वसिं ह्यसि सपत्नसा ही देवे ब्राह्मणः शुभ स्व ॥ १० ॥ इन्द्रोषस्त्या ॥
इन्द्रोषस्त्या वरुमि पुरस्तात्पातु प्रचेता रत्वा रुद्रैः पश्चात्पातु मनोजवा
रत्वा पितृभिर्दक्षिणातः पातु द्विश्च कर्मा त्वादित्यैरुत्तरतः पात्वि दम
रुत प्रम्वार्ध हि दी यज्ञानिः ऋजामि ॥ ११ ॥ सिं ह्यसि। सिं ह्यसि

२१८५

सिंहासक

सं० ३१

सं० ३१

सं० ३१

स्वाहासिं० स्वस्यादित्यवनिः स्वाहासिं० स्वसिब्रह्मवनिः क्ष हित
त्रवनिः स्वाहासिं० ह्यसिस्तुप्रजावनीरायस्योषवनिः स्वा
हासिं० ह्यस्यावहदेवान्मजमानायसाहाभूतेव्यस्ता ॥
॥१२॥ प्रवोत्सि। पृथिवी नृः ह प्रवक्षिदस्य तदीय नृः हाद्युतदि
दसिदिव नृः हाग्नेः पृथीषमसि ॥१३॥ युञ्जते मनः ॥ युञ्जते मनः
उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ॥ विहोत्रादध्वे
वयुना विदेक इन्द्राही देवस्य सवितुः परिश्रुतिस्वाहा ॥१४॥ ३१

दुर्द्विष्टः॥ इदं विष्णुं चित्तं क्रमेण ध्यानिदधेपदं म॥ समूहं मस्यापा
ॐ सुरेखाहा॥ १५॥ इरावती धेनु मती॥ इरावती धेनु मती हि भूतेऽस्य
वसिनी मनवे दशास्या॥ वास्क भ्रा रोदसी विष्णवे ते दाधर्ष्य पृथिवी म
भित्तो मयुरैवः स्वाहा॥ १६॥ देवश्रुतौ देवेषु॥ देवश्रुतौ देवेष्वद्योषतम्या
चीप्रेतमवु रक्तलप्ययनीः बुद्धं यज्ञं यतम्या जिह्वरतम॥ स्वजोष
मावदतदेवी दुर्गः आयुर्मानिर्वादिष्टुम्या जाम्मानिर्वादिष्टुमत्रर
मेयावर्षी नृपिद्याः॥ १७॥ विष्णोर्नु॥ विष्णोर्नु कम्बी र्याशिष्य

विष्णोः उक्तं ममोद्दिष्टं कति का पातामने ३२ श्री...

संदि

वोचंय्योपायिवानिविममेरजा ॐ सि॥ वोऽश्रक्तभायदुत्तररुसध
स्थम्बिचक्रमाशास्त्रेधोरुगायोविष्णवेत्वा॥१६॥ दिवोवा॥ दिवो
वाविष्णुः उतवपयिन्नामहोवाविष्णुः उरोरंतरिद्वात्ताउभाहि
हस्तावतुनापरास्वाप्रायद्वन्द्वीणादोतसव्यादिष्णवेत्वा॥१७॥
प्रतत्प्रतदिष्णुस्तवतेद्वीर्योऽणमृगोनभीमः कुचरोगिरिष्टुः
वस्योरुषुत्रिषुविक्त्रमनेष्वभिदियंतिभूवन्नानिविष्टवा॥१८॥
विष्णोरराटम॥ विष्णोरराटमसिविष्णोः स्रप्रेत्योविष्णोः स्र

विष्णो

हि ८८

३२

रसि विष्णोर्धुवो रसि॥ वैष्णवमसि विष्णवेत्वा॥ २१॥ देवस्यत्वा॥ सवि
तुष्टुसुवेष्टि नोर्वाह व्याम्पूक्षो हस्तो व्याम्पू॥ आददेनायसि मह
रक्षसाङ्गी वाऽपि कृतामि॥ बृहन्नसि बृहद्ब्रवा बृहतिमिन्द्राय वा
वम्बदा॥ २२॥ रक्षो हन्तम्बल गहनम्॥ रक्षो हन्तम्बल गहनम्बल वी
मिदमहन्तम्बल गमुत्किरामि यस्मै निश्चो यममात्मो निचवाने
दमहन्तम्बल गमुत्किरामि यस्मै समानो यमसमानो निचवानेद
महन्तम्बल गमुत्किरामि यस्मै सवन्धुर्यमसवन्धुर्निचवानेदमहं

श्रीपद्मपुत्रीसिद्धे

३३

सं.

तम्बलगमुक्तिरामियमेसजातोयमसजातोनिचखानोत्क्रिष्टा
किरामि॥२३॥स्वरुडसिसपत्क्रहासत्ररुडस्यभिमातिहाजनर
डसिरदोहासर्वरुडस्यभित्रहा॥२४॥रदोहनोव॥रदोहसोवो
बलगहनःप्रोधाभिबैक्षवात्रुदोहणोबोबलगहनोवनया
बैक्षवत्रुदोहणोबोबलगहनोवस्तस्माभिबैक्षवात्रुदोहणो
वाम्बलगहनाऽउपदधामिबैक्षवीरदोहणोवाम्बलगहनो
पर्वूहामिबैक्ष।वीबैक्षवमसिबैक्षवास्थ॥२५॥देवस्यत्वा॥

दिता

४

[illegible]

82/40

वासि॥ फुवासि॥ कुवो यं व्यजमानोऽस्मिन्नायतनेऽप्युजग्राप्युभि
 र्ज्यात्॥ घृतेन घ्रावापयिषीष्ये॥ यामिन्द्रस्य द्रुदिरीसि हिता
 विश्वजनस्य द्याया॥ १८॥ परित्वा॥ परित्वा गिर्वयोगिरुद्रमाम
 वतुविश्वतः॥ ब्रुदायुमनुवदयोजुषाभवतुजुष्टयः॥ १९॥
 इन्द्रस्य सूर॥ इन्द्रस्य सूर॥ सीन्द्रस्य कुवोऽसि॥ ऐन्द्रमसि वैश्वदे
 वमसि॥ २०॥ विभूरसि॥ विभूरसि॥ पुवाहशो ब्रुविरसि हव्यवाह
 नः॥ स्वात्रोऽसि॥ पुचेतास्तुयोऽसि॥ विश्ववेदाऽसि॥ गसि॥ २१॥

उसि गसि। उसि गसि कविर उद्धा रिरसि वस्त्रा रिरसि वस्त्र रसि दुर्वत्वा
 कुंभूरसि मार्जालीयः सम्प्रा उसि वस्त्रानुः परिषद्द्योसि पवमानो
 नभोसि प्रतक्कामहो रसि रुद्ध सदनः शतधामासि च उज्योतिः स
 मुद्रो रसि ॥ ३२ ॥ समुद्रो रसि ॥ समुद्रो रसि विम्वद्यं च उज्योत्येकपा
 दहिरसि बुध्वा वागस्येद्रमसि सदोस्थतं स्यद्द्वारौ मामासन्ताप
 मद्रुनामद्रुपैतेपुमातिरस्वस्वस्ति मेस्मिन्नाथि देवयाने भूया
 मित्रस्य मा ॥ ३३ ॥ मित्रस्य मा मित्रस्य मा चक्षुषेक्षद्रुमन्नयः स

राम राम राम

३५
सं.

मेगरजने वेद सद्यः सद्यः वेद सद्यः ता गु

३६

गराः रागरास्य सगरे सनाम्प्रा रोदुशा नीके तपा तमा ग्रयः पिपतमा
ग्रयो गोपा यतमा नमो वो रूपा माहा ६ सिद्ध ॥ ३४ ॥ ज्योति रसि
विश्वरूपं विश्वेषां देवानां ७ समित् ॥ त्व ६ सो मत नूक ६ ज्यो
देवो ज्यो ज्यो कते ज्यो ६ उरुय्य ता सिद्ध रूप ७ स्वा हा जुषा शो ६
अपसुराय स्यात्वे तु स्वा हा ॥ ३५ ॥ सत २०० ॥ ॥ अग्ने नयं सुमथा
राये ॥ अस्मा न्नित्वं श्वानि देव वयुना निवि दान् ॥ युयो ज्यु
स्म श्रुतं रा न मे नो भूयि दान् नमः ॥ ३६ ॥ अथ नः

हि ता

३५

शुक्लः ॥ लिलानाथपाध्यापो ब्रालको पुस्तकं हराजलाभव श्री

कु ॥ १०० ॥

अयन्नोऽग्नीर्वरिवस्त्र शोत्वयममधः पुरः सतुपुमिन्दन ॥ अ
यं द्वाजा ब्रूयातु द्वाजसातावय ॥ स ब्रूजयतुज हं प्रास्यं शुखा हा ॥
इ ॥ उरुवि द्वा ॥ उरुवि द्वा विक्क मसो रुक्मयायनकधि ॥ घृ
तश्च तयोनेपि वपुः पृ यज्ञपतिनि रस्वा हा ॥ ३८ ॥ देवस वितः ॥ देव
सवितरेष ते सोमस्त ॥ रक्षस्व मा त्वाद भन ॥ यत्तत्त्वं देव सोम देवो
देवो ॥ उपा गा ॥ इदमह मनुष्मात्स हराय स्योषे शुखा हा नि
र्वदनस्पपाशा न्मु चो ॥ ३९ ॥ अग्ने ब्रतपाः अग्ने ब्रतपा यातवत
स्वे ब्रतपा ॥

स्वीति श्री २२७

३६

सं.

नृरेत्तम्यं ॥ इदिय ॥ सामयि ॥ यथायथ नो ब्रतपते ब्रुता न्यनुमेदीक्षा
दीक्षापती रम ॥ ७ ॥ नृत्तपस्त्रपस्पतिः ॥ ४० ॥ उरुविष्णो ॥ उरुविष्णो
विक्रमस्योरुक्षया यनस्त्रधिप घृत द्युतयो नेपिव प्रप्ययज्ञपति
त्रिरुखा हा ॥ ४१ ॥ अत्य न्या नृत्त नृत्त न्या रं ॥ अगान्या न्या रं ॥ ४२ ॥ उया
गामघोत्कापरे न्या विदम्यरोवरे न्या रात न्या गुषामहे देववनस्या
ते देवयज्या ये देवा स्त्वा देवयज्या ये गुष न्तां म्बि क्ष्वेत्वा ॥ ४३ ॥ पचेत्त्रा
यस्वस्वधिते मै न हृदि ॥ ४४ ॥ घाम्मा ॥ घाम्मा लेखी रुत

हिता

३६

पि २

सुदमायते इति
सर्वे

पावना
दे

रिक्षाम्माहिंसीः पृथिव्या समुद्रा ॥ श्रुयते हि त्वा स्वधिति स्त्रिति जानः
पृथिव्या यमहते सो भगा य ॥ अतस्त्रं देववनस्पतेशतवल्शो विरो
हसहस्रवल्शो विवयते रुहे म ॥ ४३ ॥ ~~पृथिव्या जसने सहितं यं वि~~
~~पृथिव्या जसने सहितं यं वि~~ देवस्पत्वाः सवितुः पृथुः सवेन्द्रिजो
र्वाहुभ्याम्पृथ्वी हस्ताभ्याम् ॥ आददे ॥ रामसमरामरामरामराम
नार्यसीदमहं रुदासाङ्गीवाऽपि कृत्तामि ॥ यवोन्सियवयास्म
देषो यवयासति दिवेत्वा तरिक्षायत्वा पृथिव्यै त्वा शुभ्रं ह्यं लोकाः

६०

६१

५

रुद्रमन्त्र

श्री सरस्वती
प्रणमः

सं.

पितृषदनाः पितृषदनमस्तु ॥ १ ॥ अग्ने एतस्मिन् । स्वावेश उन्नेतु एतां मे
तत्प्रवित्तादधि त्वा स्या स्यति देवस्त्वा सविता मध्वानक्तु सुपिपा
लाञ्छा रत्नोषधी ज्ञः । घामग्रेण स्य दुःश्चा त्ररिदु म्मद्वेना
प्राः पथिवी मुपरेणाद ष्टीः ॥ २ ॥ वाते ॥ वाते धामान्युश्मसि गम
ज्यो यन्न गावो भूरि शृङ्गाः अया सः ॥ अत्राह तदुरु गाय स्य विद्वेना
परमम्य दमव भारिभूरि ॥ ब्रह्मवनि त्वा दात्रुवनिरा यस्पोषवनि
पर्युहामिब्र ह्मादः ह दत्र दृढः सायु दृढः ह प्रजा दृढः ॥ ३ ॥ विष्णोः

३२

हिता

कान्त

३२

३२

वीरसिप

कर्मणि। यस्यात यतो ब्रूतानि पश्य शो॥ इन्द्रस्य युज्यः सखा॥ ४॥ तदिहोः
परमम्य दठे स दापश्यति स्वरयः॥ दिवि वच द्रु राततम्॥ ५॥ परिवी
रसिपरित्वा देवोर्विशो॥ अय त्नां मरी मं यजमाने रायो म॥ ६॥ रा
म॥ दिवः स्त नुर स्याषते पथि ब्या लोकः चारस्य स्त्रिप शुः॥ ७॥ उपा वि
रसि॥ उपा वीरस्यूप देवान् देवोर्विशः प्रागुरुशि जो बद्धितमान्॥
देवत्वं दृष्टुं सुरमह व्याते स्वदन्नाम्॥ ८॥ रेवती रमदु म॥ रेवती रम
दुम्बे ह स्याते चारया वस्त्रनि पशतस्य त्यादेव हविः पाशेन पुति

३८
सं०

२७

मुञ्चामि धर्षामा नुषः ॥ ८ ॥ देवस्य त्वा सवितुः षु सवेष्टि नोर्वा
हुञ्चामू क्षोदस्ता ष्याम ॥ अग्नीषोमा ष्या जु हृन्नीयुन जिम ॥
अद्वयस्त्वोषधी ष्या नु त्वा माता मन्वाता मनु पिता नु ब्राता
गर्भो नु सरवा सयूत्यः ॥ अग्नीषोमा ष्या न्वा जु हृम्प्यो द्वा मि
॥ ९ ॥ अयाम्पे रुः ॥ अयाम्पे रु रस्यापो देवीः स द नु त्वा त चित्त
देव हविः ॥ स न्ने प्राणो वाते न ग ह्य ता १० सम ऊ नि य जत्रैः सं
यज्ञपति राशिषा ॥ ११ ॥ धृते ना क्तो पशुः ॥ स्त्रा ये था १२ रेव

हिता

३८

तिषजमानेप्रियन्धाः आविवेशः॥ उरोरुत्तरि द्वात्सजूर्देवेन वृते
 नास्य हविषस्माना यजसमस्यत न्वाभवः॥ वर्षी वर्षी यसि वजो
 यज्ञपतिन्धाः स्वाहा देवेभ्यो देवेभ्यः स्वहा॥ ११॥ माहिः॥ माहि ब्रूमा
 पदा कुर्वमस्त्रः आतानानर्वापेहि॥ घृतस्य कुल्याः उपरितस्य
 पस्याः अनु॥ १२॥ देविरापः॥ देवीराफः शुद्धा द्यौर्दुः सपरिविष्टा
 देवेषु सुपरिविष्टा वयम्परिवेष्टारो भूयास्मा॥ १३॥ धावन्ते॥ धावन्ते
 सुन्धामिप्राणान्ते सुन्धामिचक्षुरस्ते सुन्धामि श्रोत्रेते सुन्धामि

सं०

9

वापथिवीप्रोर्लुवायंवायोवेस्त्रोका नामग्रीराज्यास्यवेतुखाहासा
होशतेऽहुर्हुनभसम्पारुतऊछतम्॥१६॥इदमापः॥इदमापः
प्रवहतावघञ्चमलञ्चवत्॥यच्चाभिदुद्वाहान्तंयच्चशेषेऽत्र
भीरुरगम्॥आपोमातस्त्र्यादेनसःपवमानञ्चमुञ्चेतु॥१७॥सन्ने
सन्नेमनोमनसासम्प्राणःप्राणेनगच्छताम्॥रेउस्यग्निद्वीश्री
रात्र्यापस्त्र्यासमरिरात्र्यातस्यत्वाद्राजौपूक्ष्णौ॥१८॥ह्रस्वाः
उष्माणोवायिषत्प्रयुतद्वेषः॥१९॥दृतश्च्युतपावानः॥पिवतुव

सावसापावानः पिवता तत्रिदक्षस्य ह विरसि स्वाहा ॥ दिशः प्रदिशः ॥ दिता
 आदिशो विदिशः उदिशो दिशः स्वहा ॥ १ ॥ ऐन्द्रः प्राणः ॥ ऐन्द्रः प्रा
 णोऽअङ्गेऽअङ्गे निदीक्ष्य देवः उदानोऽअङ्गेऽअङ्गे निधीतः ॥ दे
 वत्व हर्षरिते सः समेतु सलक्ष्मा वद्विषु ह प्रमुवाति ॥ देवत्राय नमव
 से सखा यो नुत्वा माता पितरो मदन्तु ॥ २ ॥ समुद्रङ्गः ॥ समुद्रङ्गः ॥ स्वा
 हा त्रिदक्षङ्गः ॥ स्वाहा देवः सविता रङ्गः ॥ स्वाहा मित्रावरुणौ गङ्ग
 स्वाहा होरात्रे गङ्गः ॥ स्वाहा द्यौः ॥ सिगङ्गः ॥ स्वाहा द्यावापृथिवी गङ्ग ॥ ४०

१ दिव्यन्न भोगस्वहा हाग्निं वै श्रान्न र ऊं स्वहा हामनो मे हादि यस्व १

स्वाहा यज्ञ ऊं स्वहा सोम ऊं स्वहा हा दिवते धूमो गच्छतु सृज्यो
तिः पृथिवी स्रस्मना पृण स्वाहा ॥११॥ मा पः ॥ मा पो मोष धीहि ८ सी
द्मो धाम्ना राजंस्ततो बहय नो मुञ्च ॥ यदा हर गृह्या इति वरु
रोति शपामहेततो वरुन नो मुञ्च ॥ शुमि ब्रूयान आपः शुषधयः
सतु दुर्मि त्रियास्तस्मै सतु वोऽस्मान्देष्टु यच्च वयन्दिष्मः ॥१२॥
हविष्मा तीरिमाः ॥ हविष्मा तीरिमाः आपो हविष्मा २ ॥ आवि
वासति ॥ हविष्मा देवोऽश्वरो हविष्मा १ ॥ अस्तु स्वर्ग्यः ॥१३॥

४१
सं

अग्नेर्वः॥ अग्नेर्वो पन्नगृहस्य सदसि सादयामी वाग्योर्वागधेयीस्य
मित्रावरुणयोर्वागधेयीस्य विश्वेषां देवानां प्रागधेयीस्य॥ अ
मूर्त्योऽपस्त्वर्थाभिर्वा स्त्वर्थाः सह॥ तानो हि न्वत्स्वद्वरम्॥ २४॥
हृदेत्वा॥ हृदेत्वा मनसं सत्वा दिवेत्वा स्त्वर्था यात्वा॥ उर्ध्वमिमम
द्वरं दिवि देवेषु होत्रा यद्व॥ २५॥ सोमराजन॥ सोमराजन्तिश्वा
स्त्वमुजाऽउपावरो हविश्चास्त्वमुजाऽउपावरो हन्तु॥ अर्यो त्व
ग्निः सामधा हव मे अर्यस्वत्वापोऽपि ममाश्च देवीः॥ श्रोता ग्रावा

ॐ श्रीगोविन्द

हिता

४२

लोविदुषो न यज्ञः शृणोतु देवः सविता हव मे स्वाहा ॥ १६ ॥ देवी रापः दिवी
रापोऽत्र पात्रपाद्यो वः कुर्मिह विष्वा इन्द्रियावाच्चादि नमः ॥ तत्रैवेव्यो
देव आदन्त शुक्लपेष्वा येषां प्रागस्त्य स्वाहा ॥ १७ ॥ कार्ष्णि रसि ॥ सुम
दस्य त्वाहित्वा उन्नयामि ॥ समाप्योऽद्रि रगमत समोषधी भिरोषधीः
॥ १८ ॥ वमग्ने ॥ पृत्तु मर्त्य मवावाजेषु यज्ञनाः स यज्ञा रास्वती रिषः स्वाहा
॥ १९ ॥ देव स्पत्वा ॥ सवितुः सुवेचि नोर्वा हृष्वा म्पूष्वा ह स्ताभ्याम ॥ आ
ददे रावा सि गभीर मिम मंदुरं कुधो द्रा यतु पूत मम ॥ उत्तमेन पविर्नोर्जि स्व

पु २

पु ३

१३

इंद्रा

४२
सं.

[illegible]

रुद्रा

त्रेवोचः॥३३॥म्यात्रास्यवृत्रतुरोरशधोगुर्तःअमृतस्यपत्नीः॥तादेवी
 देवत्रेमंयज्ञत्रयतोपहताःसोमस्यपिवता॥३४॥मामे॥मामेमासंविः
 कोऽर्जुभस्वप्रिषणोवीवीसतीवीउयेथामूर्जदधापामा॥पाप्रमाहतो
 नसोमः॥३५॥प्रागपारु॥प्रागपागुदगधराकवसर्वतस्त्वादिशःआ
 धावतु॥अम्वनिस्यरसमरीर्विदाम॥३६॥त्वमङ्ग।प्रशऽसिषोदेवः
 राविष्टुमत्यम्॥नत्वादम्योमघवत्रस्तिमर्तितेद्रववीमितेवचः॥३७॥
 ॥३८॥इतिवज्रसनेसंहितादीप्तिपाठेष्वृमो'ध्यायः॥वाचस्पतये॥

स्वसिंहासाकोशवत् १७० दृ

वाचस्पतयेपवस्वबृहस्पतेः शुभ्राङ्गमस्तिपूतः॥ देवो देवेभ्यः पवस्व
 येषां प्राजोऽसि॥१॥ मधूमतीर्त्तः॥ मधूमतीर्त्तः इषस्व धिक्वत्तं सोमा दाश्र
 त्नामजागं वितस्मेते सोम सोमाय स्वाहा स्वाहोर्वृत्तरि क्षमन्नेमि स्वाङ्कतो
 सि॥२॥ स्वाङ्कतोऽसि॥ स्वाङ्कतोऽसि विष्टेभ्यः इन्द्रियेभ्यो दिद्येभ्यः पार्थिवे
 भ्यो मनस्वा दुस्वाहा त्वा सुभवस्व व्या य देवेभ्यो स्वा मरीचिषेभ्यो देवा
 ं शोषस्मे त्वेदेतत्सत्यमुपरिपुता मङ्गे न हतो सौ फ द्यारण यत्वा ह्याना
 यत्वा॥३॥ उपयामगृहीतोऽसि॥ उपयामगृहीतो स्यात्तव्यं छमद्यवन्माहि

हिता ५१

६

४३

सोमम् ॥ उरुष्यरायः प्रषो वजस्रः ॥ ४ ॥ अन्नस्ते ॥ अन्नस्ते द्यावापृथिवी
दधाम्यन्नं दधाम्यन्वृत्तरिक्षम् ॥ सजूर्देवो मिरवरेः परैश्चात्तयामे मध्वं
घवन्नादयस्व ॥ ५ ॥ स्वास्तोति ॥ स्वास्तोति विश्वेभ्यः इन्द्रिये
ज्योतिर्व्योमः पार्थिवे ज्योमनस्त्या हृत्वा हात्वा सुभवास्त्या यदे
वेभ्यस्त्यामरीचिपेभ्यः उदानाय त्वा ॥ ६ ॥ आवायो भूषशुचिपाः
उपनः सहस्रैर्नियुतो विश्ववारः ॥ उपोतेः अन्धो मद्यमयामियस्य
देवदधिषे पूर्वपेयं वायवे त्वा ॥ ७ ॥ इन्द्रवायूः इमे सुता उपप्रयो

भिरागतम॥ इन्द्रो वा मुशन्ति हि॥ उपयामगृहीतो सिवायवः इन्द्रवायुश्चा
 त्वेषते योनिः जोषाञ्चान्ता॥ ८॥ अयं म्वा म॥ अयम्वा मित्रावरुणा सुतः
 सोमः शतावधा॥ ममेदिह श्रुतः इवम॥ उपयामगृहीतो सिमित्रावरु
 णाञ्चान्ता॥ ९॥ रायावयम॥ रायावयः ससवाँ सोमदेमहव्येन
 देवायवसेनगावः॥ ताचेनुमित्रावरुणमुवन्नो विष्ट्या हाधतमन
 पस्फुरन्ती मेषते योनिः श्रुता युञ्जान्ता॥ १०॥ यावाम॥ यावाक्कुशामधुम
 त्पश्चिनास्तु नृतावती॥ तया यजमिमि कृताम॥ उपयामगृहीतो स्यश्चि

हिता

६

४४

व्याहृतेषतेयोनिर्मादिज्ञात्वा॥११॥ तत्प्रज्ञाया॥ पूर्वथाविश्वयेमया
ज्येष्ठतातिम्बर्हिषदं० स्वर्विदम्॥ प्रतीचीनं ब्रजनन्दो हसेधुनिमा
शुन्नयत्तमनुयासुवर्द्धसे॥ उपयामयद्दोतोसिशखडावत्त्वेषतेयोनि
वीरताम्या ह्यपमृष्टः शखडादेवास्त्वाशुक्रपाः प्रसायन्तनाधृष्ट
सि॥१२॥ सुवीरोवीरान्॥ सुवीरोवीराञ्चजनयन्मरी ह्यभिरायस्पोष
स्ययजमानम्॥ सञ्जग्मानोदिवापथिद्याशुक्राः शुक्रशोचिषानि
रस्तः शखुः शुक्रस्याधिष्ठानमसि॥१३॥ अहिन्नस्यतेदिवसोमसु

४५
सं.

वीर्यस्य रायस्पोषस्य ददिता रस्याम॥ सा प्रथमा संस्कृतिर्विश्ववारा
सप्रथमो वरुणो मित्रोऽश्विनीः॥१४॥ सप्रथमः॥ सप्रथमो वरुणस्यति
श्विकित्वांस्तस्माऽइन्द्रो यशुतमा जुहोत स्वाहा॥ तृम्यनु होत्रा मद्धो वाः
स्विष्टायाः सुप्रीता सुदुता यत्स्वाहा या उग्रीत॥१५॥ अयं वेनः॥ अयं
वेनश्चोदयत्यग्निं गर्वाज्ज्योतिर्जरायूरजसो विमाने॥ इममपा ००
ऊमेस्वर्यस्य शिशुवन्निष्पामतिभीरिहन्ति॥ उपयामगृहीतो सिम
को यत्वा॥१६॥ मनोना॥ मनो नयेषु हवनेषु तिग्मं विपः शच्चावनु

हिता

४५

यो द्रवत्ता ॥ आ यः शय्या भित्तु विनृम्भोऽस्य श्री शीतादिशङ्क भस्त्रावे
 पते वोन्निः प्रजाः पा स्यापमष्टो मर्कौ देवास्त्वामभ्यिपाः पुरा यत्नना
 पृष्टासि ॥ १२ ॥ सुप्रजाः प्रजाः प्रजनयन्परी ह्यभिरय स्यापेरा
 व्यजमानम् ॥ सञ्जगमानो दिवा पृथिव्या मन्त्रिमन्त्रिशोचिषानिरस्ता
 मर्कौ मन्त्रिनो पिष्टानमसि ॥ १३ ॥ ये देवाः सः पिदेवा सो दिव्यो का दश
 स्य पृथिव्या मर्कौ का दश स्या ॥ अप्सु क्षितो महि नैका दश स्यते देवा
 सो यजमिमञ्जु पद्मम् ॥ १४ ॥ उपयाम गृहीतो म् ॥ उपयाम गृहीतो स्या

अयसोऽसिस्वाऽग्रयराऽपाहि यज्ञम्याहि यज्ञपतिम्विष्णुत्तामिन्द्रि
 येसपातुविष्णुत्तम्यास्यमिसव नानिपाहि ॥२०॥ सोमः पवते ॥ सोमः पव
 ते सोमः पवते स्मैव ह्यस्यो स्मै कृत्राया स्मै सुज्यते यजमानाय पवतः इषः
 उर्जो पवते इषः उर्षधीष्यः पवते द्यावापृथिवीष्याम्पवते सुभृताय
 पवते विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः यषते वोनि विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥२१॥
 उपयाम गृहीतोसि । उपयाम गृहीतोसी द्यायत्वा ह ह द्यते वयस्वतः
 उक्ताव्यः ऊक्तामि ॥ यत्तः इन्द्र वृह द्य यस्तस्यैवाविष्णवे त्वेषते

यो निरुक्ते चोत्त्वा देवे चोत्त्वा देवा ब्रं त्यज स्या युषे गृह्णा मि मित्राव
रुणा आत्मा ॥ २१ ॥ मित्रावरुणा आत्मा देवा ब्रं त्यज स्या युषे गृह्णा
मीन्द्रो यत्त्वा देवा ब्रं त्यज स्या युषे गृह्णा मीन्द्राग्नि आत्मा देवा ब्रं
त्यज स्या युषे गृह्णा मीन्द्रावरुणा आत्मा देवा ब्रं त्यज स्या युषे गृ
ह्णा मीन्द्रावरुणस्य तिष्ठ आत्मा देवा ब्रं त्यज स्या युषे गृह्णा मीन्द्राग्नि
क्षु आत्मा देवा ब्रं त्यज स्या युषे गृह्णा मि ॥ २१ ॥ मूर्ध्नी नन्दिवः ॥
मूर्ध्नी नन्दिवोऽअरतिमायि आ वैश्चानरमृतः आज्ञातमग्निम् ॥

४७
सं.

कविः सम्प्राजमतिथिञ्जना नामा सनापात्रं नयत देवाः ॥ १४ ॥ उप
यामगृहीतोसि। उपयामगृहीतोसि। दुर्वोत्सि। दुर्वदिति। दुर्वाणा हिता
ध्रुवतमोऽनुतानामनुतदित्तमः। एषतेवो निर्वेश्वानरायत्वा ॥ ध्रु
वध्रुवेण मनसा वा चासाममवेनयामि ॥ अथ नः इन्द्रः इन्द्रिणो सपत्न्याः
समनसस्त्वरता ॥ १५ ॥ यस्त्रे। दुष्प्रस्क्रान्तियस्त्रेः। अः। शुग्रावच्युतो
धिषण्यो रूपस्थोत् ॥ अर्द्धव्योर्वा परिवायः पवित्रो नैजुहोमिमनसा
वपदुत ॥ स्वाहा देवनामुत्क्रमसि ॥ १६ ॥ प्राणा यमे। वच्ची दा

नृ
नृ
२

४७

वर्चसेपव स्वह्या नायमेव चोदा वर्चसेपव त्वोदा नायमेव चोदा वर्चसेपव
स्ववाचेमेव चोदा वर्चसेपव स्वक्रातू दक्षाग्रामेव चोदा वर्चसेप
वस्वश्चात्रायमेव चोदा वर्चसेपव स्वचक्षुर्ग्रामेव चोदसौवर्च
सेपवेथा म्मात्मनेमे॥२॥ आत्मनेमे। वर्चोदा वर्चसेपव स्वोज
सेमेव चोदा वर्चसेपव स्वस्वायुषेमेव चोदा वर्चसेपव स्वविश्वा
ग्रामे प्रजाग्रो वर्चोदसौ वर्चसेपवेथा म्मा॥३॥ कोसिक्रतमो
सि। कस्यासि कोनामासि॥ यस्पतेनामा मन्महियन्वा सोमेनाति

४८

से

तपाम॥ ~~मूर्ध्व~~ स्वः सुप्रजाः प्रजाभिः स्य ९० सुवीने वीरैः सु
 पोषः पोषैः ॥ २ ॥ उपयाम गृहीतोसि ॥ उपयाम गृहीतोसि मध्वे
 त्वोपयाम गृहीतोसि माधवा यत्त्वोपयाम गृहीतोसि शुक्राय त्वो
 पयाम गृहीतोसि शुचये त्वोपयाम गृहीतोसि नभसे त्वोपयाम
 गृहीतोसि नभस्याय त्वोपयाम गृहीतोसि सीधे त्वोपयाम गृहीतोस्य
 र्ज्ये त्वोपयाम गृहीतोसि सहसे त्वोपयाम गृहीतोसि सहस्याय त्वो
 पयाम गृहीतोसि तपसे त्वोपयाम त्वोपयाम गृहीतोस्य ॥ हस्यत ये त्वा

१ मृग गृहीतोसि तपस्याय त्वोपयाम १

हिता

३६

४८

॥३०॥ इन्द्राग्नीऽआगतम् ॥ इन्द्राग्निऽआगतः सुतङ्गीर्ब्रिज्जो वरेण्यम् ॥
अस्थपातं धीयेषिता ॥ उपयामग्नीतोसीद्वाग्निव्या त्वेषते यो निरिन्द्राग्नि
व्या त्वा ॥ ३१ ॥ आघा ॥ आघायेऽअग्निमिभ्यते स्तृणान्निबर्हि रानुषक् ॥
येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ उपयामग्नीतोस्यग्नी ॥ ३२ ॥ आघा त्वेषते यो निरग्नी
न्द्रा व्या त्वा ॥ ३३ ॥ त्रिमासश्चर्षणी धृतः ॥ त्रिमासश्चर्षणी धृतो विष्ट्वे दे
वासऽआगतः ॥ दास्वा ० सो दाशुषऽसुतम् ॥ उपयामग्नीतो सिविश्च
व्या त्वा देवेभ्यऽरषते यो निविश्च व्या त्वा देवेभ्यः ॥ ३३ ॥ विष्ट्वे दे

४७
स

वासः॥विश्वेदेवासः॥आगतशृणुतामः॥इमं॥हवम्॥एदेवर्हिर्विषीदत
॥उपयामगृहीतोसिविश्वे॥अस्त्वादेवे॥एषतेयोनिर्विश्वे॥अस्त्वादेवे
॥३४॥इन्द्रमरुतः॥इन्द्रमरुतः॥इहपाहि सोमं॥यथाशाप्यते॥अपि
बः॥सुतस्य॥तवप्रणीतोतवसुरशर्मन्नाविवा सन्निकवयः॥सुयज्ञाः॥उपया
मगृहीतोसीदोयत्नामरुततः॥एषतेयोनिरिन्द्रा यत्नामरुतते॥३५॥म
रुतं नम्रुषभम॥मरुतं नम्रुषभं म्वा वृधानमकवारिद्विच्यं॥शा समिन्द्रम्
॥विश्वे॥साहमवसे न्तना योग्यः॥सहोदामिहतः॥हुवेम॥उपयामगृ

हिता

४७

४७

हीतोसी द्यायत्वा मरुत्वतः यषते योनिरिन्द्रा यत्वा मरुत्वते ॥ उपयामगृह
हीतोसी मरुता ज्योतिसे ॥ ३६ ॥ सजोषा इन्द्र ॥ सजोषा इन्द्र सगं सोम रुद्रिः सो
ममि ववृत्र हाशर रवि द्वा न्न ॥ जहि शत्रून् ॥ रप म धो नु द स्वाया भय कुरु
हि वि श्वतो नः ॥ उपयामगृहीतोसी द्यायत्वा मरुत्वतः यषते योनिरिन्द्रा
यत्वा मरुत्वते ॥ ३७ ॥ मरुत्वा ई ॥ इन्द्र ॥ वृषभो रणाय पिबा सोम मनुष्य धर्म
दाय ॥ आसि श्वश्रजठरे मधुः कुर्मित्वः राजा ॥ सप्रति पत्सु तानाम् ॥ उप
यामगृहीतोसी द्यायत्वा मरुत्वतः यषते योनिरिन्द्रा यत्वा मरुत्वते ॥ ३८ ॥

५०
सं

महार्ं॥ इन्द्र॥ महार्ं॥ इन्द्रो नृवदावर्षशिप्राः उत द्विवर्षाः अमिनः सहोभिः हिता
॥ अस्मद्वा एषेवीर्या योरुः पृथुः सुक्षतः कर्तृभिर्ब्रूता॥ उपयामगृही
तो॥ सिमहेद्रा यत्त्वेषते योनिर्महेद्रा यत्त्वा॥ इत्या॥ महार्ं॥ इन्द्रः॥ महार्ं॥
इन्द्रो यः पुंजसा पर्जन्यो बृहतिमार्ं॥ इव॥ स्तोमैर्वत्सस्य वा वधे॥ उपयाम
गृहीतो॥ सिमहेद्रा यत्त्वेषते योनिर्महेद्रा यत्त्वा॥ ४०॥ उदुत्पम॥ उदुत्पजा
तवेदसन्नेवं ब्रह्मन्निवेतवः॥ दशो विश्वया यत्सूर्य० स्वाहा॥ ४१॥ चित्र
देवानाम्॥ चित्रदेवानामुदगादनीकञ्चदुर्मित्रस्य वरुणस्याः

५०

जेः॥ आप्राद्यावापृथिवीः अन्तरिक्षः सूर्यश्चात्मा जगत्तत्तत्सुष
श्च स्यात्॥ ४२॥ अग्ने नया सु पथारयेः अस्मान्नि स्यान्नि देव वयु
नानि विद्वान्॥ वयो ह्यस्मज्जुहुरास्मामेनो भूयिष्यन्ते नमः॥ ४३
क्तिं विधेम स्वाहा॥ ४४॥ अयन्नः॥ अयन्नोऽग्निर्वरिवस्त्रोत्तयम्
धः पुरः शतपुमिन्दन॥ अयं बाजा अयत्तु बाजसाता वयः शत्रून् अयत्तु जह
षासाः स्वाहा॥ ४५॥ रूपे नवः रूपेण वरुणमग्नागानुधो वो विश्म्वे वेदा वि
भजतु॥ शतस्य पथाप्येतच्चन्द्रदिशि विपुस्य धुत्तरि दीयत स्वसदस्ये॥ ४६॥

स्वः

ब्राह्मणमध्या॥ ब्राह्मणसम धविदेयं मिता मने मेत मत्प मृषि माषेयः
 सुधातुदक्षिणाम॥ अस्म दाता देवत्रा ग द्धनप्र दा तार मा वि सत॥
 ॥४६॥ अग्ने ये त्वा॥ अग्ने ये त्वा म ह्यं वरुणो ददातु सोऽमृत त्वमशी
 या युद्धो वात्रः॥ अग्नि मयो म ह्यं प्रतिग्रही त्रै रुद्रा य त्वा म ह्यं वरु
 णो ददातु सोऽमृत त्वमशी य प्राप्सो दात्र ये पि वयो म ह्यं प्रतिग्र
 ही त्रै रुद्रा य त्वा म ह्यं वरुणो ददातु सोऽमृत त्वमशी य त्वग्ना
 वात्रः॥ अग्नि मयो म ह्यं प्रतिग्रही त्रै य मा य त्वा म ह्यं वरुणो ददा

हि ता

६०

तु सोऽमृतत्वमशी यदयो दात्रः वेधिव योम ह्य्य प्रतिग्रहीत्रो ॥ ४७ ॥ को
 दात्रा ॥ को दात्रस्माऽत्र दात्रा मो दात्रा माया दात्रा कामो दाता कामः
 प्रतिग्रहीता कामैतत्ते ॥ ४८ ॥ ~~इति ब्राजसने संहीता यो दीधपाते~~
~~तप्तमो व्यायः ॥~~ ॥ उपयामगृहीतो सि उपयामगृहीतो स्यादित्य
 व्यस्त्या ॥ विष्णुऽउरुगा यैषते सोमस्त ॥ रंदाखमात्वा दभन्ता ॥ १ ॥
 कदाचन कदाचन रत्तुरी रसिनेन्द्र सञ्च सिदा स्त्रेषे ॥ उपोपेनुमघव
 न्नूयऽरुते दानं देवस्य पञ्चातऽआदित्ये व्यस्त्या ॥ १ ॥ कदाचन अप्य

युद्धस्युभेनिपातिजज्ञानी॥तुसीयादित्यसर्वननृन्द्रियमातंरश्चा
 चमत्तन्दिष्मादित्येभ्यस्त्वा॥३॥यज्ञोदेवानाम्॥यज्ञोदेवानाम्प्रत्ये
 तिसुम्भ्रम्मादित्यासोभवतामृउयन्तः॥आवोर्वाचीसुमतिर्वृत्त्या
 दंष्ट्रोश्चिद्वावरिवोवितरासदादित्येभ्यस्त्वा॥४॥द्विवस्वन्नादि
 त्याद्विवस्वन्नादित्यैषतेसोमपीथस्तस्मिन्नात्स्वा॥अदस्मैनरोवच
 सेदधातनयदाशीदोदम्यतीचाममश्नुतः॥पुमोपुत्रोजायतेविद
 तेवस्वधाविश्वाहारुपयध्रतेगृहे॥५॥वाममद्यासवितर्वाममु

वि२

२ उपयामगृहीतोसि॥सवित्रोऽसिचनोधाऽनुनोधाऽसिचनोमदुषेहि॥जिह्वयज्ञजिह्वयज्ञपति॥गोयदेवायत्वासवित्रो॥गामि२०००
ओदिवेदिवेवाममस्मभ्यः॥सावीः॥वामस्यहिदो यस्यदेवभूरेरवाधि
यावामभाजःस्याम॥६॥उपयामगृहीतोसि॥सुरार्मासिऽप्रतिष्ठा
नोबृहदुदायनमः॥विश्वेभ्यस्तद्देवेभ्यः॥एषतेयोनिर्विश्वेभ्यस्तद्दे
देवेभ्यः॥७॥उपयामगृहीतोसि॥उपयामगृहीतोसिबृहस्पतिसुतस्य
देवसोमतः॥इदोरिन्द्रियावतः॥पत्नीवतोग्रहं॥६॥शब्दासमा॥अह
म्यस्तदहमवरुहाद्यदत्तरिदुन्नदुमेपिताभूत॥अहः॥सूर्यमुभय
तोददर्श॥इदं देवानामारमकुहायत्॥८॥अग्नारं॥६॥इपत्नीवन्॥अः

न्ना॥३॥पत्नीवत्सर्जदेवेतत्त्वद्यासोममिवत्वाह॥प्रजापतिर्ह्यसि
 रेनो धारेतोमयि धेहि प्रजापते स्ते ह्येनो धारेतो धा मशी य
 ॥१०॥उपयामगृहीतोसि॥उपयामगृहीतोसि हरिरसि हारियो
 जनो हरिश्चात्मा॥हव्योर्धनास्य सहसोमा इन्द्राया॥११॥वस्ते।
 वस्तेऽश्वसनिर्ब्रह्मो योगो सनिस्त्रस्यत इष्टयजुषस्तु तस्मै
 स्पशस्त्रोस्तु स्योपहूतस्योपहूतो भद्रयामि॥१२॥देवकृतस्येन
 सः॥देवकृतस्येन सो वयज नमसि मनुष्यकृतस्येन सो वय

हित

७

जनमसिपित्तकृतस्यैनसोवयजनमस्यात्कृतस्यैनसोवयजनम
सेनसःशनसोवयजनमसि॥यच्चाहमेनोविद्दौशुकारयच्चावि
द्दौस्तस्यसर्वस्यैनसोवयजनमसि॥१३॥संवर्चसा॥संवर्चसा
पयसासत्तनूमिरगन्नाहिमनसासःशिवेन॥त्वष्टासुदत्रोविदधा
तुरायोनुमार्हृतञ्चोवद्विलिष्टम्॥१४॥समिद्राणोमनशानेविजोभिः
सर्वैःसूरिभिर्मघवत्स००सरथ्या॥सम्ब्रह्मणादेवकृतंयदस्त्रिस
देवाना००सुमतौयाज्ञयाना००स्वाहा॥१५॥संवर्चसा॥संवर्चसा

पयसा सन्न नूभिरगन्नाहि मनसा सः शिवेन ॥ त्वष्टा सुदत्रो विद
 धातुरा यो नुमा रूत न्नो यदि लिष्टम् ॥ १६ ॥ धाता रातिः सविते
 दे अेषन्ना म्पुजा पतिर्निधिपा देवोऽग्निः त्वष्टा विष्णुः पुन
 या सः रराणा यजमाना यद्वि शान्दे धाता स्वाहा ॥ १७ ॥ सुगावः सु
 गावो देवाः सद ननाऽअकर्म यऽआजग्मे दः सवनं त्रुषाणाः ॥
 भरमाणा वहमाना हवीं षस्मै धत्तव सवो व्रश्नि स्वाहा
 ॥ १८ ॥ याँः आवहः ॥ याँः आवहः ॥ उशतो देव देवाँस्तान्मे र

हिता

यस्वेऽङ्गमे सधस्थे॥ जदिवा ७ सः पपि वा ७ सः शुवि श्वे संघ
मि ७ स्व राति दूता नु स्वाहा॥ १८॥ वय ७ हि। त्वा प्र याति यज्ञे
अस्मिन्नग्रे होतारम वशी महीदा॥ सधग याऽश धगुता समि
ष्टाः प्रजान अज्ञमुप याहि विद्वा स्वाहा॥ १९॥ देवा गातु विदः॥
देवा गातु विदो गातुं वि त्वा गातु मित॥ मन स सम्पत् दुमन्दे व यज्ञं
स्वाहा वाते धा॥ २०॥ यज्ञ यम॥ यज्ञ यज्ञं यज्ञ पति ऊ दु स्वा व्यो
निं ग क्स्वा हा॥ २१॥ यज्ञो यज्ञ पते सह स्तुत वा कः सर्व वीर स्रजु

षस्वस्वाहा॥१२॥ माहिः॥ माहिर्बुर्मापदाकुः॥ उरु७ हिराजाचरु हिता
 शाश्वकारसूव्यायपन्यामन्वेतवाऽउ॥ अपदेपादाप्रातिधातवे
 करुतापवक्ताहृदयाविध्विष्टा॥ नमोवरुणायाभिद्वितोवरुण
 स्पपाशः॥१३॥ अग्नेरनीकम्॥ अग्नेरनीकमुपऽआविवेशापात्रपा
 त्प्रतिरक्षन्सुख्यम्॥ दमेदमे समिधं यज्ञे प्रप्तिं ते जीह्वाद्यत
 मुन्नरस्यत्साहा॥१४॥ समुद्रेते॥ समुद्रेते हृदयमप्युच्यतेः सन्त्या
 विश्वेषधीरुतापः॥ यज्ञस्यत्वा यज्ञपते श्रुक्तोक्तो नमोवाक्

विधेमयस्वाहा ॥२५॥ देवि रापः ॥ देवी रापः ॥ रापवोगर्भरत्नः सुप्रीतः
सुभरतम्विभृतः ॥ देवसो मेघतो लोकस्त्रस्मिन् च चक्षुषरूपारिचवध्वः ॥
॥२६॥ अवभरतानि च मुनः ॥ अवभरतानि च मुशानि च रुरसिनि च मु
शाः ॥ अवदेवैर्देवकृतमेनोयासिषमन्मर्त्यैर्मर्त्यकृतम्पुरुषास्त्रैर्दे
वारिषस्याहिदेवानां ॥ समिदसि ॥ २७ ॥ प्रजतु दशमास्यः ॥ प्रजतु
दशमास्योगर्भो जरायुज्ञा सह ॥ यथा यं वायुरेजति यथा समुद्रो र
जति ॥ प्रवायन्दसमास्योऽश्वजरायुर्ज्ञा सह ॥ २८ ॥ यत्स्येते यजि

५६
सं

५६

योगज्ञो यस्यैनिर्हिरस्ययी॥ अङ्गान्नादुक्तावस्यतम्मात्रासमंजीग
म०७ स्वाहा॥२७॥ पुरुदस्मेमाविषुरूपः॥ पुरुदस्मेमाविषुरूपः॥
नुरन्तर्महिमानमानजुधीरः॥ एकपदीन्द्विपदीत्रिपदीचतुष्प
दीमष्टपदीसुवनानुप्रथता० स्वाहा॥३०॥ मरुतो यस्य॥ मरु
तो यस्यहिक्कयेपायादिवोविमहसः॥ ससुगोपातमोजनः॥३१॥
महिद्योः॥ पृथिवीचनः॥ इमं यज्ञमीमिक्षताम्॥ पिप्प्रीतां नोभ
रीमभिः॥३२॥ आतिष्ठ॥ ब्रह्महन्त्रयं युक्तातेव हन्मणा हरी॥

हिता

५६

अर्द्धचीनः सुते मनो ग्रावा कशोतु वगुना ॥ उपयामगृहीतो रीन्द्राय
यत्वा षोडशिनः षष्टे योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनः ॥ ३३ ॥ युद्धाहि के
शिना हरी वृषणा कक्ष्यप्रा ॥ अथानः इन्द्र सोमपा गिरामुपश्रुतिं च
रा ॥ उपयामगृहीतो सीन्द्राय त्वा षोडशिनः षष्टे योनिरिन्द्राय त्वा षो
डशिनः ॥ ३४ ॥ इन्द्रमित्र इन्द्रमिदरी बहूतो पुतिष्टु सवसम ॥ नृषी
णाञ्चरुती रूपयशश्च मानुषाणाम् ॥ उपयामगृहीतो सीन्द्राय
त्वा षोडशिनः षष्टे योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनः ॥ ३५ ॥ यस्मान्न

यस्मान्नजातः परोः अन्नोऽस्त्रिंशः अविवेश भूव नानिद्वि श्वा ॥ प्र
 जाप्यतिः पुजया सः सराणां स्त्रीणि ज्योतीं च स चोत्तमो दृशी ॥ ३६ ॥ इ
 न्दुश्वाः सम्प्रादुर्दराश्च राजा तौ ते भक्षश्च क्रातुरग्नयः तम ॥ तयो ररुह
 नु भक्षस्तु क्रया मिवाग्देवी जुषाणा सोमस्य तृप्पतु स रुप्रा शो न स्वा
 हा ॥ ३७ ॥ अग्ने पवस्व ॥ अग्ने पवस्व स्वपाः अस्मे वचः स्ववीर्यम् ॥
 दधुयि मयि पोषम् ॥ उपया मग्दीतो स्य ग्नये त्वा वचः स
 ऽप्रवते यो निरुग्ने त्वेत्वा वचः सो ॥ अग्ने वचस्वि न्वचस्वाँ स्वदेवे

हिता

ॐ सिवर्चस्वा नरुम्मानुष्मेषु भूया सम ॥ ३८ ॥ उति वृनोजसा ॥ उति
वृनोजसा सहपीत्तीशिप्येऽत्र वेपयः ॥ सोममिन्द्र चमू सुतम ॥ उपय
यामगृहीतो सीन्द्रा यत्त्वौ जसः श्रुषते यो निरिन्द्रा यत्त्वौ जसे ॥ इन्द्रो
जिह्वौ जिह्वस्तन्देवेष्वस्यो जिह्वौ हर्मनुष्मेषु भूया सम ॥ ३९ ॥ अद
श्मस्य केतवो विरश्म योजनोऽश्वः ॥ अनु ॥ भ्राजन्तोऽत्र ग्नयो यया
उपयामगृहीतो सिरश्म यत्वा ब्राजा येषते योनिः सूर्या यत्वा ब्रा
जा यः सूर्यो ब्राजिह्व ब्राजिह्वस्तन्देवेष्वसि ब्राजिह्वो हर्मनुष्मेषु

५८
सं.

पुभया सम॥४०॥ उदुत्पम॥ उदुत्पम आतव्वेदसन्देवम्बसुन्निकेतवः
॥ दसेविश्व्या यस्वर्धम॥ उपयामगृहीतो सीस्वर्वा यत्वा ब्राजा येषते
वोनिः स्वर्ध्या यत्वा ब्राजा य॥४१॥ आजिग्या कलशम्पत्वा त्वावि
शन्निदेवः॥ पुनरुज्जा निवर्त्तस्वसानः सह श्रन्धु वीक्ष्यो रुधाराप
यस्वती पुनर्मा विशाता द्रुयिः॥४२॥ इडेरन्ते इडेरन्ते हव्यो काम्य
चन्द्रे ज्जोतेदिति सरस्वतिमहि विश्व्युति॥ प्रतातेऽश्रग्धुना मा
नि देवेऽप्यो मा सुकृतं ब्रूतात्॥४३॥ विनः॥ विनः॥ इडुमृधोज

हिता

५८

हिनी चायच्छपतन्यतः॥ वोऽत्र स्मार्त्तः॥ अभिदासत्यधरङ्ग मयात
मः॥ उपयामग्रीहीतोसीन्द्रायत्वाविमृधः॥ यषते वो निरिन्द्रायत्वावि
मृधे॥ ४४॥ वाचस्पतिम्॥ वाचस्पतिं विश्चकम्प्राणमूतये मनो
जुवं वाजे॥ अद्याहुवेम॥ स नो विश्वा निहवन्नानि जोषदिश्च शं
सूरवसेसाधुकम्प्रा॥ उपयामग्रीहीतोसीन्द्रायत्वाविश्चकम्प्रा
णश्च यषते वो निरिन्द्रायत्वाविश्चकम्प्रा॥ ४५॥ विश्चकम्प्रा
विषा॥ विश्चकम्प्रा विषा वर्धने नत्रातारमिन्द्रमकृणारवक्ष्यम॥

५९
सं

॥ तस्मै विशः समनमन्नपूर्वीरयमुज्जोविहृद्यो यथा सत् ॥ उपया
मगद्दीतोसीन्द्राय त्वाविश्वकर्मणः श्रुते वोनिरिन्द्राय त्वावि
श्वकर्मणो ॥ ४६ ॥ उपयामगद्दीतोसि ॥ उपया मगद्दीतोस्यग्नये
त्वागाय वंद्यं सङ्कुक्ष्णामिन्द्राय त्वाविष्टुष्टुन्दसङ्कुक्ष्णामिवि
श्वेवात्मा देवेभ्यो जगद्द्वन्द्वसङ्कुक्ष्णाम्यनुष्मिभिर्गरः ॥ ४७ ॥ वेशी
नात्वा वेशीनात्वा पत्ननाधनोमिकुक्कननात्वा पत्ननाध
नोमिभन्दनानात्वा पत्ननाधनोमिमदि तन्मा नात्वा पत्ननाध

हिता

५३

५९

धनोमिमधुतमानात्तापत्तनाधनोमिशुक्रात्ताशुक्राऽत्राधनो
म्यन्तोसुपेसूर्यस्यराश्मिषु॥४६॥ककुभंरुपां वृषभस्यरो
चोवृहदुक्ताःशुक्रस्यपुरोगाःसोमःसोमस्यपुरोगाः॥यतेसो
मादाव्यन्तामजागृवितस्मैत्वागृह्णा।मतस्मैतेसोमसोमायस्वा
हा॥४७॥उशित्कौ।उशिक्त्वादेवसोमाग्नेःप्रियम्याथोपीहि
वृशीत्वदेवसोमेन्द्रस्यप्रियम्याथोपीह्यस्यत्सखात्वदेवसो
मविश्वेषादेवानाम्प्रियम्याथोपीहि॥४८॥इहरतिः।इहरतिरि

हरमद्भुमि रुधतिरिहम्भ धतिः स्वाहा॥ उपरुज न्वरुशाम्मात्रेध
 रुशोमातरन्धयन्॥ रायस्पोषमस्मामुदीधरत्स्वाहा॥ ५॥ सन्न
 त्यः श्रद्धिः॥ सन्नत्यः श्रद्धिरस्पगन्नातिरमताः अभ्रम॥ दिव
 म्यपिद्याः अद्यारुहामाविदामदेवांस्त्वज्ज्योतिः॥ ५॥ युवत्त
 म॥ युवत्तमिन्द्रापर्वतापुरो युधावोनः पतन्त्यादपततमिदुतं वज्र
 एतत्तमिदुतम॥ दूरे चतायद्वत्तद्वदनं यदि नक्षत्र॥ अस्ममा
 कः शत्रुन्धारि शूरवि श्रतोदमादयी सृष्टिश्चतः॥ भूर्भुवस्व

सुप्रजाः पुजाभिः स्याम सुवीरा वीरैः सुपोषाः पोषैः ॥ ५३ ॥ परमेष्णु
भिधीतः । पुजापतिर्वाचिद्या हतायामन्धोऽश्रद्धेतः सविता सन्म
विश्वकर्मा दीक्षायाम्पूषा सोमः क्लृयस्यामिन्द्रश्च ॥ ५४ ॥ इन्द्रश्च ॥
मरुतश्च क्लृयायोपोक्षितो रुतः पस्पमानो मित्रः क्रतो विष्णुः
शिपिविष्टः उरावासन्नो विष्णुर्नरन्विषः प्रोत्स्यामः सोमः ॥
५५ ॥ प्रोत्स्यामानः सोमः प्रोत्स्यामः सोमः ॥ आगतो वरुनः आस
न्ध्यामासन्नो गिराग्नीध्रः इन्द्रो हविर्धोनेयवर्षावद्रियमा

६१
सं.

॥विश्वे देवाः॥५६॥विश्वे देवाः॥विश्वे देवाः॥शुषुन्मुहो
विष्णुः राप्तीतपाः आपा यमानो यमः सुयमानो विष्णुः सवि
यमाणो वायुः पूयमानः शुक्रः पूतः शुक्रः दीरश्रीर्मन्थी
सक्तुः श्रीविश्वे देवाः॥५७॥विश्वे देवाः॥विश्वे देवाश्च
मसेषूनीतो सुहो मायो द्यतो रुद्रो हयमानो वातो ब्राह्मो
नृचक्षाः प्रतिक्रवातो भक्षो भक्षमाणाः पितरो नाराशाः साः
सन्नः सिन्धुः॥५८॥सन्नः सिन्धुः सन्नः सिन्धुः सन्नः सिन्धुः

हिता

६१

तः समुद्रोऽब्रवद्भि यमाशाः सलिलः प्रप्लुतो य योरोजसा स्काभि
तारजा ॐ सिवीर्ध्वं मिबीरतमाश विष्वा ॥ व्यापत्येतेऽप्रप्यतीता स
हो भिविष्णुः अगन्नरुणा पूर्व हूतौ ॥ ५५ ॥ देवानिदम ॥ देवानिदम
मगन्नरुणा मादुविशामसु मनुष्याः नन्तरिक्षमगन्नरुणा सस्ततो मा
दुविशामसु पितृन् च धिवी मगन्नरुणा सस्ततो मादुविशामसु यद्गच्छ
लोकमगन्नरुणा सस्ततो मे भद्रमभूत् ॥ ५६ ॥ चतुस्त्रिंशत्तत्रवः ॥ चतु
स्त्रिंशत्तत्रवो धितान्कीरे यः इमं व्यज ॐ स्वाध्याय ददन्ते ॥ तेषां हि

६२
सं

ॐ सम्भवेत दधामि स्वाहा घर्मोऽप्येतु देवान् ॥ ६१ ॥ यज्ञस्य दोहः ॥
॥ यज्ञस्य दोहो विततः पुरुत्रा सोऽथ वृद्धादिव मम ज्ञाततान ॥ स यज्ञधु
क्त्वा महिमे पुजा या ॐ सोयस्योषं विष्णुमायुरशी यस्वाहा ॥ ६२ ॥
आपवस्व ॥ आपतश्च हिरस्यत दश्च वत्सो मन्वीरवत् ॥ वाजज्जो
मंतमाभरस्वाहा ॥ ६३ ॥ वाजसने संहिता यां दीर्घपाठः
अष्टमोऽध्यायः ॥ देवसवितः ॥ देवसवितः प्रष्टुवय जम्प्रसु
वय जपति सुगाय ॥ दिव्यो गन्धर्वः केतपूः केतज्ञः पुनातु वा

हीना

६२

चस्पतिर्वीजन्नः स्वदत्तु स्वाहा ॥ १ ॥ ध्रुव सदन्वा नृष दंमनः सदमु
यसामगृहीतोसीन्द्रायत्वा जुष्टं दुष्प्रपते योनिरिन्द्रायत्वा जु
ष्टतमम् ॥ अप्सुष दन्वा दृत सदं व्योम सदमुपयामगृहीतोसीन्द्रा
यत्वा जुष्टं दुष्प्रपते योनिरिन्द्रायत्वा जुष्टतमम् ॥ पृथिवि
सदन्वा नृषिर्दो सदन्वि सदन्येव सदन्नाक सदमुपयामगृही
तोसीन्द्रायत्वा जुष्टं दुष्प्रपते योनिरिन्द्रायत्वा जुष्टतमम् ॥ १ ॥
अपा ॐ रसम् ॥ अपा ॐ रसमुद्वय स ६ सूर्य्य स त्र ६ समाहितम् ॥

६३
सं

अपा० रसस्य गोरसस्यैवो ग रूपा ममुत्तममुप याम गृहीतो सी द्या हिता
यत्वा जुष्टं ऊक्ता म्मेव ते यो निरिन्द्रा यत्वा जुष्टं तमम ॥ ३ ॥ ग्रहाः
ऊर्जा हुतयः भग्नहाः ऊर्जा हुतयो व्यन्तौ विष्णो यमति मम ॥ तेषां
विशिष्टि प्राणां चो ह मिष मूर्जः समग्र भमुप याम गृहीतो सी
द्रा यत्वा जुष्टं ऊक्ता म्मेव ते यो निरिन्द्रा यत्वा जुष्टं तमम ॥ समग्र
चौ स्यः सम्मा भद्रं एव जुं विपचौ स्थो विमापाप्मना पृङ्गुः ॥ ४ ॥
इन्द्रस्य वज्रः ॥ इन्द्रस्य वज्रो सिद्धा जसा स्वया यं द्या जं ॥ ५ ॥ द्या

६३

क

जस्य नुप्रसवे मातरं महीमादिति त्रामवचसाकारमहे॥ यस्या
मिदं द्विश्च सुवर्नमाविवेशातस्यो देवः सविता धर्मसावी
षत॥ ५॥ अप्सुवृत्तः॥ अप्सुवृत्तरमृतमप्सु भेषजमपामुतप्यस
स्त्रिष्वश्वा भवतश्चाजिनः॥ देविराप्योवः कुर्मिः प्युतर्तिः
ककुत्सा न्वाजसास्त्रे नायं बाजः सेत॥ ६॥ वातो वा॥ वातो वा
मनो वगन्धर्वाः सप्सु विः शतिः॥ तेऽग्रेऽश्ममयं जस्त्रैः
अस्मिन्नुवमादधुः॥ ७॥ वातरं हाभव। वाजिभ्युज्यमानः॥ ३

अथैव दक्षिणः श्रीयैधि ॥ युञ्जन्तु त्वा मरुतो विश्वे वेदसः आ
 ते त्वष्टापत्सु जवन्दधातु ॥ ८ ॥ जवायः ॥ जवायस्त्रैवाजिनिहि
 तो गुहायः शेषेनेपरीतोऽचरच्चवाते ॥ ते न नो वाजिन्मलवां
 न्मले न वाजजिच्च भवसमने च पारयिष्णुः ॥ वाजिनो वाजजि
 तो वाजोऽसिष्मन्तो बहस्पतेर्जोगमवजिग्युतः ॥ ९ ॥ देव
 स्याहम् ॥ देवस्याहः सवितुः सवे सत्प सवसो बहस्पतेस्तमन्ना
 कः ॥ रुहेयम् ॥ देवस्याहः सवितुः सवे सत्प सवसः इन्द्रस्यो

हिता

८

राम

राम

५५

५५

६४

अशराम

प्र

तमभाक ६ रुहेयम् ॥ देवस्या ह ६ सवितुः सवे सत्प सव सो बहस्पतेरु
तमभाक मरुहम् ॥ देवस्या ह ६ सवितुः सवे सत्प सव स इन्द्रस्यो तम
भाक मरुहम् ॥ १० ॥ बहस्पतेर्वाजम् ॥ बहस्पतेर्वाज अ य बहस्पतेर्ये
वा चं व दत्त बहस्पतिं वाज आपयता ॥ इन्द्रवाज अ येन्द्रा मवा चं व द
तेन्द्रं वाज आपयता ॥ ११ ॥ यषावः ॥ यषावः सा सत्या संवा ग भू द्या
बहस्पतिर्वाज मजी जपता जी जपत बहस्पतिं वाजं व न स्पतयो
विम्वद्मम् ॥ यषावः सा सत्या संवा ग भू द्य येन्द्रं वाज म जी जपता

६५ जीजपते नृंवा जंम्वनस्पतयो विमृचा दुम॥ १२॥ देवस्या रुम॥ देवस्या
 सं. हः सवितुः सवे सत्तप सव सो बहु स्पते वीज जीतो वा ज्ञेयम॥ वा
 जिनो वाजजितो ध्वनका ज्ञेव नो योजनाभिमानाः का स्या रुष्ट
 त॥ १३॥ एष स्यः। एष स्य वाज क्षिप शिन्तुरस्य तिग्रीवा याम्बुद्धोः
 अपि कक्षः आसनि॥ क्रतुं दधिक्ताः अनुसोः सनिष्पदत्तयामङ्गा
 णि स्यन्वापनी प्रशात्वा ह॥ १४॥ उत स्म॥ उत स्म॥ स्पद्वत स्तुरस्य
 तः पृथग्नुवेरनुवाति प्रगर्दिनः शो न स्ये वदु जतोः अङ्ग स मरिद

हीता

धिका ब्रह्मः सहोर्जातरिव्रतः स्वाहा ॥ १५ ॥ शन्नः ॥ शन्नो भवतु वाजिनो
हवे हवेषु देवतातामितद्वः स्वर्काः जस्रय नो हिं बृक ६ रक्षा ९ सि ८
सने म्मा स्म द्युयवन्नमीवाः ॥ १६ ॥ तेन धतेनोः अर्ध नो हवन श्रुतो ८
हवां विष्णुः स्वतु वाजिनो मितद्वः ॥ सहस्रसामे धसाता सनि
ष्मवोम हो येध न ६ समिधेषु जज्ञिरे ॥ १७ ॥ वाजे वाजे वता वाजि
नो नो धनेषु विप्राः अमृताः क्षतज्ञाः ॥ अस्य मद्दः पिवतमादय
द्धतुप्ता यातपयिभिर्देवयानैः ॥ १८ ॥ आमा ॥ आमा वाजस्यप्प

६६
सं.

श्री गणेशाय नमः

सर्वो जगत्प्रादे मे द्यावापृथिवी विश्वरूपे ॥ आमा गन्ता म्पीतरा ^{तो} हिता
मातरा चामा सोमोऽमृतत्वेन गम्प्यात् ॥ वाजिनो वाजजिबजं स
सृवा एं सो बहस्पतेर्ब्रौ गमवजिगद्युतनिमजानाः ॥ १९ ॥ आपये स्वा
हा ॥ स्वापये स्वाहा पिजाये स्वाहा कृतवे स्वाहा वसवे स्वाहा हर्षतये
स्वाहा दे मुग्घाय वै नः शिनाय स्वाहा विनः शिनः आत्माय नाय
स्वाहा त्माय भौवनाय स्वाहा भुवतस्य पतये स्वाहा धिपतये स्वाहा ॥
॥ २० ॥ आयुष्ये जेना कल्पता म्प्या गो वजेन कल्पता अक्षुष्ये जेन

६६

कल्पता ०९ श्रोत्रं याजेन कल्पता मृष्टं यजेन कल्पतां व्यजोव
जेन कल्पतां म॥ प्रजापतेः प्रजाः अभूमस्व देवाः अगन्मा मताः
अभूम॥ ११॥ अस्मेवः॥ अस्मेवोः अस्मिन्नु यमस्मिन्नु मृत
क्रातुरस्मेवर्चो ०९ सिसह्रः॥ नमो मात्रे एषिद्योः इयनेराशुना
सिषमनोदुवोः सिधरुणः॥ कष्येत्वाक्षेमायत्वारव्येत्वापोषा
वायत्वा॥ १२॥ वाजस्येमम॥ वाजस्येमम्युत्तवः सुषुवेग्रे सोमो
राजानमोषधीष्यप्सु॥ ताः अस्मन्नमधुमतीर्ब्रवन्तु वयः॥ १३॥

७५ म॥ ११॥ १२॥

११॥ १२॥ १३॥

नमो मात्रे एषिद्योः ॥ ४॥

६७
सं

धृजो जयामपुरोहिताः स्वाहा ॥ २३ ॥ वाजस्येमा वाजस्येमा म्य हीता
 सवः शिश्नीयेदिवमिमाचव्विश्वा भूव नानि सम्प्राद ॥ अदि
 त्सन्तंदापयति प्रजानन्त नोरयिः सर्व्वीरन्नि यच्छतु स्वाहा ॥ २४ ॥
 वाजस्यनु ॥ प्र सवः आव भूवेमा चव्विश्वा भूव नानि सर्व्वतः ॥
 सनेमिराजापरियाति विद्वा अजाम्मुष्टिं वद्वेयमानोः अस्मे स्वा
 हा ॥ २५ ॥ सोमः साजानम ॥ सोमः राजानमवसेग्निमन्वारभामहे
 ॥ आदित्यान्वि क्षुः सूर्य्यम्ब रुमा रात्रि बृहस्पतिः स्वाहा ॥ २६ ॥

६७

अथ मशाम्बुहस्पतिम् ॥ अथ मशाम्बुहस्पतिमिन्दुदानाय चोदय
॥ ब्राह्मं विष्णुः सरस्वती ॐ सवितारं च ब्राह्मजिनं ॐ स्वाहा ॥ ११ ॥ अग्ने
अहो ॥ अग्नेः अहो ब्रह्मदेहनः प्रतिनः सुमना भव ॥ प्रनो यद्ब्रह्म स हस्त
जित्वा ॥ हि धनदाः असि स्वाहा ॥ १२ ॥ प्रनः ॥ प्रनो यद्ब्रह्म त्वयि मा प्र
पूषा प्रबृहस्पतिः प्रवाये बीददातुनः स्वाहा ॥ १३ ॥ देवस्य त्वा ॥ स
वितुः प्रसवे श्विनो बौद्ध आम्बुक्षेत्रो हस्ताब्जाम् ॥ सरस्वत्यै वा
चो यन्तु यन्त्रिये दधामि बृहस्पते शुशाम्भोजेनाभिषिञ्चाम्यसौ ॥ ३० ॥

६८
सं

श्री ३

श्री ३

अग्निरेकाक्षरेण॥प्राणमुदजयत्तमुजेषमश्चि नौद्यत्क्षरेणदिप
दोमनुष्पानुदजयतात्तानुजेषंविष्णुस्वात्क्षरेणत्रीलोकात्रुदज
यत्तनुजेषःसोमचतुरक्षरेणचतुष्पादःपशुनुदजयतानुजेष
म्पूषापञ्चाक्षरेण॥३१॥पूषापञ्चाक्षरेणपञ्चादि
शःउदजयताःउजेषःसविताषडक्षरेणषड्भुतनुदजयतानुजेषममरु
तः॥सप्राक्षरेणसप्तग्राम्यान्मशुनुदजयत्तानुजेषम्बह
स्पतिरष्टाक्षरेणगायत्रीमुदजयतामुजेषमित्रो नवाक्षरेण॥३२॥

६८

मित्रो न वा क्षरेण॥ त्रिवृतं स्तोममुदजयत मुजैषं वरुणो दशाक्ष
रे न विराजमुदजयता मुजैषमिन्द्रः एका दशाक्षरेण त्रिष्टुभमुद
जयत मुजैषं विष्टे देवा द्वादशाक्षरेण जगतीमुदजयत स्तोममुजै
षं वसवस्त्रयो दशाक्षरेण॥ ३३॥ वसवस्त्रयो दशाक्षरेण॥ त्रयो दश
ं स्तोममुदजयत स्तोममुजैषं रुद्राश्चतुर्दशाक्षरेण चतुर्दशं स्तो
ममुदजयत स्तोममुजैषमादित्याः पञ्चदशाक्षरेण पञ्चदशं स्तो-

ॐ श्री श्री

श्री श्री

६९
सं

ममुदजयंस्तमुजैषमदितिः षोडशाक्षरेण षोडशां स्तोममुदजय
तमुजैषंप्रजापतिः सप्पदशाक्षरेण सप्पदशां स्तोममुदजय
तमुतैजैषम॥३४॥ प्रपते। निश्नते भागस्तज्जुषस्व स्वाहाग्निनेत्रे
श्वोदेवेभ्यः पुरः सद्भ्यः स्वाहा यमनेत्रे श्वोदेवेभ्यो दक्षिणा स
द्भ्यः स्वाहा विश्वदेवनेत्रे श्वोदेवेभ्यः पश्चात्सद्भ्यः स्वाहा
मित्रावरुणानेत्रे श्वोवामरुनेत्रे श्वोवादेवेभ्यः उत्तरसद्भ्यः स्वा

हिता

६९

देवसा सतु प्रसवे श्विनो वी ३

हा सोमनेत्रे ओ देवेभ्यः उपरिसद्यो दुवस्वद्यः स्वाहा ॥ ३५ ॥ ये दे
वाः ॥ ये देवा अग्निनेत्राः पुंसदस्तेभ्यः स्वाहा ये देवा यमनेत्राद
क्षिणा सदस्तेभ्यः स्वाहा ये देवा विश्वदेवनेत्राः पश्चात्सदस्तेभ्यः
स्वाहा ये देवा मित्रावरुणानेत्रा वामरुनेत्रा वोतरा सदस्तेभ्यः स्वा
हा ये देवा सोमनेत्राः उपरिसद्यो दुवस्वत्तेभ्यः स्वाहा ॥ ३६ ॥ अ
ग्ने सह स्वा ॥ अग्ने सह स्वपतनाः अभिमातरपा स्यादुष्टरस्त्ररन्नरा
तीर्षर्षी धायतवहसि ॥ ३७ ॥ देवस्य त्वा ॥ सवितुः प्रसवे श्विनो वी

सं

हुं श्यामु क्षो हस्तात्रा म॥ उपा ॐ शो वीर्ये राजु होमि हत ॥ र
 क्षः स्वाहारक्षसात्वा बुधायावधिष्मरक्षो वधिष्मामुमसो
 हतः ॥ इटा सवितात्या सवाना ॐ सुवता मग्निर्गृहपतीना ॐ
 सोमो वनस्पतीनाम॥ बृहस्पतिर्वीर्य इन्द्रो ज्यैष्ठ्या यरुदुःप
 सुज्योमित्रः सत्यो बरुणो धर्मपतीनाम॥ इरे ॥ इमन् देवाः ॥ इमन् दे
 वाः असुपत्कः सुवदु म्महते कृत्रा यमहते ज्यैष्ठ्या यमहते जा
 नराज्या येन्द्रस्येन्द्रियाय ॥ इमममुष्मापुत्रमस्य विशः शुषेवोमीरा

मुखे पुत्रे म॥
 ७०

हिता

जा सो मो रम्मा कम्वा ह्य रा ता ॐ राजा ॥ ४० ॥ इति वाजसने सं
हिता यो दी र्घपाठेन व मो ध्या यः ॥ अपो देवाः ॥ अपो देवा
मधु मती रण भ्रा चूर्ज स्वती राज सुश्चि ता नाः ॥ याभिर्मिन्ना व
रुणा व अषि च्च न्या मि रि न्द्र मन यन्न त्परा ती ॥ १ ॥ ब्र ह्म ऽ दुर्मिः
॥ रसिरा युदारा यु म्मे देहि स्वा हा ब्र ह्म ऽ दुर्मि रसिरा युदारा
यु म्मे देहि वृष से नो रसिरा युदारा यु म्मे देहि स्वा वृष से नो
सिरा युदारा यु म्मे देहि स्व त्परा ती ॥ २ ॥ अथैत त्परा ती ॥ रा यु

विष्णुः शुभः

५२

७१
सं

३
दाराष्ट्रमेदत्त स्वाहा स्येत्तस्यराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्येदत्तौजस्वतीस्यरा
ष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वाहौजस्वतीस्यराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्येदत्तापःप
रिवाहिणीस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वाहापःपरिवाहिणीस्यराष्ट्र
दाराष्ट्रममुष्येदत्तापाम्पतिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रमेदेहि स्वाहापाम्प
तिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्येदेस्वपाङ्गुर्वासिराष्ट्रदाराष्ट्रमे
देहि स्वाहापाङ्गुर्वासिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्येदेहि स्तब्ध च वस
स्त्या॥३॥स्तब्ध च वस्त्या॥राष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वाहास्तब्ध च वस

हिता

७१

७१

राविहास्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वाहा राविहास्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त

स्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त सर्ववर्चसस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त
स्वाहा सर्ववर्चसस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त मान्दास्यराष्ट्र
दाराष्ट्रमेदत्त स्वाहामान्दास्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त ब्रजक्षि
तस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वाहा ब्रजक्षितस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमे
दत्त वाशास्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वाहा वाशास्यराष्ट्रदारा
ष्ट्रमेदत्त शङ्करीस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वाहा शङ्क
रीस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त जनभृतस्यराष्ट्रदाराष्ट्रमेदत्त स्वा

७२
सं

३

मम

हो जन भूतस्य राष्ट्रं दाराष्ट्रं मम भूमे दत्तं विश्वं भूतस्य राष्ट्रं दाराष्ट्रं
मम भूमे दत्तं स्वाहा विश्वं भूतस्य राष्ट्रं दाराष्ट्रं मम भूमे दत्तं स्वाहा विश्वं
भूतस्य राष्ट्रं मम दाराष्ट्रं मम भूमे दत्तापः स्वराजस्य राष्ट्रं दाराष्ट्रं
मम भूमे दत्ता ॥ मधुमती मिधुमती मिः पृथ्व्या नमामहि दत्तं कुत्रि
या यवन्मनाः अना पृथ्व्याः सी दत्तं स हो ज सोमामहि क्षत्रं कुत्रि
या यदध्वनीः ॥ ४ ॥ शतं ४०० ॥ सोमस्य त्विषिः ॥ सोमस्य त्विषिः
सितं वने त्विषिर्वा याता ॥ अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा सवित्रे

हिता

७२

स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा पूक्षे स्वाहा बहू स्यात्तये स्वाहे न्याय स्वा
हा सोकाय स्वाहा शाय स्वाहा भागाय स्वाहा व्यष्टे स्वाहा
॥५॥ पवित्रे स्थः ॥ पवित्रे स्थो वै क्षत्रव्योऽसवितुर्वैः प्रसवः उत्सु
नाम्पदि देवा पवित्रे स्तस्यै स्थ रश्मिभिः ॥ अनिभृष्टमसिवा चो
बन्धुस्तपो जाः सोमस्य दात्रमसि स्वाहाराजस्य तः ॥६॥ सधमादो
द्युमिनीः ॥ सधमादो द्युमिनी रापः यताः चनाधृष्टाः अपत्यो
वसोनाः ॥ परत्याः सुचक्रै बरुयाः सधस्थमपां शिशुर्मात

७३
सं

तमा स्व नः ॥ १ ॥ दत्तस्यो ल्वम ॥ दत्तस्यो ल्वमसि दत्तस्य जराय
सि दत्तस्य यो निरसि दत्तस्य नाभिरसी नृस्य वात्रं ग्ध्रमसि मि
त्रस्यासि वरु शास्यासि त्वया यं वृत्रं वधेत् ॥ द्वासि रुजासि क्षु
मासि ॥ पातै न म्पात्रै म्पातै न म्पुत्रै म्पातै न निर्यै च्छन्दि श्यः
पात ॥ ८ ॥ आविर्मर्ष्याः ॥ आविर्मर्ष्याः आवितोः अग्निर्गुरुप
तिरावितः इन्द्रो वृद्धश्रवाः आवितो मित्रावरुणो धृतराष्ट्रतावा
वितः पूषा विश्ववेदाः आविते द्यावापृथिवी विश्वशसुवावा

हिता

७३

वितादितिरुत्तरार्धमा॥९॥ अवेष्टादन्दशकाः॥ अवेष्टादन्दशकाः प्रा
चीमारोहगायत्रीत्वावतुरथनृ॥१०॥ सामन्निवत्सोमोवसन्तः शतं
वैस्मिन् द्विविंशत्यक्षिणामारोह॥१०॥ दक्षिणामारोह। त्रिष्टुप्
वतुष्टहत्सामपञ्चदशस्त्रोमोग्रीष्मः सतुः क्षक्षेत्रन्दुविशाम्
तीचीमारोह॥११॥ प्रतीचीमारोह। प्रतीचीमारोहजगतीत्वावतु
वैरूपः सामसप्तदशस्त्रोमोवर्षः सतुर्विंशतिमुदीचीमारो
ह॥१२॥ उदीचीमारोह॥ उदीचीमारोहानुष्टुप्त्वावतुवैराजः साम

७४
सं

मेकविंश स्तोमः शरदृतुः फलचुविशामूर्द्धामारोहः ॥ १३ ॥ उर्द्धा
मारोहः पङ्क्तिस्त्वावतुशा क्तरैवोत्तमनीत्रिणावत्रयस्त्रिंशो
स्तोमो हेमन्तशिशिरवत्तुर्वचोद्विंशमृत्युस्तुन्नमुचैः शिरः ॥ १४ ॥
सोमस्य त्विषिः सोमस्य त्विषिरसितवैवमेत्विषिर्भूयात् ॥ मृत्योः
पाह्यो जोसि स हो स्य मृतमसि ॥ १५ ॥ हिरण्यरूपाः उषसः
हिरण्यरूपाः उषसो विरोकः उभाविन्द्याः उदिष्यः सूर्यश्च ॥
आरोहतैव तस्मिन् गर्तं नतं च क्षाया मक्षितिर्निति अमित्रो

३१

७४

सिवरुणोऽसि ॥ १६ ॥ सोमस्य त्वा ॥ सोमस्य त्वा घुमेनाभिषि
 च्चा म्यगेज्जा न सासू र्वस्य वच्चे सेंद्रस्येन्द्रिये रा ॥ क्षत्रा
 णाङ्गुत्रपतिरेव्यतिदिद्यु न्याहि ॥ १७ ॥ इमन्देवाः ॥ इमन्दे
 वाः असमत्कः सुवद्धमहते क्षत्राय महते ज्यैष्ठ्या
 यमहते जानराज्या येन्द्रस्येन्द्रियाय ॥ इमममुष्यपुत्र
 ममुष्यपुत्रमस्येष्टिराः ॥ इषवामो राजा सोमो रम्भा क
 म्बा रम्भाना १० राजा ॥ १८ ॥ प्रपर्वतस्य ॥ वृषभस्य

७५
सं

पुष्पात्रावश्चरन्ति स्वसिचः इयानाः ॥ ताऽऽवाव वृत्र न धरा
 गुदक्ताः आहम्बुद्भुमनुरीयमाशाः ॥ विक्ष्णोर्विक्रमसाम
 सि विक्ष्णोर्विक्रान्तमसि विक्ष्णोः क्रान्तमसि ॥ १५ ॥ प्रजाप
 तेनात्वे देता न्यन्यो विश्वा रूपाणि परिता व भूव ॥ वत्काभा
 स्ते जुहमस्तन्नोऽस्त्वयममुष्य पिता सा वस्य पिता वयं
 स्याम पतयोरयो र्या ॥ १६ ॥ स्वाहा ॥ रुद्रयत्ने क्रि विपरनामत
 स्मिन्नुतमस्यमेवमसि स्वाहा ॥ १७ ॥ इन्द्रस्य वज्रः ॥ इन्द्रस्य

हिता

७५

७५

अं२

वज्रोसिमित्रावरुणयोस्त्वापुशः स्त्रोःपुशिषा वुनडिम
॥ अद्यथायैत्वा स्वधायैत्वारिष्टोः जुनो मरुता म्यसवेन जया
पाममनसा समिद्रेयेण ॥ २१ ॥ माते ॥ माते इन्द्रते वय नृराषाड
युक्ता सोऽब्रु ह्यमाता विदसाम ॥ तिष्ठारथमधिपं वज्रहस्ता
रश्मिदेव वमसे स्वश्चान्न ॥ २२ ॥ अग्नये गृहपतये ॥ अग्नये
गृहपतये स्वाहा सोमा यवनस्पतये स्वाहा मरुता मौजसे
स्वाहेन्द्रस्येन्द्रिया य स्वाहा ॥ पृथिविमातर्मा माहि ६ सीर्मा

७६
स.

ॐ हन्ताम् ॥ २३ ॥ हन्तः सः सुविषत् ॥ हन्तः सः शुविषद् शुत्तुरत्तरिद्
 सः होता वेदिषतिथिर्दुरोणसत् ॥ नृष द्वरस दत्तस ह्योमसद
 ब्रागोजाः सतजाः अदजाः शतम्बुहत् ॥ २४ ॥ इयदसि ॥ इयद
 स्यायुरस्यायुर्मयिषेहि बुद्धः सिवर्चो सिवर्चो मयिषे ह्युगी
 स्रजो मयिषेहि ॥ इन्द्रस्य बाबो व्यक्तो वा ह् ॥ अश्विपाव ह
 रामि ॥ २५ ॥ स्योनासि ॥ सुषदोसि क्षत्रस्य योनिरसि ॥ स्योनामा
 सीद सुषदामासीदक्षत्रस्यास्योनिमासीद ॥ २६ ॥ निषसाद ॥

हिता

७६

धृतवृत्तो वरुणाः परित्या स्वा॥ साम्राज्या य सुकृतुः॥ १२॥ अभि
भूरसि॥ अभिभूरस्य ता स्त्रे पञ्चदिशः॥ कल्पनाम्बु स्मस्त्व
म्बु स्मासि सविता सि सत्यप्प सवो वरुणो सि सत्यो जाः इन्द्रो
सि विश्वो जा रुद्रो सि शुसेवः॥ बह्वंकारश्चैयस्का रभूयस्का
रेन्द्रस्य वज्रोसितेन मेरुद्व्य॥ १६॥ अग्निः पृथुः॥ अग्निः पृथुर्द
र्मणस्पतिर्जुषाणोः अग्निः पृथुर्दर्मणस्पतिराज्यस्य वे
तु स्वाहा स्वाहा कृताः सूर्यस्य रस्मिभिर्व्यतद्धू ६ सजाताना

७
से

ममामे वद्याय ॥ २९ ॥ सवित्रापु सवित्रा ॥ सरस्वत्या वाचा त्वष्टा
रूपैः प्रक्ष्मापशुभिरिन्देणास्मे वरुस्पतिना वरुस्मेणा वरुस्मे
नौ जसाग्निना तेजसा सोमेन राजा विष्णुना दशम्या देवतया
प्रशूतः प्रसर्पामि ॥ ३० ॥ अश्विभ्याम्यश्व ॥ अश्विभ्याम्य
अश्व सरस्वतौ पश्चास्वेन्द्रा यस्तुत्रा मूपश्चाश्वबायुः पूतः पवि
त्रेण पुत्र्यशोमोऽति सुतः ॥ इन्द्रस्य युजुप्रः सर्वा ॥ ३१ ॥ कुवि
दङ्गा यवमन्तो यवञ्चि घथा दात्य नुपूर्व विदूय ॥ इहे हे षा कुण

सं. हीता

७

हि भोजनानि वेवर्हिषो न मेऽनुक्तिं व्यजन्ति ॥ उयद्याम गृहीतोस्य
 श्चिन्नात्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्रा यत्वा सुत्रा म्मे ॥ ३२ ॥ बुवः सुरा म म ॥
 बुवः सुरा म मश्चिन्ना न मुचावा सुरे स चा ॥ विपिपा ना शुभ स्पती ॥ ३३ ॥
 इन्द्र कर्मा स्वावत म ॥ ३४ ॥ पुत्र मि व पित रौ ॥ पुत्र मि व पित रा व श्चिन्ना
 मेन्द्रा व युः का चोर्द्दः स नाभिः ॥ बह्म सुरा म च्छापिवः शचीभिः सरस्व
 ती त्वा म घ व न्न मि क्ष्म क ॥ ३५ ॥ १० ॥ इति वाजसने संहितादिर्घपो
 दसमोऽध्यायः ॥ युञ्जानः प्रथमम् ॥ युञ्जानः प्रथमम् मनस

त्वायसविताधियः॥ अग्नेर्ज्योतिर्विचास्यपृथिव्याः अद्भ्यामरता॥
 ॥१॥ बुक्ते नमनसा॥ वयदेवस्यसवितुः सवे॥ स्वर्ग्यात्युशक्त्वा
 ॥२॥ बुक्तायसवितादेवास्त्वर्वातोधियादिवम॥ बृहज्ज्योतिः
 करिष्मत्ः सविताप्सुवातितान्॥ ३॥ युञ्जतेमनः॥ युञ्जतेमन
 उतयुञ्जतेधियोविप्राविप्रस्य बृहतोविपश्चितः॥ विहोत्रा
 दधेवयुनाविदेकः इन्द्राहीदेवस्यसवितुः परिक्षुतिः॥ ४॥ युजे
 वाम॥ युजेवामुष्टमपूर्वो नमोभिर्विश्वेभ्यः यतुपत्येत्वसूरे॥

हिता

१०

शुखं नु विष्टेऽमृतस्य पुत्राः आये धामानि दिव्यानि तस्युः
॥५॥ यस्य पुण्याणाम् ॥ यस्य पुण्याणामन्वन् ॥ इद्युर्देवा देवस्य
महिमानमोजसा ॥ यः पार्थिवानि विमृशेत् ॥ एतं सौरजो ९०
सिदेवः सविता महित्वना ॥ ६ ॥ देवसवितः ॥ देवसवितः प्रसुव
यज्ञस्य सुवयज्ञपतिप्रगाय ॥ दिव्यो गन्धर्वः केतपूः केतवः पुन
तुवाच स्पतिर्वाचनः स्वदत्तु ॥ ७ ॥ इमन्मन्त्रो देवसवितः ॥
मृशाय देवा ध्येतेः सखि विदतेः सत्राजितं न्वनजितं ९१ स्वर्जितम् ॥

ॐ
सं०

सचास्त्रामेः समर्द्धयगायत्रेशरथनरन्तुहङ्गायत्रवन्तनि
स्वाहा॥ ८॥ देवस्यत्वा। सवितुः पुंसवेऽश्विनो बौहृश्याम्पू
क्ष्णो हस्ताश्याम्॥ आददेगायत्रेन कृच्छसाङ्गिरस्वत्यपि
द्याः सधस्थः॥ जागतेन कृच्छसाङ्गिरस्वत्॥ १०॥ हस्तः
आधाय। सविता विष्णुदक्षिणेऽहिरण्यपीम॥ अग्नेर्ज्योतिर्नि
जायपृथिव्याः॥ अद्यामरदानुष्टुभेन कृच्छसाङ्गिरस्वत्॥ ११॥
प्रतर्तैवाजिन॥ प्रतर्तैवाजिना इव वरिष्ठा मनुसंवतम॥ दिवि

हिता
ॐ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

तेजोऽपरममन्तरिक्षे तव नामिः पृथिव्या मध्विद्योतिरित् ॥ १२ ॥
पुञ्जाया ॐ रस भम् ॥ पुञ्जाया ॐ रस भं शुव मस्मि न्यामि व
षण्वस्त्र ॥ अग्निमुरन्तमस्मयुम् ॥ १३ ॥ योजे योजे तव स्तरम् ॥ यो
गे योजे तव स्तरं चाजे वाजे हवामहे ॥ सखाय इन्द्रमुत्तये ॥ १४ ॥
प्रतर्वन्नेहि ॥ प्रतर्वन्नेत्यवक्राम शशस्त्री रुद्रस्य गारा पत्नम्
यो भूरेहि ॥ उर्वन्तरिक्षे ब्रीहि स्वस्ति गच्छति रभयानि कुरु
न्मक्षा सयुजा सह ॥ १५ ॥ पृथिव्याः सधस्यात् ॥ पृथिव्याः स

८०
१९०

धस्यो दग्नीम्पुरीष्यमङ्गिरस्वदाभराग्निम्पुरीष्यमङ्गिर
स्वददेमोग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वद्वरिष्यामः॥१६॥ अन्वनिः॥
अन्वाग्निरुषसा मग्नेम कवा दन्व हानिपुथमो जात वै दाः॥ १७॥
अन्नसर्वस्य पुरुत्रा चरश्मीननुद्यावापयिषीः॥ अततन्य॥
१८॥ आगत्यवाजी॥ आगत्यवाज्यदाने सर्वा मघो द्विधूनु
ते॥ अग्निः सधस्य महति चक्षुषानि चिकीषते॥१९॥ आक्र
म्यवाजिन॥ आक्रम्यवाजिन्ययिषीमग्निमिच्छरुचा त्वम॥ हिता०

भूम्याद्वायुनो ब्रूहि यतः स्वने मतं वयम् ॥ १९ ॥ ध्यो रत्न । ए वृम्भ
पि वी स धस्य मा त्वत्ता त्रि रिक ६ समुद्रो यो निः ॥ वि कत्वा य च दु षा त्व
म भित्ति सृष्ट तन्न्यतः ॥ २० ॥ उक्ता मा महते सो भगा या स्मदा स्थाना
दु वि शो दा वा जि न् । वय ७७ स्या म सु मतौ प थि ब्या ६ अग्नि इव न
त्रः ७ प स्मैः अस्थाः ॥ २१ ॥ उद क्रमि त् ॥ उद क्रमी दु वि शो दा वा ज्य
र्वा कः सु लोकः सु क्त म् थि ब्या म् ॥ त त स्व ने म सु प्र ती क म गि
७७ स्वरु द्वा शाः अधि ना क मु त म म् ॥ २२ ॥ आ त्वा । जि घ र्मि म

सै०

८८

नसा घृतेन प्रतिदिनं यत्तु पुनः नानिधि श्रद्धा ॥ पृथुतिरश्वा वयसा
वहन्तं च चिद्धमन्त्रैरभसं दृशानम ॥ २३ ॥ आवि श्रद्धतः ॥ पुत्रं त्रै
त्रिधर्मा रक्षसामनसा तजुषेत ॥ मय्ये श्रीस्य हयदक्ष्म ॥
ग्निर्नाभिं मृशेत न्याजं पुराणः ॥ २४ ॥ परिव्राजपतिः ॥ कविरग्निर्ह
व्यान्नक्रामीत् ॥ दधद्रुक्ता निदास्तुषे ॥ २५ ॥ परिव्रा ॥ ग्रेपुरं वयं
विष्णुः सहस्यधीमहि ॥ धृषदक्ष्मदि वेदि वेदन्तारं भद्रु राव
ताम् ॥ २६ ॥ त्वमग्ने ॥ त्वमग्ने द्युमिस्त्वमां शुशुक्षित्वमभ्यत्

१०

दितो

८९

मरम्भनरपरि॥ त्वं वने अस्त्रमोषधीं अस्त्रं नृणां नृपते जायसे
शुचिः॥२७॥ देवस्य त्वा॥ देवस्य त्वा सवितुः पु सवे श्चि नो ब्रौह
व्या म्पूक्ष्णो हरतो व्या म॥ पृथिव्याः सधस्या दग्नी म्पूरी ष्य म
ङ्गिरस्वत्स्वनामि॥ ज्योतिष्मन् त्वाग्ने सुप्रतीक मज श्रेया भानुनादी
द्यतम्॥ शिवम्पुजा ब्रौहिः सन्नम्य पृथिव्याः सधस्या दग्नि म्पूरी ष्य
मङ्गिरस्वत्स्वनामः॥२८॥ अपाम्पू दृम॥ अपाम्पू दृमसि योनिरग्नेः
समुद्गम मितः पिबन् मानम्॥ बर्द्धमानो म हारं॥ आ च पुष्करे दिवो

सं०

८२

मात्रयावरिमुपप्रयश्च॥२॥शर्मच।शर्मचस्थोवर्मचस्थोहि
देवहुलेऽउभे॥द्यवस्वतीसंवसायामृतमग्निम्युरीष्वा८म॥
३०॥संवसायाम॥संवसाया९७स्वर्चिदोसमीचीऽउरसात्म
ना॥अग्निमन्त्रैरिष्वात्रीज्योतिष्मन्त्रमजश्रमित॥३१॥पुरी
ष्वा८सि।विश्वभराऽअथर्वीत्वापुथमोनिर्मयदग्ने॥त्वाम
ग्नेपुष्करादज्यप्रर्वीनिरमन्यत॥मूर्ध्वीविश्वस्यवाघतः॥
३२॥तमुवा॥दध्यङ्गुषिःपुत्रऽद्वेऽअथर्वराः॥वृत्रहनैम्युर

१०

हिता

८२

८२

न्दरमातपुत्रा। पात्योच्चषासमीधेदस्युहन्तमम॥ धनञ्जयः र
 शोरशो॥ ३४॥ सीदहोतः॥ सीदहोतः स्वः उलोकेचिकिन्वात्सादया
 यजोः सुकृतस्योनौ॥ देवावीर्देवाश्च विषायजास्यग्नेबृहद्य
 जमानेवयोधाः॥ ३५॥ निहोता। होतृषदनेचिदानस्त्रेषोदीदि
 वारं॥ असदस्तुदक्षः॥ अदंष्ट्रवृतप्यमतिर्वसिष्ठः सहअमरः शु
 चिजिह्वाः अग्निः॥ ३६॥ सः सीदस्य। महारं॥ असिशोचश्चदे
 ववीतमः॥ विधूममग्नेः अरुषस्मि येद्यष्टजप्यरास्त्रदर्शितम्॥ ३७॥

सं

८३

अपो देवीः॥ अपो देवी रूपं नृजमधुमती रयं क्ष्मापपु जा श्रुः
॥ तासां मास्थाना दुज्जिहता मोषधयः सुपिप्पलाः॥ ३८॥ सन्ने
वायुर्मातरि श्वा दधातूना नाया हृदयं यद्विकस्त्रम्॥ यो
देवानां चरसिप्प्राणायें न कस्मै देववर्षं इत्तुतु श्रमम्॥ ३९॥
सुजातो ज्योतिषा सहशर्मि वरुणमासं दस्व॥ वा सोऽअग्ने वि
श्वरूपं संव्रयस्व विभावसो॥ ४०॥ उदुतिष्ठा स्वर्द्धरा वा नो
देव्या धिमा॥ दृशे च भासा वरुता सुशुक्ल निराग्ने या हि शुश

१०

दिताः

८३

८३

स्त्रिभिः॥४१॥ ऊर्ध्वः ऊषुराः॥ ऊर्ध्वः ऊषुराः कृतयेति षोडशो देवो
न सविता॥ ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदन्निभिर्वा प्यद्विबिद्भ्या
महे॥४२॥ सजातो सजातो गर्भोऽसिरो दस्यो रग्ने चारुर्विभ
तिः ऊषधीषु॥ चित्रः शिशुः परितमा ०० स्य क्तान्मातृभ्याः अधि
कनिक्त दजाः॥४३॥ स्थिरो भव। बीही ऊः आशु भव वा स्य च न
पुपुर्वव सुष दस्त्रमग्नेः पुरीष वा हराः॥४४॥ शिवो भव। पूजा
भ्यो मानुषीभ्यस्त्रमङ्गिरः॥ माघ्या वा एषि वीः अग्निशोची ममात

सं०
८४

रिद्धमावनस्यतीम् ॥४५॥ प्रैतु । बाजीकनिक्कदन्नानदद्वासभः
पत्वा ॥ भरन्नग्निम्युरीष्यमापाद्यायुषः पुरा ॥ वृषाग्निं वृषणस्रर
न्नपा ऊर्ध्वः समुद्रियम् ॥ अग्नः आयाहि वीतये ॥४६॥ शतैः स
त्या ॥ शतैः सत्यमृतैः सत्यमग्निम्युरीष्यात्मद्विरस्वद्धरामः ॥ त्रुष
धयः प्रतिमोदत्तमग्नीमेतैः शिवमायन्तमब्रात्रयुष्माः ॥ ध्या
स्यन्निश्वाः अनिराः अमीवानिषीदन्नाः अपदुर्मतिञ्जहि ॥
४७ ॥ त्रुषधयः प्रति । गम्भीतपुष्पावतीः सुपिप्यलाः अयं ब्रौग

हिता

८४

वैः श्रुतियः पुत्रकैः सुधस्त्यमा सदत् ॥ ४८ ॥ विपाज सा विपाज
सा एषु नाशो शुचो नो वाधस्वदिषोरक्ष सोऽमी वाः ॥ सुशर्मर्णो
वहतः शर्मर्णो स्यामग्नेरहः सुहवस्यशीतो ॥ ४९ ॥ आपो हि
क्षामयो भुवस्त्रानः ऊर्जे दधात न ॥ महोरणा यच केशे ॥ ५० ॥ यो
व शिवतमोरसस्तस्य भाजयते हनः उशतीरिव मातरः ॥ ५१ ॥
तस्माः अरम् ॥ तस्माः अरङ्गमामवो यस्य कृया यजिन्नयः ॥
अपो जनयथाचनः ॥ ५२ ॥ मित्रः सः सृष्ट्या मित्रः सः शृज्यपयि

सं

८५

वीष्मि अज्योतिषा सह ॥ सुजात ज्ञात वेद समय द्वा यत्वा त्वा सोः
सृजामि प्रजाः ॥ ५३ ॥ रुद्राः सः शृज्या पृथिवीम्ब ह ज्योतिः
समीधिरितिषा नानुरज श्रद्धा द्रुक्को देवेषु रोचते ॥ ५४ ॥ सः सृ
ष्टां वसुभिः ॥ सः शृष्टां वसुभी रुद्रा दीरैः कर्म स्या म्मदम ॥ हरत्रा
व्यामदो कृत्वा सिनी वाली क शोतुता म ॥ ५५ ॥ सिनी वाली सुक
पदी ॥ सुकरी रा सौम सा ॥ सा तु व्यामदिते म ह्यो रवान्द धातुह
स्तयोः ॥ ५६ ॥ उरवा कृ शोतु ॥ उरवा कृ शोतु सक्त्या वा ह व्यामदि

१०

दीता

८५

तिर्द्विधा॥ मातापुत्रं यथोपस्थे सावित्रिभर्तुर्गर्भः॥ मरुत्स्य
शिरोसि॥ पशवसवस्त्वा॥ कस्वन्तुगायत्रेण द्दन्दसाङ्गिरस्वद्
वासिपथि च॥ सिधारया मयि पुजा ॐ रायस्पोषङ्गोपत्यः सु
वीर्यः सजातान्नजमाना यरुद्रास्त्वा कस्वन्तुत्रेष्टुमेन द्दन्द
साङ्गिरस्वद्वात्यन्तरिक्षमसिधारया मयि पुजा ॐ रायस्पो
षङ्गोपत्यः सुवीर्यः सजातान्नजमाना यादित्यास्त्वा कस्व
न्तुजागतेन द्दन्दसाङ्गिरस्वद्वासिघोरसिधारया मयि पुजा

सं
८६

ॐ रायस्योषकेपत्यं सुवीर्यं सजातान्मजमानाय वि श्वेत्वा
देवा वैश्वा नराः कस्य त्वानुष्टुभेन कुरुन्साङ्गिरस्व दुर्वा सिदिशो
सिधारया मयि प्रजा ॐ रायस्योषकेपत्यं सुवीर्यं सजातान्म
जमानाय ॥ ५८ ॥ अदिह्ये रास्त्रा ॥ अदिह्ये रास्त्रा स्यादिति ह्ये वि
लङ्क भूतु ॥ कत्वा य सामहो मुखाम्भन्मयो योनिमग्ने ये ॥ ५९ ॥
त्रैश्वः प्रायदुददितिः श्रपयानिति ॥ ५९ ॥ वसवस्त्रा ॥ धूपय
तुगायत्रे सा कुरु साङ्गिरस्व दुर्वास्त्रा धूपयन्तु त्रैष्टुभेन कुरु

१०

हिता

८६

नृसाङ्गिरस्वदादितास्त्राधूपयतुजागतेन नृसाङ्गिरस्वदिश्व
त्वादेवावेष्टानराधूपयत्वानुष्टुमेन नृसाङ्गिरस्वदिन्द्र
स्त्राधूपयतुवरुणास्त्राधूपयतुचिक्कस्त्राधूपयतु॥६०॥अ
दितिहृ॥अदितिहृदेवीर्विश्वदेव्यावतीएयिब्याःसधस्थे
अङ्गिरस्वत्स्वनस्ववटेदेवानात्त्रापत्कीर्देवीर्विश्वदेव्या
वतीःएयिब्याःसधस्थेअङ्गिरस्वदधत्स्वेविषणास्त्रा
देवीर्विश्वदेव्यावतीःएयिब्याःसधस्थेअङ्गिरस्वदभी

सं०

८७

न्धतामुखे वरुची शदेवी विष्णु देव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेः अ
 ङ्गिरस्य छुपय नूरेव आस्ता देवी विष्णु देव्यावतीः पृथिव्याः
 सधस्थेः अङ्गिरस्य च नूरेव जनयत्वा हि न्नपत्रा देवी
 विष्णु देव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेः अङ्गिरस्य च नूरेव ॥
 ६१॥ मित्रस्य चर्षणी धृतः ॥ मित्रस्य चर्षणी धृतो वो देवस्य सानसि
 ॥ पुम्ना चित्रं श्रवस्तमम ॥ ६२॥ देवतास्ताः सवितो द्वपतु सुपा
 शिः स्वङ्कुरिः सुवह रुतशक्ता ॥ अद्य यमाना पृथिव्या मासा

हिता

८७

३४
दिशः आ पृ शा ॥ ६३ ॥ उत्था य व हती । न वो दु ति कृ द्द्रु वा त्व म ॥ मि
त्रै ता न्त ङ्ख वा म्पा रि द दा म्म मि त्मा ऽ ए षा मा भे दि ॥ ६४ ॥ व श व
स्त्वा ॥ व श व स्त्वा कृ न्द नु गा य त्रे रा कृ न्द सा कि र स्व दु द्रा स्त्वा कृ
न्द नु त्रै द्यु मे न कृ न्द सा कि र स्व दा दि त्या स्त्वा कृ न्द नु जा ग ते न
कृ न्द सा कि र स्व दि श्चै त्वा दे वा वै श्वा न रा ऽ आ कृ न्द न्वा नु द्यु
मे न कृ न्द सा कि र स्व त्र ॥ ६५ ॥ आ कु ति म ग्नी म् ॥ आ कु ति म षि
म्य यु ज ९० स्वा हा मा णो मे धा म ग्नि म्य यु ज ९० स्वा हा चि त्तं वि

ज्ञातमग्निम्य युज० स्वाहा वाचो विष्टतमग्निम्य युज० स्वा
 हा पुजापतये मनवे स्वाहा गनये वैश्वा न राय स्वाहा ॥ ६६ ॥
 विश्वेदेवस्या नेतुर्मर्तौ वुरीत सकवाम् ॥ विश्वे राया इषु
 अति धुम्भं वृणीत पुष्प से स्वाहा ॥ ६७ ॥ माशु। भित्या माशु
 रिषो म्वष्ट क्लुवी रय स्वस्तु ॥ अग्निश्चेद ऊरिष्वाथः ॥ ६८ ॥ द
 रुस्वदेवि। एयि विस्वस्तयः आरी माया स्वधवा क तासि ॥ जु
 रुन्दे वेष्टा इदमस्तु रुवा मरिस्तु त्वमुदिदियज्ञे अस्मिन् ॥

सं.

८८

सं.
८८

हिता

८८

॥६९॥ इन्नः सर्पिः सतिः। पुन्मो होता वरेण्यः॥ सहसस्पुत्रोऽ
अद्भुतः॥ ७०॥ शतं ५००॥ परस्याऽअधि। संबतो वराः॥ ७१॥ अ
ध्यातर॥ यत्राहमस्मिताः॥ ७२॥ अत्र॥ ७३॥ परमस्याः परावतः॥
परमस्याः परावतो रोहिदश्च॥ इहा गहि॥ पुरीष्यः पुरुषि
यो ग्ने त्वेन्तराम्रधः॥ ७४॥ यदग्ने॥ यदग्ने कानि कानि चिदा
तेदारुशिदध्मसि॥ सर्वन्तदस्तुते द्युतन्तज्जुषस्वयविद्यु
॥ ७५॥ यदति॥ यदत्युपाजिह्विका यदुम्भोऽअतिसर्पति॥

सं०

७२

७२

सर्वत्र दत्तु ते दत्तं नृपश्च य विद्या ॥ २४ ॥ अहरहरः प्रया
म ॥ अहरहरः प्रयावप्ररत्नो अद्या येवति दृष्टे द्या समस्मै ॥ रा
यस्योषे शासमिषामदन्तो ज्ञेमातेप्यतिवेशारिषाम ॥ २५ ॥ नामा
पयिष्याः ॥ समिधाने ॥ अज्ञो रायस्योषाय वहते हवामहे ॥ इरं
मदम्बुहदुक्तं यजत्र जेतारमग्निमृतना सुसासहिम ॥ २६ ॥
वाः सेनाः ॥ वाः सेनाः ॥ अभी त्वरी राध्याधिनी रुगणाः ॥ २७ ॥ ये स्तेना
ये च तस्का रास्ते ॥ अज्ञेपि दधाम्यास्ये ॥ २८ ॥ द० ० ०

स्त

श्रीगणेशाय नमः
ज्यामलिम्बुन॥ ६०७ शु॥ ज्यामलिम्बुञ्जश्चैस्त्रस्कारैः॥ ७७८॥
हनुज्या० स्तेनाद्गवस्तौ स्त्वं श्वा दसुखादिता न॥ ७७९॥ येज
नेषु। मलिम्बुवस्तेनासस्त्रस्कारावने॥ येकक्षेष्व्यायवस्तौ स्त्रे
दधामिजस्रयोः॥ ७८०॥ योऽस्मिन्माम्॥ योऽस्मिन्मामरातीयाद्य
श्चनो ~~त~~ देषतेजनः॥ निन्दाद्योऽस्मिन्निष्पन्नसर्वत्र
मस्मत्पाकुरु॥ ७८१॥ सऽशितमे॥ सऽशितमेव ह्यसऽशितंवी
र्यम्बलम्॥ सऽशितं दुःखात्त्रिधन्यस्याहमस्मिन्पुरोहितः॥ ७८२॥

उदेषाम्॥ उदेषाम् हूः अतिरमुद्वेज्जः अथोवलनम्॥ क्षिरोमिद्व
 ह्मशाप्रिन्नानुनयामिस्वारं॥ अहम्॥ ८२॥ अतपतेत्रस्यानोदेस्य
 नमीवस्यशुष्मिणः॥ पुष्पदातारत्नारिषः उर्जन्तोप्रेहिदिपदेच
 तुष्पदे॥ ८३॥ इतिवाजसनेसहितायोदिर्घषाष्टैरकाद
 शोऽध्यायः॥ दृशानोरुक्मः॥ दृशानोरुक्मः उर्ध्वाव्यद्यो
 दुर्मर्षमायुः अयेरुचानः॥ अग्निरमृतोऽभवद्वयोमिर्व्यदेन
 द्यौरजनयत्सुरेताः॥ १॥ नक्तोषासासमनसा॥ नक्तोषासास

हिता

८२०

मनसा विरूपे धापयेतेशि श्रुमेकः समीची ॥ घावा दा मा रु क्मो ॥ अत्र
विभाति देवा ॥ अग्नि न्धारय न्द्र वि शो दा ॥ १ ॥ वि श्वा रू पा शि ॥ वि श्वा रू
पा शि प्रति मु च्चते कविः प्रा सा वी दु द्द न्द्रि पदे चतु ष्य दे ॥ वि ना कम
कथ त्सा वि ता वरे स्यो नु प्र या रा मु ष सो वि रा ज ति ॥ ३ ॥ सु प र्णो ॥ सि
ग रु क्मो त्ति व र्ते शि रो गा य त्त त्त दु र्द ह द्र य नू रे प दौ ॥ त्ना म ॥ आ त्मा
हृ द्या ॥ १ ॥ स्य ज्ञा नि व्य जू ॥ १ ॥ वि ना म ॥ सा प्र ते त नू र्वा म दे द्यं यज्ञा
यज्ञि य म्पु रु षि ह्नाः श फाः ॥ सु प र्णो ॥ सि ग रु क्मा नि व ऊ व स्वः ॥

सं.
ऐ१

१ रुपयि वीमनु विक्रम स्वविष्णोः क्रमोऽस्य भिमाति हा वैष्टु भृष्टदः आरोप
पत ॥४॥ विष्णोः क्रमः ॥ विष्णोः क्रमोऽसि सपत्न हा गा यत्र श्रुन्दः
आरो हा न्तरि रुमनु वि क्रम स्वविष्णोः क्रमोऽस्य राती यतो ह न्ना जाग
त श्रुन्दः आरो ह दिव मनु वि क्रम स्वविष्णोः क्रमोऽसि शत्रू यतो ह न्ना नुष्टु
भृष्टदः आरो ह दिशो नु वि क्रम श्च ॥५॥ अक्रन्द दग्निः ॥ अक्रन्द द हिता
गि स्तन यन्निव द्योः कामारे रि ह द्दी रुधः समुन्न ॥ स द्यो ज्ञानो
विही मि द्योः अकव्य दा रो द सी भा नु ना भा त्तन्तः ॥६॥ अज्ने श्च
वति ज् ॥ अज्ने श्च वर्ति न्नि मि मा नि वर्त स्वायुषा व्रजै साप्य ज या धने ऐ१

न॥ सन्ध्यामेधयारय्यापोषेण॥ ७॥ अग्नेऽअङ्गिरः॥ शतनेसन्त्वादितः
सहस्रन्तः उपावृतः॥ अधापोषस्यपोषेण पुनर्नो नष्टमाकधि
पुनर्नो रयिमाकधि॥ ८॥ पुनरुर्जी॥ निवर्तस्व पुनरग्नः इषायुषा
॥ पुनर्नः पा ह्येह सः॥ ९॥ सह रय्या॥ निवर्तस्वाग्ने पिन्ने स्वधार
या॥ विश्वप्पृच्छा विश्वतस्परि॥ १०॥ आत्मा॥ हार्षमन्तरभूदु
वस्तिष्ठा विचाचलिः॥ विशन्त्वा सर्वीषा नृनुमात्रद्राद्युमधि
ब्रशत्॥ ११॥ उदुत्तमम्॥ उदुत्तमं म्भरुणपाशमस्मदवाधमं वि

सं.

८३

महामं० अथाय॥ अथावयमादित्यवृतेतवानागसोऽत्रिदि
तयेस्याम॥ १२॥ अग्रेवदन्॥ अग्रेवदन्नुषसा मूर्द्धोऽत्रस्या
निर्जगत्वा तमसो ज्योतिषा गात्र॥ अग्निर्ब्रूनुना रुक्षता
स्वङ्गः आजातो विश्वा सक्ता न्यप्याः॥ १३॥ हरेः सः शुचिषतः
॥ हरेः सः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्भोता वेदिषदतिथिर्दुरोगा
सत्॥ नृषद्वरसदृशसद्यो मसदब्जा गोजाः शतजाऽत्रिदि
जाः शतम्बुहत्॥ १४॥ सीदत्वम॥ सीदत्वम्यातुरस्याऽव

११
हिता
एष

पस्थेविष्वा न्यग्नेव युनानि विद्वान् ॥ मैनात्रपसा मार्धि
षाभि शोचिर न्नरस्या ९ शुक्रज्योतिर्विभाहि ॥ १५ ॥ अत्र
रग्ने । रुचा त्वमुरवा याः स दने स्वे ॥ तस्या स्त्र्व ६ हरसा तप आ
त वेदः शिवो भव ॥ १६ ॥ शिवो भूत्वा । मह्यमग्नेः अथो सी
द शिव स्त्र्वम् ॥ शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वय्योनिमिहास
दः ॥ १७ ॥ दिवस्यारि । प्रथम अग्नेः अग्निरस्मद्वितीयम्
रिजात वेदाः ॥ तृतीये मप्सु नृमणाः अज अभि न्वानः यत्नं

सं.

२३

अरते स्वाधीः ॥ १८ ॥ विद्मते । अजे चैवात्र याशि विद्मते धा
 मबिभृता पुरुत्रा ॥ विद्मते नाम परमं हुं ह्यदिद्मते मुत्सं
 यतः । आजगम्य ॥ १९ ॥ समुद्रे त्वा । नमशाः । अप्सु न नैव द्वा ॥ २० ॥
 देवे दिवोः । अग्नः उधन ॥ तृतीये चारजसितस्थिवा ॥ २१ ॥ सम
 पामुपस्थे महिषा । अवर्द्धन ॥ २२ ॥ अक्ता नृदग्निः ॥ अक्ता नृद
 ग्निस्तनयन्निव द्यौः । क्षामारे रिह दीरुधः । समञ्जन ॥ सद्योज
 ज्ञानो विहीमिद्धोः । अकृत्वा दारो दसी भानुना भात्यन्तः ॥ २३ ॥

१५

हिता

२३

श्रीरामुदारः॥ श्रीरामुदारो धरुशोरपीराम्मनीषाणाम्पार्षाः सो
मंगोपाः॥ वसुः सूनुः सहसोः अप्सुराजा विभात्यश्वः उषसा मिधा
नः॥ २२॥ विष्णुस्य केतुः॥ विष्णुस्य केतुर्बुवनस्य गर्बुः आरोदसी
ऽअपसा जायमानः॥ वीडुच्चिदद्विमभिनत्यरायन्ननायदग्नि
मयजन्तपञ्च॥ २३॥ उषिक्यावकः॥ उषिक्यावकोऽअरतिः सुमे
धामर्तेश्वरिणिरमृतो निधायि॥ इयर्तिधूममरुषस्त्रिबुदुदुक्तेराशो
चिषाद्यामिनक्षत्र॥ २४॥ दशानोरुक्मः॥ दशानोरुक्मः उर्ध्वाद्यद्यो

दुर्मर्षमायुः श्रीयेरु चानः॥ अग्निरमृतोऽभवद्वयोभिर्यदेन
नैद्यारजनयत्सुरेताः॥१५॥ यस्त्रे।ऽअद्यकृणवद्दुशो चेपूपदेव
मृतवन्तमग्ने॥ प्रतन्नयपुतरं वस्योऽअहामिसुम्नदेव भक्तं य
विष्ट॥२६॥ आत॥ आतप्रजसो अवसेष्वग्नेऽउक्ताऽउक्ताऽ
आभजशस्यमाने॥ प्रियः सूर्येऽपियोऽअग्ना भवात्युज्जातेन मि
नददुज्जनिस्त्रैः॥२७॥ त्वामग्ने॥ त्वामग्ने यजमानाऽअनुद्युन्मि
श्रवावसुदधिरैवाय्योशि॥ त्वया सह द्रविणमिष्टमाना वृजङ्गो

सं.

लेख

११

हिता

लेख

मन्त्रमुशिजोद्विवबुः॥२८॥ अस्ता व्यग्निः॥ अस्ता व्यग्निर्त्रेरा १७ सुशे
वोवैश्वानरः सविभिः सोमगोपाः॥ अदे षेद्यावापयिवीरुवेमदे
वाधतरयिमस्मे सुवीरम्॥२९॥ समिधाग्निं नु॥ समिधाग्निं नु वस्य
तष्टुतैर्वीधयतातिथिम्॥ आस्मि न्ह व्याजुहोतन॥३०॥ उदुत्वा॥ उ
दुत्वाविश्वेदेवा अग्ने भरंतु चित्तिभिः॥ स नो भवशिवस्त्व ७ सु
प्रतीकोविभावसुः॥३१॥ प्रेत्॥ प्रेदये ज्योतिष्मन्मायाहि शिवेभि
रर्चिभिश्चम्॥ बृहद्भिर्ब्रानुभिर्ब्रासन्माहि ७ सीस्त्रव्या ८ पूजाः॥३२॥

99

५५

पुनः पुनः ॥ अथ पुनः पुनः सप्तमं सूत्रं धीरनुसङ्गसे ॥ गर्भे संजायते पु
नः ॥ ३६ ॥ गर्भोऽसि ॥ गर्भोऽस्य सोषधीना कुर्वन् वनस्पती नाम
॥ गर्भो विष्णुस्य भूतस्याग्नेर्गर्भोऽपामसि ॥ ३७ ॥ प्रसद्य भस्म
ना ॥ प्रसद्य भस्माना योनिमुपश्च पृथिवी मग्ने ॥ सः स्रज्यमा
तमिष्ट ओतिष्माण्यु नरा सदः ॥ ३८ ॥ पुनरा सद्यः पुनरा सद्यः
सदनमपश्च पृथिवी मग्ने ॥ शेषमातुर्य चोपस्थित रस्या ० शि
वतमः ॥ ३९ ॥ पुनरुद्गा ॥ निवर्त्तस्व पुनरग्नेऽदृषायुषा ॥ पुनर्नैः पा

स्याः हसः ॥ ४० ॥ सहस्रव्यानिवर्तस्वाग्नेपिन्त्रस्वधारया ॥ विश्व
 पन्नाविश्चतस्यारि ॥ ४१ ॥ बोधामिः अस्यवचसोयविष्टमहि
 ष्टस्यप्रभृतस्य स्वाधावः ॥ पीयति त्वोऽनुत्तो गरातिवन्दारु
 द्येतन्त्रं चन्दे ॥ अग्ने ॥ ४२ ॥ सवोधिः सुरिर्मद्यवाचसुपतेव
 सुदावम ॥ युयोद्धुस्मद्वेषां सिंश्चकर्मसो स्वादा ॥ ४३ ॥
 पुनस्त्वा ॥ दित्या रुद्रा च सवः समिन्वता म्यु नर्वृस्मा सो वसुनीय
 यज्ञैः ॥ घृतेन त्वन्नं चर्द्धयस्व सत्याः सन्तूय जमानस्यका

माः॥४४॥अपेत॥अपेतद्वी॥तच्चिचसर्पतातोयेत्रस्यपुराणायेचन्
तनाः॥अदोद्यमो॥खसानम्यथिद्याः॥अक्कन्निममितरोलोकमस्मे
॥४५॥संज्ञानमसि॥कामधरशाम्भयितेकामधरशाम्भयात्॥अग्नेर्भ
स्मास्यग्नेःपुरीषमसिचितस्यपरिचितः॥उर्ध्वचितः॥अयद्धम्॥
४६॥अयः॥सः॥अयः॥सोः॥अग्न्यर्धस्मिन्सोममिदुःसुतदध्रेजठ
रेधावासानः॥सहश्रियंवाजमत्यत्रसप्तिः॥ससर्वाँस्संसूयसेजा
तवेदः॥४७॥अग्नेयत्॥अग्नेयतेदिविब्रह्मः॥एषिद्या॥यदोषधी

सं.

२७

षष्ठ्या यजत्र ॥ येनान्तरिक्षं मुर्ध्वा ततन्यत्वेष्टः सभानुरर्शा वो नृच
 क्षाः ॥ ४४ ॥ अग्नेदिवः ॥ अग्नेदिवोऽर्क्षमक्षजिगाक्षादेवार्क्षः ॥
 अचिषेधिष्ण्याये ॥ यारोचने परस्तात्सूर्यस्य वाश्च वस्तादुपतिष्ठ
 तः आपः ॥ ४५ ॥ पुरीष्णा सोऽग्नयः ॥ प्रावरोभिः सजोषसः
 ॥ जुषंतां व्यजमदुहो नमीवऽदृषो महीः ॥ ४६ ॥ इडा मग्ने पुरुदठ
 सः सनि क्रोः शश्च नमः हवमानयसाध्वा ॥ स्यान्नः स्तनुस्तनयो
 द्विजावाग्ने साते सुमतिर्ब्रह्मस्मे ॥ ४७ ॥ अयन्ते ॥ अयन्ते योनिः

७५

हिता

७७

र्शन्ति यो यतो जातोऽग्रै चथाः ॥ त आ न न्न ग्नः ॥ आ रो हा या मो व
र्द्ध या रो य म् ॥ ५२ ॥ चि द सि ॥ चि द सि त या दे व त या कि र स्व दु वा सी
द परि चि द सि त या दे व त या कि र स्व दु वा सी द ॥ ५३ ॥ लो क म्प रा
प्ति द्र म्प रा यो सी द दु वा त्व म् ॥ इन्द्रो ग्नी त्वा न ह स्प ति र सि म्भ
ज्मो ना व सी ष द न् ॥ ५४ ॥ ताः अ स्य ॥ ताः अ स्य स्र द दो ह सः सो
म ॥ श्री रा त्ति प श्न यः ज न्म न्दे वा नां वि श स्त्रि ष्वा रो च ने दि वः
॥ ५५ ॥ इन्द्रं वि श्वाः अ वी र ष न्त्स मु द्र ष्य च सं कि रः ॥ रा यी त म ॥

इन्द्रं वि श्वा ॥

सं.

८

रथीनां द्वाजानां ॐ सत्सतिम्यतिमा ॥ ५६ ॥ समितम ॥ समित ॥ स
 कं लोपा ॐ सम्प्रियौ रोचि ह्नू सुमनस्य मानौ ॥ इष मूर्जं मभिसं
 वसानौ ॥ ५७ ॥ संवाम ॥ संवामना ॐ सि सव्रता समुचितान्या
 करम ॥ अग्ने पुरीष्पाधिपा भवत्वे च ॥ इष मूर्जं व्यजमाना य धेहि
 ॥ ५८ ॥ अग्ने त्वम ॥ अग्ने त्वमुरीष्पो रयिमान्पुष्टिमांश ॥ ॥ असि
 ॥ शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वय्यो निमिहा सदः ॥ ५९ ॥ भवतन्त्र ॥
 भवतन्त्रः समनसो सचेतसावरेणसौ ॥ मा व्यज ॥ हि ॥ सिष्टु म्पाय

१५

हितां

२८

ज्ञपति ज्ञातवेदशोशिवौ भवतम द्यनः॥६०॥ मातेवपुत्रम॥ मा
तेवपुत्रम्यथिवीपुरीषा मग्निं ॐ ३ स्वे यौ नावभारुखा॥ तां वि
श्वेर्देवैः सतुभिः सवि दानः पूजापतिर्द्वी श्वक म्मा विमुञ्चतु
॥६१॥ असुन्व नमय जमानम॥ असुन्वतमय जमानमिदु स्तन
स्येत्यामन्विहितस्कारस्य॥ अन्यमस्मदिदु सातः इत्या नमो दे
विनिर्क्षतेतुष्टमस्तु॥६२॥ नमः सुते निर्क्षतेति ग्मतै जौ वस्मयं
विचेतावन्धमेतम॥ यमेनस्वयम्पा सवि दानो तमेनाके अवि

सं.

सं.

रोहये नमः॥ ६३॥ वस्यो स्तो। घोरः आसञ्जु होमेषा वन्धना
मवसर्जनाया॥ यात्वा जनो भूमिरिति पुमन्दते निश्चिन्ता रुम्पारि
वेदविश्वातः॥ ६४॥ यन्त्रा देवी निश्चिन्ता राव वन्धना शङ्गी वा स्ववि
चक्षुः॥ तन्त्रे विष्णु ममा युषो नमः आदयेत म्पितु मदि पुस्ततः॥
नमो भूस्ते वेदञ्चकार॥ ६५॥ निवेशनः स ऊमनः॥ निवेशनः
स ऊमनो वस्तुनां विष्वा रूपा मि चक्षुः शचीभिः॥ देवः इव स
विता सत्त्वधर्मो नतस्त्यो समरे पथी नाम॥ ६६॥ सो रा यु अन्ति

हिता

सं.

कवयो युगाद्वितन्त्रते पयःकर ॥ धीरा देवेषु सुम्भूया ॥ ६१ ॥ युनक्ता सीरा ॥
युनक्ता सीरा वि युगातनुद्धुक्ते यो नो वपते हवी जम ॥ गिरा च श्रु
ष्टिः सभरा ॥ असन्नेने दीयः इत्सुस्यः ॥ पक्कमेयात् ॥ ६२ ॥ शु
नः सुफाला विष्णु भूमिः ॥ शुनक्षी नाशाः ॥ अभियन्तु वाहेः ॥
शुना सीरा हविषा तोशमाना सुपिप्पलाः ॥ नृषधीः कर्तनास्मे ॥
६३ ॥ द्युतेन सीता ॥ द्युतेन सीता मधुना समज्यतां विश्वे देवैर
नुमता मरुद्भिः ॥ ऊर्ध्वस्वती पयसा पिब्यमाना स्मोन्सीते पयसा

१००
सं. १००
ब्र्याववत्स्व॥१०॥लाङ्गलम्यवीरवत्॥लाङ्गलम्यवीरवत्सेशवः
सोमपित्सर॥तदुद्वपतिगामविम्पुर्ब्यञ्चपीवरीम्यस्यावद्वय
वाहशाम॥११॥कामकामदुद्योधुत्त्वकामित्रायव्वरुणायच॥इ
न्द्रायाश्चिब्र्यामूक्षेपुजाब्जः॥तुषधीभ्यः॥१२॥विमुच्यद्वम॥
विमुच्यद्वमध्यादेवयानाः॥अगन्नातमसस्पारमस्य॥ज्योतिरा
पाम॥१३॥सजूरब्जः॥सजूरब्जोः॥अयवोभिः॥सजूरुषाः॥अरुणी
भिः॥सजोषसावश्चिनादः॥सोभिः॥सजूः॥सूरः॥यतशेनराजूर्व

हिता

१००

श्वानरः इडाया च्यते न स्वाहा ॥ १४ ॥ याः उषधीः ॥ याः उषधीः
पूर्वा जाता देवे अस्त्रियुगम्परा ॥ मनैनुवब्रूणा मरुतं शतम्
मानि सप्त च ॥ १५ ॥ शतं ब्रूः ॥ शतं ब्रूः अश्वधामानि सह अमु
त वो रुहः ॥ अधाशतक्र त्वो यूयमिममेः अगदङ्कत ॥ १६ ॥
उषधीः प्रिति मोदद्ममुष्पवतीः पुस्तवरीः ॥ अश्वा इव स
जित्वरी वीरुधः पारयि ह्नः ॥ १७ ॥ उषधीरिति मातरस्तद्वा
देवी रूपब्रुवे ॥ सनेयमश्वाङ्गा ब्रासः आत्मानन्तवपूरुष ॥ १८ ॥

सं.

१०१

अश्वत्थेवः॥ अश्वत्थेवो निषदनम्यो रोवो वसति श्रुता॥ गोभा
 जः इक्षिला सथ यत्सन वयपूरुषम्॥ ७९॥ यत्रोषधीः॥ सम
 गमत राजानः समिता विव॥ विष्णुः सः उच्यते भिषग्गृक्षो ह्यमी
 वचातेनः॥ ८०॥ अश्वत्थावती ७९ सोमावतीम्॥ अश्वत्थावती ७९
 सोमावती मूर्जयन्ती मुदोजसम्॥ आवित्सि सर्वाः ७९ षधी रम्मा
 अरिष्टतातेय॥ ८१॥ उच्छुष्माः॥ उच्छुष्माः ७९ षधीना ऊवो गोषा
 दिवैरते॥ धनं सनिष्ठा नीना मात्मानतवपूरुष॥ ८२॥ इष्टति

१०१ हिता

१०१

नीमावोमाताचोयूय ॐ स्थनिष्कृतीः॥ सीराःपतत्रिशीस्थनवदा
मयतिनिष्कृय॥ ८३॥ अतिविश्वाः॥ परिद्धास्त्रिनः॥ इववृजमक्रा
मुः॥ नृषधीः॥ प्राचुचवुर्व्यक्तिञ्चतन्त्रोरपः॥ ८४॥ यदिमाः॥ यदि
माः॥ यदिमाबाजयन्नहमोषधीर्हस्तः॥ आदधे॥ आत्मायक्ष्मस्य
नस्थतिपुराजीवगृभोयथा॥ ८५॥ यस्योषधीः॥ पुसर्पयाङ्गमङ्गम
रुष्यरुः॥ ततोयक्ष्मंविवाधक्षः॥ उग्रांमध्यमशीरिव॥ ८६॥ साकं
यक्ष्म॥ साकंयक्ष्मपुपतचाषणकिकिदीविना॥ साकंवातस्यद्रो

ज्यासा कन्नरपनि हाकया ॥ ८७ ॥ शतं ६०० ॥ अन्नावः ॥ अन्नावोऽ
अन्नामवत्तन्नान्नस्याऽउपावत ॥ ताः सद्योः संविदानाऽइदमे प्रा
वतावचः ॥ ८८ ॥ याः फलीनीः ॥ याः फलीनीर्याऽअफलाऽअ
पुष्पायाश्च पुष्पिणीः ॥ इह स्पतिपुश्रतास्त्रानोमुच्चत्वं हसः
॥ ८९ ॥ मुञ्चन्तु माशपत्न्यादतो बरुणादुत ॥ अथो यमस्य प्रदीशा
त्सर्वस्मद्देवकिलिषात् ॥ ९० ॥ अवपतन्ती रवदन् ॥ अवपतन्ती
रवदन्दिवऽर्जुषधयस्परि ॥ यञ्जीवमन्त्रवा महे न सरिष्णातिपू

हिता

१०२

रुषः॥८१॥ याऽर्नुषधीः॥ सोमराजीर्वक्त्राः शतविचक्षणाः॥ तासां मसि
त्वे मुत्तमारुक्ता मायशः हृदे॥८२॥ याऽर्नुषधीः॥ याऽर्नुषधीः सोमराजीर्व
ष्टिताः पृथिवीमनु॥ बहस्पतिं पुसूताः अस्यै सन्दत्तवीर्यम्॥८३॥
याश्च॥ याश्चेदमुपश्रुत्वाश्च दूरम्परागताः॥ सर्वोऽसङ्गस्य वी
रुधोस्यै सन्दत्तवीर्यम्॥८४॥ मावः॥ मावोरिषत्स्वनिता यस्मै चाह
स्वनामिवः॥ दिपाच्चतुष्पादस्माकः सर्वमस्त्रनातुरम्॥८५॥ ऋषध
यसम॥ ऋषधयसमवदत्तसोमेन सह राजा॥ यस्मै कृशोतिबुध्ना

सं.

१०३

स्तत्रैराजचारयामसि॥९६॥नाशयित्रीबलासस्या।नाशयित्रीबला
सस्यारीसः उपचितामसि॥अथोशतस्ययश्मनाणाम्पाकारोरसिना
शानी॥९७॥त्वां ऊर्ध्वर्षीः।तत्वा ऊर्ध्वर्षीः।अखनुरंस्त्वामिन्द्रस्त्वाम्बह
स्पतिः॥त्वमोषधेसोमोराजाविद्वाज्यध्मादमुच्यत॥९८॥सहस्र
मे॥सहस्रमेऽअरातीःसहस्रएतनायतः॥सहस्रसर्वम्पाप्मानं
सहमानासोषधे॥९९॥दीर्घायुस्ते॥दीर्घायुस्तेऽनुषधेरवनिता
यस्मैचत्वाखनाम्भहम्॥अथोत्तन्दीर्घायुर्ज्ञेत्वाशतवल्शा

हिता

१०३

विरोहतात्॥१००॥त्वमुत्तमा॥त्वमुत्तमास्योषधेतववृक्षाःउपस्त
यः॥उपरित्तरस्तुसोस्माकंय्योःअस्मां॥अभिदासन्ति॥१००१॥
मामा॥हि६सीर्जितायःपृथिव्याद्योवादिब६सस्यधर्माव्यानद
॥याश्चापश्चन्द्राःप्रयमोज्जानकस्मैदेवायहविषाविधेम॥१००२॥
अश्मावर्तस्व॥पृथिवियज्ञेनपयसासह॥वृषानैःअग्निरिषितो
अरोहतात्॥१००३॥अग्नेयत्॥अग्नेयतैश्रुक्कंय्यच्चन्द्रंयत्सूतंय्यच्च
यज्ञियं॥तदेवेष्ट्योभरामसि॥१००४॥इषमूर्जीम्॥इषमूर्जीम्ह

सं.

१०४

मितः आदमदस्य व्योनिमहिषस्य धाराम् ॥ आमागोषु विशात्वा तन्
पुजहामि सेदिम निराममी वाम ॥ १०५ ॥ अग्नेतव ॥ अग्नेतवश्च वो
वयो महिष्ना जन्तेः अर्चयौ विभावसो ॥ बह द्वा नो शवसा वाजमु
क्ता दधासि दाशुषे कवे ॥ १०६ ॥ पावकवर्चाः शुक्रवर्चाः ॥ पाव
कवर्चाः शुक्रवर्चाः अन्ननवर्चाः उदियार्षिभानुना ॥ पुत्रो मात
रा विचरन्नुपावसि पृशाक्षि रोदसीः उमे ॥ १०७ ॥ ऊर्जो नपात ॥
ऊर्जो नपा ज्ञात वेदः सुशस्त्रिभिर्मन्दस्वधीतिभिर्हितः ॥ त्वे इषः

११

हिता

१००४

श्रीरुद्रनामस्तोत्रेयेतीको
सिद्धपाये ओम्

सन्दधुर्ब्रह्मवर्षसम्भ्रुवोतयोवामजाताः॥१०८॥ इत्युत्तमजने। पृथ
यस्वजनुभिरस्मेरायोः अम्मर्त्य॥ सदरीतस्यवपुषो विराजसि पृण
क्षिसानसि कृतुम्॥१०९॥ इष्टकूर्तारमः इरस्य॥ इष्टकूर्तारमश्चर
स्यपुचेतस इत्यन्तः राधसो महः॥ रातिं वामस्य शुभगाम्मा ही
मिषदधासि सानसि रयिम्॥११०॥ शतावानममहिषम्॥ श
तावानममहिषं विश्वदर्शतमग्निः सुम्नायदधिरेपुरोजनाः॥
शुक्लर्षोः सप्रथममन्त्रागिरा देव्याम्मानुषा युगा॥१११॥ आप्या

यस्व॥ आप्पायस्वसमेतुतेविश्वतः सोमबृहस्पम॥ भवाबाजस्यस
इधे॥ ११२॥ सन्ने॥ सन्नेपया००० सिसमुयनुवाजाः संम्वृह्मन्मभि
सं. मातिषाहः॥ आप्पायमानोऽमृतायसोमदिविश्ववा०००सु
त्तमानिधिष्व॥ ११३॥ आप्पायस्व। मदिनमसोमविश्वेभिरु०००
१०५ मिः॥ भवानः सपुयस्त्रमः सस्वाहधे॥ ११४॥ आते। वत्सोमनीव
मत्तारमाचिस्तधस्मात्॥ अग्नेत्वाक्लामयागिरा॥ ११५॥ तुअन्ताः॥
तुअन्ताः अङ्गिरस्त्रमविश्वः सुदितयः पयक॥ अग्नेकामाय

हिता
१०५

श्रीमदभिराम श्रीमदभिराम

५५

श्रीमदभिराम

श्रीमदभिराम

श्रीमदभिराम

येमिरे॥११६॥ अग्निः प्रियेषु॥ अग्निः प्रियेषु धाम सुकामो भूतस्य
मध्यस्य॥ सम्प्राडे को द्विराजति॥११७॥ इति वाजसने संहिता
यान्दीर्घपाटे द्वादशो ध्यायन्॥११८॥ मयि गच्छामि॥ मयि गच्छामि
ग्नेः अग्निः स यस्पोषा य सुपुत्रा य सुवीर्यी य॥ मा मुदेव
ताः स च ताम्॥११९॥ अपाम् नृम॥ अपाम् नृम॥ अपाम् नृम॥ अपाम् नृम॥
मुद्रमभितः पिबे मानम॥ ब्रह्म मानो महारं॥ आ च पुष्करे दि
वो मात्रया वरिष्मत्पुत्रयस्व॥२॥ ब्रह्म जज्ञानम॥ ब्रह्म जज्ञान

१२

अगस्त्यमुनेः को प्रसक्तो भिन्नगस्त्योप को प्रसक्तो

सुप्रथमम्पुरस्ताद्वितीमतः सुरुचोवेनः श्रावः ॥ सवुध्या ९५ उपमाः ॥
स्यविद्याः सतश्च योनिमसतश्चविवः ॥ ३ ॥ हिरण्यगर्भः सम ॥ हिर
ण्यगर्भः समवर्त्तता गतिभूतस्य जातः पतिरेकः आसीत् ॥ सदा धारण
थिवीम्यामुतेमा कृत्स्नैर्देवा यद्दविषाविधेमे ॥ ४ ॥ द्रुप्सश्चस्क
न्द ॥ पृथिवीमनुद्यामिमश्च योनिमनुयश्चपूर्वः ॥ समानं व्योनिम
नुसश्चरन्तद्रुप्सश्चुहोम्यनुसपूहोत्राः ॥ ५ ॥ नमोस्तु सर्पेभ्यो
वेके च पृथिवीमनु ॥ येऽन्तरिक्षे ये दिवितेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ ६ ॥

हिता

१०६

सं
१०६

याऽद्वयः॥ याऽद्वयो यातु धा ना नां ये वा च न स्यती रं नु॥ ये वा वटे
पुशोरतेतेऽयः सप्ये श्यो नमः॥ ७॥ ये वा॥ ये वा मी रो च ने दि वो ये वा स्त
र्ये स्य र रि मा षु॥ ये वा म प्सु स द स्तु त ने श्यः सप्ये श्यो नमः॥ ८॥ कृणु
ष्व पा जः॥ कृणु ष्व पा जः प्र सि ति न्न पृ थ्यी व्या हि रा जे वा म वा रं॥ ९॥
भे न॥ तृ ष्ठी म नु प्र सि ति न्द्रु णा नो र स्ता सि वि ङ्ग र क स स्त पि ष्टेः॥ १०॥
त व भ्रु मा सः॥ त व भ्रु मा सः आ शु या प त श्य नु स्य श ध ष ता शो शु चानः॥
त पू १०० ष्य ग्ने जु ह्वा प त ऊ न स न्य तो वि सृ ज वि ष्व गु ल्फाः॥ १०॥

संज्ञाश्रवितं यं भारवासां नथ श्री गेदध नाथ यं स ४

सं.
१०७

प्रतिस्पशः॥प्रतिस्पशो विस्वजतू र्गिनमो भवापायुर्विशोऽत्र स्याऽत्र
दधः॥यो नोदूरेऽत्र घशः सो योऽत्र अग्ने मा किं ह्यपिरादधषीत्
॥११॥उदग्ने।तिष्ठपु स्यात्तनुष्वन्यमित्रां॥उषतातिगमहेते॥यो नो
अरातिः समिधानवक्ते नीचातन्ध द्यत सन्नशुक्लम॥१२॥कुर्द्धो
भव॥कुर्द्धो भवप्रतिविद्या द्यस्मदा विष्कशा ष्वदैव्या च्यग्ने॥
अवस्थिरातनु रियातुज्जना आमिमजामिप्रमशी हिशन्न॥अग्ने
द्याते जसा सादयामि॥१३॥अग्निर्मूर्द्धो॥दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या

५
१०७
हिता
१०७

संज्ञा

ॐ त्रयम् ॥ अथा ॐ रेता ॐ सिजिञ्चति ॥ इन्द्रस्य सौ जससा दयामि ॥
१४ ॥ भुवो यज्ञस्य ॥ भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्धिः राचसे
शिवाभिः ॥ दिवि मूर्द्धनं दधिषे स्वर्षाञ्जि द्धाम जने च कषे ह्यवा
हम् ॥ १५ ॥ ध्रुवा सिधुरुणा रत ता विष्णु कर्मणा ॥ मात्वा समुद्रः उ
दधीन्मा सुपर्णो बधमानापथिवीन्दुः ॥ १६ ॥ प्रजापति मृगसा द
यत्त्वपा मृगैः समुद्रस्य मत्न ॥ अच स्वती मृगय स्वती मृगय स्वपथिव्य
सि ॥ १७ ॥ भूरसि ॥ भूरसि भूमिरस्य दितिरसि विष्णु धाया विष्णु

स सा ज्ञाप मा लोप दी स कलस मे गरा ज सु ते पा पु स क हो

सं.

१०८

स्य भवेन स्य धर्त्री ॥ पृथिवी व्या दू पृथिवी नृ ६ ह पृथिवी म्माहिः सी
॥ १८ ॥ विष्णु स्मे प्प्राणा य ॥ विष्णु स्मे प्प्राणा या पा ना य ध्या ना यो
दा ना य प्पुति श्रु यै च रि त्रा य ॥ अग्नि श्रु मि पा तु म स्म्या स्व स्त्या दूर्ध्व
षा श त्त मे न त या दे व त या अर स्व दु वा सि द ॥ १९ ॥ का र ड ा त्का र ड ा त्पु
रो ह त्री ॥ का र ड ा त्का र ड ा त्पु रो ह त्री प रु षः प रु ष स्य रि ॥ पू वा नो दूर्ध्व
प्पु त नु स ह स्त्रे ण श ते न च ॥ २० ॥ या श ते न । प्पु त नो षि स ह स्त्रे ण वि रो
ह सि ॥ त स्या स्त्रे दे वी षु के वि धे म ह वि षा व य म् ॥ २१ ॥ या स्त्रे । अग्ने

हिता

१०८

शूर्य्ये रुचो दिव मात न्न त्ति रश्मिभिः॥ ताभिर्नोः अद्य सर्वा भीरुचे
जनाय नस्तु धि॥ १२॥ वावः॥ या वो देवाः शूर्य्ये रुचो गोषु श्रेष्ठेषु या
रुचः॥ इन्द्राग्नीताभिः सर्वा भीरुच न्नो धत्त वृहस्पते॥ १३॥ विरा
ज्योतिः॥ विराज्योतिरधारयत्स्वराज्योतिरधारयत्॥ पुजापतिश्च
सादयत्तुष्टेष्टेष्टि च्चाज्योतिष्मतीम्॥ विश्वस्मेष्ट्याणां यापाना
य च्चा नाय विश्वज्योतिर्व्यक्त॥ अग्निष्टेष्टिपतिस्तथा देवतया
किं रस्वत्कुवासीद॥ १४॥ मधुश्च मधुश्च माधवश्च वासन्तिकाव

सं.

१०

तूः अग्नेर तः श्लेषोऽसि कल्प्यता नद्या वा पृथिवी कल्प्यता मा पः नुषध
यः कल्प्यता मग्नयः पृथग् अमज्जै म्या य सद्बुताः ॥ येऽअग्नयः स
मनसो नृराद्या वा पृथिवीः दुमे ॥ वा सन्निका वृत्तः अभि कल्प्यमा
नाऽइन्द्रमिव देवाऽअभिसंविशन्तु तया किं रस्व दुवे सी दतम् ॥ २५ ॥
अषाढासि ॥ अषाढासि सहमाना सहस्वारातीः सहस्वपतनायतः
॥ सहस्ववीर्यासि सामाजिज्वा ॥ मधुवाता ॥ मधुवाताऽसतायते म
धुक्षरन्ति सिन्धवः ॥ माद्वीर्नः सत्तोषधीः म२७ ॥ मधुनक्तम् ॥

हिता

१०९

मधुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिवं रजः॥ मधुद्यौरस्तुनः पिता॥ २८॥
मधुमानः॥ मधुमानो वनस्पतिर्मधुमार्शः॥ असुशूर्यः॥ माद्वीर्णा
वो भवतुः॥ २९॥ अपा ऊर्ध्वं न॥ अपा ऊर्ध्वं स्त्रीदमात्वा सूर्यो भिता
प्सीन्माग्निर्वैश्वानरः॥ अहिन्नपत्राः प्रजा अनुवीक्षुस्वानुत्वा
दिवा ब्रह्मिः स च ताम्॥ ३०॥ त्रींशमुद्रान्॥ त्रींशमुद्रांश्च मष्टप
त्स्वर्गानुपाम्यति द्विषभः॥ इष्टकानाम्॥ पुरीषं च सानः सुकृतस्य
लोके तत्र गच्छ यत्र पूर्वपरेताः॥ ३१॥ महिद्यौः पृथिवी च नः॥ इमं च

सं.

११०

१००१०
य४
तमिमिकताम॥पिपता नोभरीमभिः॥३२॥विह्वोःकर्मशिपश्य
तयतोबुतानिपस्यशे॥दन्द्रस्ययुज्यःसखा॥३३॥ध्रुवासि।ध्रुवणे
तो जज्ञेप्रयममेज्योयोनिज्योऽधिजातवेदाः॥सगायत्र्यात्रि
ष्टुभानुष्टुभाचदेवेज्योहव्यं बहत्तुपुजानन॥३४॥इषेराये।स्म
स्वसहसेधुम्भःऊर्जेऽपत्या॥सम्प्राडसिस्वराडसिसारस्वतौत्र्यो
ल्लोपावताम॥३५॥अग्नेयुक्ता॥अग्नेयुक्ताहियेतवाश्वा सो दे
वसाधवःअरं बहन्तिमन्यवे॥३६॥युक्ताहिदिवहूतमार्शः॥अ

हिता

१०१०

ॐ ॥ ३७ ॥ अग्नेरधीरिव ॥ निहोता पूर्वो सदः ॥ ३७ ॥ सम्प्रकस्त्रवन्ति ॥
सरितो न धेनाः ॥ अन्तर्हं दामनसा पूयमानाः ॥ घृतस्य धाराः ॥ अभिचा
कशीमिहिरस्य यो वेतसो मध्ये ॥ अग्नेः ॥ ३८ ॥ श्वेत्वा ॥ रुचेत्वा भासेत्वा
ज्योतिषेत्वा ॥ अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्य वाजिनमग्नेर्वै श्वानरस्य
च ॥ ३९ ॥ अग्निर्ज्योतिषा ॥ अग्निर्ज्योतिषा ज्योतिष्मा बुक्त्वा बर्चेत्वा
वर्चस्वान् ॥ सहस्रदाः ॥ असि सहस्रायत्वा ॥ ४० ॥ आदित्य ऊर्ध्वम् ॥
आदित्य ऊर्ध्वम्पयसा समद्वि सहस्रस्य प्रतिमां विश्वरूपम् ॥ परि

सं.

१०११

वडिहरसा माभि मं स्थाः शतायुषं सुहिची यमानः ॥ ४१ ॥ वा
 तस्य जूति म् ॥ वातस्य जूति म्ब रूरास्य नाभि म्भ्र ज्ञान ६ सरिरस्य
 मज्ज ॥ शिशु नदीनां ॥ हरिमडि ॥ मग्ने माहि ६ सीः परमे व्यो
 मन ॥ ४२ ॥ अजस्र मिन्दु म् ॥ अजस्र मिन्दु म् रुष म्भुरस्य मग्नि मीडे
 पूर्व चित्ति न्नमोभिः ॥ सपर्वभिः शतशः कल्पमानो गाम्माहि ६ सी
 रदितिं विराज म् ॥ ४३ ॥ वरून्नी त्वष्टुः ॥ वरून्नी त्वष्टु वरूरास्य नाभि
 मवि ज्ञानां ॥ रजसः परम्मात्र ॥ मही ॥ साहस्वी मसुरस्य मा

हिता

१०११

१०११

यामग्नेमाहि॑ःसीःपरमे॑ब्धोमन्॥४४॥बोः॑अग्निः॥बोः॑अग्निर
ग्नेर॒ब्धजा॑यतशोकात्पृथि॒व्याः॑उ॒तवा॑दि॒वस्य॑रि॥येन॑पूजावि
श्वक॑र्माजुजानतमग्नेहे॒तुः॑परि॒तेवृ॑ण॒क्त॥४५॥चित्र॑दे॒वाना॑
म॥चित्र॑दे॒वानामु॑दगा॒दनी॑क॒अर्हु॑र्मि॒त्रस्य॑व॒रुणा॑स्याग्नेः॥
आप्ता॑द्यावापृथि॒वीः॑अ॒न्तरि॑क्षेः॒शूर्यैः॑आ॒त्माज॑गतस्त्र॒स्तुष
श्च॥४६॥इ॒मम॑मा॥हि॑ःसीर्दि॒पाद॑म्य॒शुः॑सह॒स्राक्षो॑मे॒धाय॑वी॒य
मा॑नः॥म॒युम्य॑शु॒मग्ने॑जुषस्वतेनचि॒न्वा॒नस्त॒न्मो॒निषी॑द॥म॒युते॑

मो॒ध॑

सं.

१००१२

शुग छतु यन्दिष्म स्रने शुग छतु ॥ ४७ ॥ इमम्मा ॥ हि ६ सीरेकशफ
मशु ऊ निक्का देवा जिने वा जिनेषु ॥ गौरमारस्यमनुते दिशामिते
नचिन्वान स्रन्वो निषीद ॥ गौरने शुग छतु यन्दिष्म स्रने शु
ग छतु ॥ ४८ ॥ इम ६ साहस्रम ॥ इम ६ साहस्र ६ शतधारमुत्संध्यञ्च
मान ६ सरिरस्यमज्ज ॥ घृतनुहो नामदिति अनायासे माहि ६
सीः परमेष्ठो मन ॥ गवयमारस्यमनुते दिशामिते नचिन्वान स्र
न्वो निषीद ॥ गवयने शुग छतु यन्दिष्म स्रने शुग छतु ॥ ४९ ॥

११

हिता

१०१२

ज्ञानस्त

दममूर्त्तौ युम् ॥ इममूर्त्तौ युं वरुणास्यनाभिन्वचम्पश्रुनान्दिपदा
चतुष्पादाम् ॥ त्वष्टुः पुजानाम्पयमञ्जनित्रमग्नेमाहिः सीः प
रमेव्यो मनः ॥ उष्टुमारस्यमनुतेदिशामितेनचिन्वोनिषीद ॥ उ
ष्टुन्तेशुगृद्धतुयन्दिष्मस्तन्तेशुगृद्धतु ॥ ५० ॥ अजोहि ॥ अजोह्य
ग्नेरजनिष्टशोकात्सोऽअपश्यजानितारमग्ने ॥ तेनदेवादेवताम
ग्रमायैस्तेनरोहमायनुपमेध्यासः ॥ शरभमारस्यमनुतेदिशामि
तेनचिन्वा नस्तन्वोनिषीद ॥ शरभन्तेशुगृद्धतुयन्दिष्मस्त

अपा न्वो २

सं

ने शुग छतु ॥ ५१ ॥ त्वं व्यवि सू दा शुषो न् पाहि शुग धी गिरः ॥ रक्षो
तोक मुत त्वमना ॥ ५२ ॥ अपा न्वो न्सा दया म्पा पा न्वो द्वा न्सा दया
म्पा पा न्वो भस्म न्सा दया म्पा पा न्वो ज्योतिषि सा दया म्पा पा न्वो
यने सा दया म्पा र्शवे न्सा स दने सा दया मि स मुद्रे न्सा स दने सा द
या मि सरि रे न्सा स दने सा दया म्पा पा न्वो क्षये सा दया म्पा पा न्वो स
धिषि सा दया म्पा पा न्वो स दने सा दया म्पा पा न्वो स धस्थे सा दया
म्पा पा न्वो यो नौ सा दया म्पा पा न्वो पुरीषे सा दया म्पा पा न्वो पाय

१०१३

५२

हिता

१०१३

सि सा दया मि गा य त्रे ण त्वा छ न्द सा सा दया मि त्रे णु मे न त्वा छ न्द सा
सा दया मि जा ग ते न त्वा छ न्द सा सा दया म्मानु णु मे न त्वा छ न्द सा सा
दया मि पा ङ्गे न त्वा छ न्द सा सा दया मि ॥ ५३ ॥ अ य म्पुरः ॥ अ य म्पुरो भु
व रत्न स्य ण्णो भौ वा य नो व स त्तः प्रा णा य नो गा य त्री वा स त्ती गा य
त्रै गा य त्र ऊ य त्रा दु पा ॐ शु रु पा ॐ शो स्त्रि व त्रि व तो र थ न्तरं व सि
ष्टुः श षिः प्र जा प ति गृ ही त या त्व या प्रा ण ऊ क्ता मि षु जा ष्यः ॥ ५४ ॥
अ य न्द दि णा वि श्व क र्मा त स्य म नो वै श्व क र्मा ण ऊ ष्मो मा

नसस्त्रिषुबौष्मीत्रिष्टुभःस्वार०७स्वारादन्तव्यामोन्तव्यामा
त्यञ्चदशःपञ्चदशादुरुद्राद्वाजःशषिःपुजापतिगृहीत
यात्त्वयामनोर्गङ्गामिपुजाञ्चः॥५५॥अयमप्यश्वात्तान्त्रयमश्वा
दिश्वध्वान्तरस्यचदुर्वैश्वानराचसंवर्षाश्चाकुष्णो जगतीवा
षीजगत्याःशक्वममृक्समादुक्ताःशुक्लास्तपद्वाःसप्तदशा
द्वैरूपत्रिमदग्निःशर्षिःपुजापतिगृहीतयत्त्वयाचदुर्गङ्गामि
पुजाञ्चः॥५६॥इदमुत्तरात्तान्द्रमुत्तरात्स्वस्तस्यश्वात्रैःसौवर्गैः

सं.

१०१४

१२

हिता

१०१४

शारङ्गोच्चलनुसुप्तारघलनुसुभः ये उमैडाचन्यीमन्यिनः एकवि
शः एकविः शादैराजंविश्वाभिः शविः पुजापतिगृहीतयात्रया
श्रोत्रं ऊक्तामिपुजाः ॥ ५७ ॥ इयमुपरि। मतिस्तस्यैवाश्वात्त्याहे
मन्तोवाच्यः पङ्क्तिर्हेमन्तीपङ्क्तौ निधनवन्निधनवतः आग्रय
राः आग्रयरात्रिरावत्रयस्त्रिः शौत्रिरावत्रयस्त्रिः शाश्वाः
शाक्कारैवतेविश्वकर्मः शविः पुजापतिगृहीतयात्रयावाचः ऊ
क्तामिपुजाः श्रौलोकताः इन्द्रम् ॥ ५८ ॥ इतिवाजसनेसंहिता

१०० श्रम मरा मरा मरा मरा / ससी श्री सर्वो ज्ञान मन्त्रा ग्य प्रम काल स
ससी श्री वोप श्री वो / की - सवे को फस त्रका ले १

सं.
१२५

यां नि घपटे त्रयो दशो ध्यायः ॥ १३ ॥ ध्रुव दितिर्दुव यो निः ॥ ध्रु
व दितिर्दुव यो नि दुवा से दुवं यो नि मा सी द सा ध्रुया ॥ उक्त्वा
स्य के तु म्यु य म जुषा शा श्चिना दुय्यु सा द य ता मि ह स्था ॥ १॥ दु
ला यि नी घृत वती ॥ कु ला यि नी घृत वती पुरा न्धिः स्या ने सी द स
द ने ए पि ध्याः ॥ अ मि त्वा रु द्वा च स वो ग्ग ण न्धि मा ब्र ह्म पी पि हि
सो भ गा या श्चि ना दु य्यु सा द य ता मि ह स्था ॥ २॥ स्वे द दैः ॥ स्वे द
दौ दु द्वा पि ते ह सी द दे वा नां सु म्ने ब्र ह्म ते र णा य ॥ पि ते वै धि स्त

१३
हिता
१२५

कृष्ण पाद्या / सु के प वै स र स

नवः श्रुशुशोवास्वावेशातस्त्वासंविशस्वाश्चिनाद्वय्यसादयता
मिहत्वा॥३॥एधिद्याःपुरीषम्॥एधिद्याःपुरीषमस्यप्सोनामता
स्वाविश्चेःअभिगृणतुदेवाः॥स्तोमएषाष्टतवतीहसीदपुजा
वदस्मेदुविणायजस्वाश्चिनाद्वय्यसादयतामिहत्वा॥४॥
अदित्यास्त्वा॥एषुसादयाम्यनरिक्तस्यध्वनीविष्ट्रनीचिदृश
मधिपत्कीभुवनानाम्॥उर्मिर्दुप्सोःअपामसिचिश्चकम्मा
तःशिरिश्चिनाद्वय्यसादयतामिहत्वा॥५॥शुक्रश्च॥शुक्र

५०१२
शुचिश्चुग्रेष्मावतः अग्नेरन्नः श्लेषोऽसि कल्पेता नद्यावा
पृथिवी कल्पन्तामापः शुषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथञ्जमज्ये
ष्ट्रायसवृताः ॥ येऽत्र ग्नयः समन्ततोत्तराद्यवापृथिवीऽइमे ॥
ग्रेष्मावतः अभिकल्पमानाऽइन्द्रमिव देवाः अभिसंविशन्तु
या देवतयाङ्गिरस्व दुर्वेसीदतम् ॥ ६ ॥ सजृक्षन्तुभिः सजृर्विधा
भिः सजृर्देवैः सजृर्देवैर्वा योनाधैरग्नयेत्वा वै श्रान्नरायाश्चि
नाद्वर्ष्यसादयतामिरुत्वा सजृक्षन्तुभिः सजृर्विधाभिः सजृर्दे

हिता

११६

वेद्वयोनाधैरग्नयेत्वावैश्वा नरायाश्चिनाद्धयूसादयतामिह
त्वा सज्जर्शतुभिः सज्जर्विधाभिः सज्जर्हृदैः सज्जर्देवैर्वयोनाधैर
ग्नयेत्वावैश्वा नरायाश्चिनाद्धयूसादयतामिहत्वा सज्जर्शतु
भिः सज्जर्विधाभिः सज्जरादित्यैः सज्जर्देवैर्वयोनाधैरग्नयेत्वावै
श्वा नरायाश्चिनाद्धयूसादयतामिहत्वा सज्जर्शतुभिः सज्ज
र्विधाभिः सज्जर्विश्चैर्देवैः सज्जर्देवैर्वयोनाधैरग्नयेत्वावैश्वा
नरायाश्चिनाद्धयूसादयतामिहत्वा ॥ १ ॥ प्राणाम्ने । पात्यपा

नमोपाहि ब्या नमोपाहि च कुर्मः उर्वा विभाहि श्रोत्रमो श्लो
 सै० कप॥ अपः पित्रौषधीर्जिन्वदिपादवचतुष्पात्माहि दिवो बृष्टि
 मेरय॥ ७॥ मू० दो वयः॥ पुजापति शुद्धः कत्रं वयो मय नृ नृन्दो
 विष्टुजो वयो धिपति शुद्धो विष्टु कर्मो वयः परमेष्ठी कृन्दो
 वस्तो वयो विबल शुद्धो वदित्तर्वयो विशाल शुद्धः पुरुषो व
 यस्त नृ नृन्दो व्याघ्रो वयो नाधृष्ट शुद्धः सि० हो वयो शुद्धि
 शुद्धः पशुवायो बहती शुद्धः उका वयः ककुप्पुद्धः शष

१३

हिता

१०१७

भो ब्रह्मयः सतो ब्रह्मतीक्ष्णं नान्द्रा न्नयः ॥ १॥ अनन्द्रा न्नयः ।
पङ्क्तिश्चन्द्रो धेनुर्ब्रह्म योजगतीक्ष्णं न्द्रा विर्व यस्त्रिष्टुप् चन्द्रो दि
त्यवा इयो विराट् न्द्रः पञ्चा विर्व यो गायत्रीक्ष्णं न्द्रा स्त्रिष्टुप् चन्द्रो दि
यः उम्निष्ठा न्द्रा स्त्रिष्टुप् चन्द्रो दि लो कन्ताः इन्द्रम ॥ १० ॥
इन्द्राग्नीः अथ यमानाम् ॥ इन्द्राग्नीः अथ यमानामिष्टुका
न्द्रा हतं यवम् ॥ एषे नन्द्रा वाप यि वीः अत्र रिक्ता वि विवा
धसे ॥ ११ ॥ विष्णु कर्मात्मा सा दयत्त न्द्रा रिक्ता स्य एषे वा च

सं.

स्वती मृगश्वरी मन्तरि दंय्य द्वा न्तरि दं नृदे हां त रि द्वा म्मा हि
सीः॥ वि श्वस्मै प्रा शा या पा ना य द्या ना यो दाना य प्र ति ष्ठा
यै च रि त्रा य॥ वा यु ष्ठा मि पा तु म स्या स्व स्या हृ दि षा श न्ते मे
न त या दे व त या ङ्गि र स्व दु वा सी द॥ १२॥ रा त ०००॥ रा ज्ञ सि॥
रा ज्ञ सि प्रा ची दि ग्नि व रा डी स द क्षि णा दि क त्स म्मा ड सि प्पु ती ची
दि क त्व रा डी स्यु दी ची दि ग धि प त्म्य सि ब ह ती दि क् ॥ १३॥ वि
श्व क म्मा त्वा सा द य त्व न्तरि दं स्य पृ ष्ठे ज्यो ति ष्म ती म्॥

५३
हि ता

१०१८

वि श्वस्मेष्वाशा या पा ना य च्चा ना यश्च ज्योति र्यच्च ॥ वायु
सृष्टिपतिस्तथा देवतयाङ्गिरस्वद्रुवासीद ॥ १४ ॥ नभश्चानभस्य
श्च वार्षिका वतूः अग्नि रत्नः श्लेषो रसिकल्पेता न्द्यावापृथिवी
कल्पन्तामापः पुषध्वयः कल्पन्तामग्नयः पृथक्च मज्जे स्या य स
वृताः ॥ ये अग्नयः समनसो नृराद्यावापृथिवी इमे ॥ वार्षिका
वतूः अभि कल्पमाना इन्द्रमिव देवाः अभि सं विशन्तु तया दे
वतयाङ्गिरस्वद्रुवेसीदतम् ॥ १५ ॥ इषश्च ॥ इषश्चोर्जश्च शार

सं.

११९

दाहृतः अग्नेरन्तः शेषोऽसि कल्पेताद्या वा पृथिवी कल्पेता
मापः उषधयः कल्पेतामग्नयः पृथग्मज्जैः स्याय सव्रताः॥
वेः अग्नयः समनसो नृणाद्या वा पृथिवीऽदमे॥ शारदा बृहत्स्व
मि कल्पमानाऽदमिव देवाऽअभि संविशन्तु तया देवतयाङ्गि
रस्वत्कुवेसीदतम्॥ १६॥ आयुर्मोपाहि प्राणमोपाध्य पानमोपा
हि चक्षुर्मोपाहि श्रोत्रमोपाहि वाचमोपि न्वमनोमेजि न्वात्म
नमोपाहि ज्योतिर्मोपयच्छ॥ १७॥ मादृच्छन्मादृच्छन् प्रतिमा

१३
हिता

११९

छन्दोऽत्र स्त्रीवयश्चन्दः पङ्क्तिश्चन्दः उद्दिष्टश्चान्दो बहुती छन्दो नुष्टु
प्छन्दो विरा छन्दो गायत्री छन्दस्त्रिष्टुप्छन्दो जगती छन्दः पृथिवी छन्दः
॥१७॥ पृथिवी छन्दः ॥ पृथिवी छन्दो नृरिक्तश्चन्दो द्यौश्चन्दः समाश्च
न्दो नक्षत्राणि छन्दो वाङ्मनश्चन्दः कृषिश्चन्दो हिरण्यश्च
न्दो जाश्चन्दो अश्चन्दः ॥१८॥ अग्निर्देवता ॥ अग्निर्देवता वातो देव
ता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्रो देवता दित्या देवता
मरुतो देवता विश्वे देवा देवता बृहस्पतिर्देवतेन्द्रो देवता वरुणो देव

जो छन्दो ३

ता॥२०॥मूर्द्धासि॥मूर्द्धासिराड्वासिधरुणाध्व॥सिधरशी॥आयु
षेत्वावर्चसेत्वाकृष्णेत्वाकेमायत्वा॥२१॥यत्रीराट्॥यत्रीरायत्र्यसि
यमनीड्वासिधरित्री॥इषेत्वाजेत्वारथ्येत्वापोषायत्वालेकन्ताःइन्दु
म॥२२॥आशुस्त्रिवत्॥आशुस्त्रिवद्वातःपञ्चदशोद्योमासप्लद
शो॥२३॥एकविंशत्प्रतर्तिरष्टादशस्त्रोपोनवदशोभीवर्तः
सविंशोवर्चोद्वाविंशःसप्तदशस्त्रयोविंशोयोनिश्चतुर्विंशो
गर्जःपञ्चविंशःतुजस्त्रिणवःऋतुरेकविंशःप्रतिष्ठात्रयस्त्रिं

१२०
१२०

हिता

१२०

धरु

शोच्चध्रुवस्य विष्टपञ्चतुस्त्रिंशो नाकः षड्विंशो विवर्तो ष्ठा च चारि
शो धर्त्रे चतुष्टोमः ॥ २३ ॥ अग्नेर्ब्राह्मणः ॥ अग्नेर्ब्राह्मणोऽसि दीक्षायाऽआधि
पत्यम्बुस्य स्य तत्रिवर्त्ततामऽइन्द्रस्य भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं
वृ० स्य तम्यश्च दशस्त्रो मो नृचक्षसा म्ना गोऽसि धातुराधिपत्यं
निवृ० स्य तऽसम्पदशस्त्रो मो मित्रस्य भागोऽसि वरुणस्य अधिपत्यं
निवोष्टिर्वातस्य तऽएकविंशस्त्रो मो वशना प्रागः ॥ २४ ॥ वशना
प्रागः ॥ वसुना प्रागोऽसि रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पात्यस्य तत्र त्रिविंश

शस्त्रोमः आदित्यानाम्रागोऽसि मरुतामाधिपत्यं कुर्वीत्यताः पञ्चविं
शस्त्रोमोदित्यैभागोऽसि पूष्यः आधिपत्यं मोजस्य तन्निशावस्त्रोमो दे
वस्य सवितुर्वीगोऽसि बृहस्पतेराधिपत्यं समीचीर्दिशस्यताश्च
तुष्टोमस्त्रोमो यवानाम्रागः ॥१५॥ यवानाम्रागः ॥ यवानाम्रागोऽसि
यवानामाधिपत्यं मृजास्यताश्च त्वारिः शस्त्रोमः सभृगाव्रागोऽसि
विश्वेषां देवानामाधिपत्यं मृतं १० स्य तत्र यस्त्रिंशस्त्रोमः सहस्र
॥१६॥ सहस्रं सहस्रं च हैमन्तिकावृतः अग्ने रत्नः श्लेषोऽसि क

सं.

१२१

१३
हिता

१२१

स्मेता-द्यावापृथिवीकल्पन्नामापः-उषधयः-कल्पन्नामग्नयः-पृथग्मण्डौ-व्यायसद्वताः-ये-अग्नयः-समनसो-नृणां-द्यावापृथिवी-इमे-॥ हे मन्त्रिका वतः-अभिकल्पमाना-इन्द्रमिव देवा-अभिसंविशन्तु-तया देवतया-ङ्गिरस्व-दुवेसी-दत्तम्-॥ १० ॥ यकया-स्तुवत-पूजा-अधीयन्त-पूजा-पतिराधिपतिरासीति-सुभिरस्तुवत-ब्रह्मा-सृज्यत-ब्रह्म-सृष्टि-पतिराधिपतिरासीत्य-अभिरस्तुवत-भूता-अस्य-ज्यन्त-भूताना-मपतिराधिपतिरासीत्-स-प्रभिरस्तुवत-स-पुनः-शेषयो-सृज्यन्त-धाता-धिपतिरासी-

Handwritten text in red ink: *Handwritten signature or name*

नवभिरस्तुवत ॥ १४ ॥ नवभिरस्तुवतापितरोऽसृज्यन्तादि तिरधिप
त्क्या सीदेका दशभिरस्तुवतः सतवोऽसृज्यन्ताते वाऽअधिपतयः
आसंस्त्रयो दशभिरस्तुवतमासाऽअसृज्यन्तसंबत्सरोधिपतिरासी
त्यच्च दशभिरस्तुवतकुत्रमसृज्यतेन्द्रोधिपतिरासीत्सप्तदशभिरस्तु
वतग्याम्माः पशवोऽसृज्यन्तबहस्पतिराधिपतिरासीन्नवदशभिरस्तु
वत ॥ १५ ॥ नवदशभिरस्तुवतश्च द्वाव्योवसृज्येतामहोरात्रेऽअधि
पत्कीऽआस्तामेकविंशत्यास्तुवतैकशफ्राः पशवोऽज्यन्तब्रह्मणो

१३

हिता

११-१२

सं

११

धिपतिरासीत्रयोविंशत्यास्तुवतस्तुद्राः पशवोसृज्यन्तपूषाधिपति
रासीत्यत्रविंशत्यास्तुवतारुण्याः पशवोसृज्यन्तवायुरधिपतिरासी
त्सम्प्रविंशत्यास्तुवतद्यावापथिवीर्धौतां वसवोरुद्राः आदित्या
ऽअनुध्याः यैस्तः एवाधिपतयः आसन्नवविंशत्यास्तुवत ॥ ३० ॥ न
वविंशत्यास्तुवत ॥ नवविंशत्यास्तुवतवनस्पतयोसृज्यन्तसो
मोधिपतिरासीदेकत्रिंशतास्तुवतपुजाः अंसृज्यन्तयवाश्चायवा
श्चाधिपतयः आसन्त्रयस्त्रिंशतास्तुवतभूताश्चाशान्पुजापतिः

परमेष्ठ्यधिपतिरासी चोक्तोऽब्रुम ॥३१॥ ~~॥ इति नृजसने संज्ञितायां~~
दीपपादेन ~~दीपो~~ ~~याय ॥१॥~~ ॥ अग्नेजाताना ॥ अग्नेजातान्प्रणुदानस्यप हित
त्वा नृत्तजातानुदजातवेदः ॥ अधिनोबुहिसुमनाः अहे उस्तवस्याम
शर्मस्त्रिवरुथ उद्गो ॥१॥ स साजातान ॥ स साजाता नृणुदानः सपत्ना
नृत्तजाताजातवेदो नुदस्य ॥ अधिनोबुहिसुमनस्यमानोबुय ॥ ३॥ स
मप्यणुदानः सत्क्रान् ॥२॥ षोऽशीस्तोमः ॥ षोऽशीस्तोमः ॥ उजोद्विशा
चतुश्चत्वारिंशस्तोमोवचोद्विशा ॥ अग्नेः पुरीषमस्यप्सोनाम

सं.

१२३

१२३

श्रीरङ्गदेवता

ता त्वाविश्वेऽभिगता तु देवाः॥ ततो मप यथा यत्तवती ह सी दपुता
वदस्मोद्विशा यजस्व॥३॥ एव-शुन्दः॥ एव-शुन्दो बरिव-शुन्दः शश्रु-
शुन्दः परिभ-शुन्दः आद-शुन्दो मन-शुन्दो व्य-शुन्दः सिन्धु-शुन्दः
समुद्र-शुन्दः सरिर-शुन्दः ककु-शुन्दः त्रिक-शुन्दः का-शुन्दोः
अ-शुन्दो क्षरपङ्क्ति-शुन्दः पदपङ्क्ति-शुन्दो विष्णु-शुन्दः सुरो-
व्रज-शुन्दः आद-शुन्दः पु-शुन्दः॥४॥ आद-शुन्दः प्र-शुन्दः स-
म-शुन्दो द्विय-शुन्दो रु-शुन्दो रथ-शुन्दो विव-शुन्दो

निकाय-शुन्दो

गिरश्चन्द्रो ब्रजश्चन्द्रः स ॐ स्तुप्फुदो नुष्टुप्फुदः एवश्चन्द्रो वरिव
 चन्द्रो वयश्चन्द्रो वयस्कृच्छन्दो विष्णुर्दो चन्द्रो विशालश्चन्द्रश्च
 दिश्चन्द्रो दूरो हराश्चन्द्रस्तन्द्रश्चन्द्रोऽत्रकाश्चन्द्रः ॥ ५ ॥ रश्मि
 नासत्ताया सत्ताञ्जिन्मप्रतिना धर्माणा धर्माञ्जिन्वाञ्जित्यादिवा
 दिवाञ्जिन्मसन्धिना न्नरिक्षेणा न्नरिक्षाञ्जिन्मप्रतिधिना पथिव्या
 पथिवीञ्जिन्मविष्टुमेन वृष्ट्या वृष्टिञ्जिन्मपुवया द्वा रुजिम्मा
 नुयारा चारात्रीञ्जिन्मोशिजावसुञ्जिन्मवस्तुञ्जिन्मप्रकेतेनादित्येव

सं.

१२४

हिता

१२४

आदि साञ्जि न्वत नु नारायः॥६॥ त नु नारायः॥ त नु नाराय स्योषे शा रा
य स्योषञ्जि न्व स६ स० र्पे रा श्रुता य श्रुतञ्जि न्वे दे नौषधी भिरोषधी जि
न्वात्त मेन त नूभि स्त न्व जि न्व वयो ध साधी ते नाधी तञ्जि न्वामि जि ता ते
ज सा ते जो जि न्व॥७॥ प्रति पद सि। प्रति पदे त्वा नु पद स्य नु पदे त्वा स म्मा द
सि स म्मा दे त्वा ते जो सि ते ज से त्वा त्रि व द सि॥८॥ त्रि व द सि। त्रि व ते त्वा पु
व द सि पु व ते त्वा त्रि व द सि त्रि व ते त्वा स व द सि स व ते त्वा क्र मो स्या क्र
मा य त्वा स क्र मो सिस क्र मा य त्वा क्र मो स्यु क्र मा य त्वा क्रान्ति रस्यु

कान्तेत्वाधिपतिनोर्जोर्जं जिह्व ॥ ९ ॥ राजसि ॥ राजसि प्राचीदिग्बस
वस्तदेवाः अधिपतयोग्निर्हेतीनाम्यतिधर्तृविद्वत्त्वास्तोमः पृथिव्या
ॐ अयत्वाज्यमुक्तामद्यथायैस्तत्तुतुरयत्तरे सामप्यतिष्ठित्याश्च
निरिहः शषयस्त्वाप्ययमजादेवेषुदिवोमात्रयावरिम्नाप्ययत्तुवि
धर्तृचायमधिपतिश्चतेत्वा सर्वे संविदानानाकस्यएषुस्वर्गो लोके
यजमानश्चसादयन्तु ॥ १० ॥ विराडसि ॥ विराडसि दक्षिणाग्नुद्रास्ते
देवाः अधिपतयः दद्रौहेतीनाम्यतिधर्तृपञ्चदशस्त्वास्तोमः पृथि

दि

हिता

१२५

व्या० श्रयतुः उगमुक्ता मव्यथायेस्तज्ज्ञातुवदहस्तामप्रतिष्ठि
त्याः अन्तरिक्षः शषयस्त्राप्यमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिम्नाप्य
यत्तु द्विधर्ता च यमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य पृथ्वेः स्वर्गो
लोकैः यजमानश्च सादयन्तु ॥ ११ ॥ सम्प्राडसि। पुतीचीदिगादिन्यस्ते दे
वाः अधिपतयो वरुणो हेतीनाम्यति धर्ता सप्तदशस्त्रास्त्रामः पृथिव्या
० श्रयतु मरुचती यमुक्ता मव्यथायेस्तज्ज्ञातुवैरुपः सामप्रतिष्ठि
त्याः अन्तरिक्षः शषयस्त्राप्यमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिम्नाप्य

तुविधर्ताचायमधिपश्चतेत्वा सर्वेसंविदानानाकस्यपृष्टेस्वर्गेलोके
यजमानश्चसादयन्तु॥१२॥ स्वराडसि॥ स्वराडस्पुदीचीदिङ्ग्रुतस्तेदे
वाऽअधिपतयःसोमोहेतीनाम्यतिधर्तैकविंशत्त्वात्तामःपृथिव्या
० अयतुनिष्केवल्यमुक्तामवायायैस्त्रज्जातुवैराजःसामप्रतिष्टि
त्याऽअन्तरिक्षःशषयस्त्वाप्यथमजादेवेषुदिवोमात्रयावृरिम्नाप्यथतु
विधर्ताचायमधिपतिश्चतेत्वा सर्वेसंविदानानाकस्यपृष्टेस्वर्गेलो
केयजमानश्चसादयन्तु॥१३॥ अधिपत्क्यसि।बृहतीदिग्विष्यते

सं.

१२०

१२

हिता

१२०

श्री श्री

देवः अधिपतयो बहुस्पतिर्हन्ती नाम्युतिधर्तृविणवत्रयस्त्रिः शौचा
स्तोमौ एयि ध्या ॐ श्रयतां वैश्वदेवाग्निमारुतेऽङ्गैः अध्यायै
स्तद्धीता ॐ शाक्तरैवते सामनीप्रतिष्ठित्याऽन्नतरिद् ससयस्त्वा
प्रथमजा देवेषु दिवोमात्रया वरिष्मा प्रथनुविधर्ता चायमधिपतिश्चते
त्या सर्वे संविदानानाकस्य एष्टे स्वर्गलोके यजमानश्च सादयतु ॥१४॥
अयम्पुरः ॥ अयम्पुरो हरिकेशः शूर्य्यरश्मिस्तस्य रथगृह्णतश्चरथौ
जाश्च सेनानी ग्रामण्यो ॥ पुञ्जिकस्त्यलाचक्रा तुस्त्यलाचाप्सरसौ

सं. १२४ दक्षवः पशवो हेतिषो रुषेयो वधः प्रहेति स्त्रेऽनमोः अस्तुते नो व
नृते नो मडय नृते यन्दिष्यो यश्च नो देष्टितमेषा अत्रे दध्मः ॥ १५ ॥
अयन्दकिरा ॥ विश्चकम्मा स्तस्यरयस्वनश्चर्यो चित्रसे नानी ग्रा
मरेयो ॥ मेनका च सहज्या चाप्सरसौ यातुधाना हेती रक्षा १०१ सि
प्रहेति स्त्रेऽनमोः अस्तुते नो व नृते नो मडय नृते यन्दिष्यो यश्च
नो देष्टितमेषा अत्रे दध्मः ॥ १६ ॥ अयम्मा आत् ॥ अयम्मा आदिश्च
व्यानास्तस्यरयप्पोतश्चासमरयश्चसे नानी ग्रा मरेयो ॥ प्रम्मा च

हिता

१२४

श्रीरुद्र

नवानुमोचनीचाप्सरसौ व्याघ्राहेतिःसर्पःप्रहेतिस्त्रयो
नमोऽस्त्रुतेनोवन्तुतेनोमडयन्तुतेयन्दिष्मोयश्चनोदेष्टितमेषा
अप्रेदध्मः॥१७॥अयमुत्तरात्र॥अयमुत्तराक्षयदसुस्तस्यता
र्क्षोश्चारिष्टनेमिश्चसेनानीग्यामण्यो॥विश्वाचीचछता
चीचाप्सरसावापोहेतिर्वातःप्रहेतिस्त्रयोनमोऽस्त्रुतेनोव
न्तुतेनोमडयन्तुतेयन्दिष्मोयश्चनोदेष्टितमेषाअप्रेदध्मः॥१८॥
अयमुपरि॥अयमुपर्यर्वाग्वसुस्तस्यसेनजिच्चसुषेराश्चसेना

संज्ञा

१२९

सं.

१२९

नीग्रामस्यो ॥ उर्वशी च पूर्वविति श्वाप्सरसाववस्पृज्जङ्गति
विद्युत्प्रेतस्तेऽनमोऽस्तुते नो वत्तते नो मडयन्ते ते यन्दि
ष्मायश्च नो देष्टुतमेषा ज्ञप्ते दध्याः ॥ १२ ॥ अग्निमूर्द्धा दिवः
ककुत्सतिः पृथिव्याऽत्रयम् ॥ अपा १७ रेता १७ सिजिन्वेति ॥ २० ॥
अयमग्निः सहस्रिणो वा जस्य शतिन स्यतिः ॥ मूर्द्धा कवीरयीणा
म् ॥ २१ ॥ त्वामग्ने ॥ त्वामग्ने पुष्करा दद्याध्वानिरमन्यत ॥ मूर्ध्ना वि
नास्य धाघतः ॥ २२ ॥ भुवो यज्ञस्य ॥ भुवो यज्ञस्य रजसश्चनेता य

हिता

१२९

नामैयुद्धिः स च सेशिवाभिः॥ दिवि मूर्द्धा नन्दधिषे स्वर्षोज्जि द्वापमे
चकषे रुध्यवा रुम्॥ २३॥ अत्रोद्गतिः समिधा जना नाम्प्रतिषेनुमि
वायतीमुषासम्॥ यद्वाऽइवप्पुवयमुज्जिहानाः प्रभानवः सिश्रतेना
कमच्छ॥ २४॥ अत्रोचामकवये॥ अत्रोचामकवयेमेद्वा यच्चोवन्द्या
रुहृषभाय हृष्टे॥ गविष्टिरो नमसा स्तोममग्नौ दिवी वरुक्ता मुरु
ध्यत्रमश्नेत॥ २५॥ अयमिह प्रथमो धामिधातुभिर्हीता यजिष्येऽ
अदुरेष्ठीयः॥ यमप्पुवानो मृगवो विरूरुचुर्वेनेषु चित्रं विञ्चं विशे

विशेषः ॥ २६ ॥ जनस्य गोपाः ॥ जनस्य गोपाः ॥ अजं वृजा गृ विरुग्निः सुद
 कः सुविताय न ब्रूये ॥ घृतं प्रतीको ब्रूता दिवि स्थशा घुमदि
 भाति भरते ब्रूः शुचिः ॥ त्वामग्ने ॥ त्वामग्ने ॥ अङ्गिरसो गुहाहितमन्नं १२
 विन्दद्भिश्चिश्चि यशां वने वने ॥ सा ज्ञायसे मथ्यमानः सहो महत्त्वामाहुः १३
 सहस्रस्य वृमङ्गिरः ॥ २७ ॥ ~~स ज्ञायसे~~ ॥ स स्वायः स म॥ स स्वायः
 संवः सम्मन्त्रमिष १० ॥ स्तोमञ्चाग्नेये ॥ वर्षिष्वायक्षिती नाम्नी नपु १३०
 सह स्वते ॥ २८ ॥ स ६ समित् ॥ स ६ समिद्युवसे वृष च ग्रेवि श्वा च ॥

सं.

११३०

हित

११३०

ॐ॥ इ॒डस्य॑ दे॒समि॒ध॒से॒ स॒नो॒ ब॒स॒न्ना॒भ॒रा॥ ३०॥ त्वा॒त्रि॒त्र॒श्रव॑ स्त॒म॥ त्वा
त्रि॒त्र॒श्रव॑ स्त॒म॒ह॒व॒न्ते॒ वि॒क्षु॒ज॒न्त॒वः॥ शो॒चि॒क्के॒रा॒म्यु॒रु॒प्प्रि॒या॒ग्ने॒ह
ह्या॒य॒वो॒ढ॒वे॥ ३१॥ य॒ना॒वः॥ य॒ना॒वो॒ऽअ॒ग्नि॒त्र॒म॒सो॒र्जो॒न॒पा॒त॒मा॒हु॒वे
॥ प्रि॒य॒ञ्चे॒ति॒मृ॒म॒र॒ति॒९७॒स्व॒द्ध॒रं॒ वि॒श्व॒स्य॑ दू॒त॒म॒मृ॒त॒म॥ ३२॥ वि॒श्व॒स्य॑
दू॒त॒म॥ वि॒श्व॒स्य॑ दू॒त॒म॒मृ॒तं॒ वि॒श्व॒स्य॑ दू॒त॒म॒मृ॒त॒म॥ स॒यो॒ज॒ते॒ऽअ
रु॒षा॒ वि॒श्व॒भो॒ज॒सा॒स॒दु॒द्व॒त्स्वा॒हु॒तः॥ ३३॥ स॒दु॒द्व॒व॒त॒र॥ स॒दु॒द्व॒व॒
त्स्वा॒हु॒तः॒ स॒दु॒द्व॒व॒त्स्वा॒हु॒तः॥ स॒व॒स्मा॒ य॒जः॒ सु॒श॒मी॒ ब॒स॒न्ना॒न्दे॒वो॒

सं.
१३१

राधोजनानाम्॥३४॥ अग्नेवाजस्य॥ अग्नेवाजस्य गोमतः ईशानः
सहसो यदो॥ अस्मै धेहि जातवेदो महिश्च वः॥३५॥ सः इधानः॥
सः इधानो वसुष्क विरग्निरीडे न्योगिरा॥ रेवदस्मभ्यम्पूर्वशीकहिता
दीदिहि॥३६॥ कपोराजन॥ कपोराजनुतत्कमना गेव स्त्रोरुतोष १३१
सः॥ सतिग्मजप्ररक्षोदहप्रति॥३७॥ भद्रोनः॥ भद्रो नोऽत्र
गिरा रुतो भद्रारातिः सुभग भद्रोऽत्रद्वरः॥ भद्राऽउत प्रशस्त
यः॥३८॥ भद्राऽउत प्रशस्तये भद्रमानः कणुष्वन्नतूर्यो॥ ये

नासमस्तुसासहः॥३८॥येनसमस्तु।सासहोवत्स्विरातनुहिभूरि
शर्द्धताम्।वनेमातेःअभिष्टुभिः॥४०॥अग्निन्नमः॥अग्निन्नमः
त्रेयोवसुरस्तं व्ययन्तिधेनवः॥अस्रमर्धन्तःआशवोस्तन्नित्या
सोवाजिनःइषं स्तोतव्यःआभर॥४१॥सोअग्निः॥सोअग्न्यै
वसुर्गो संव्यमायन्तिधेनवः॥समर्धन्तोरघुदुवःसहसुजाता
सःसूरयःइषं स्तोतव्यःआभर॥४२॥उभेसुअद्भुतसर्पिषोद
वीश्रीशीषःआसनि॥उतो नःउतुपूर्याःउक्तेषुशवसस्पतःइष

१७ स्तोतृभ्यः आभर ॥ ४३ ॥ अग्नेतम ॥ अग्नेतमद्याश्च न स्तोमैः क
तु न भद्रं हृदि स्य राम ॥ शब्दामातुं हैः ॥ ४४ ॥ अधाहि त्रिधा स्य
ग्ने क्तोर्वेदस्य दक्षस्य साधो ॥ रथी र्शतस्य बृहतो बभूय ॥ ४५ ॥ एभि
र्नैः ॥ एभिर्नैः अर्कैर्वानो अर्वाश्चर्यो ज्योतिः ॥ अग्ने वि श्वेभिः
सुमनाः अनीकैः ॥ ४६ ॥ अग्निः होतारम् ॥ अग्निः होतारम् न्येदास्व हिता
नं वसुः सूनुः सहसो जातवेदसं विष्णुं च जातवेदसम् ॥ यः ऊर्ध्वया १३२
स्वधुरो देवो देवाञ्चाकपा ॥ घृतस्य वि श्वीष्टि मनुवष्टि शोचिषा जुहो

नस्य सर्पिषः॥४७॥ अग्ने त्वमा॥ अग्ने त्वचोः॥ अन्तमः॥ उत त्वाताशिवो
भवा वरुणः॥ वसुरग्निर्वसुश्चावाः॥ अद्धानादि घुमत्तमः॥ रग्नि
द्याः॥ तन्वाशोचिष्टदीदिवः॥ सुम्नाय नूनामीमहे सरिव द्याः॥४८॥ ये
नः शेषयः॥ येनः शेषयस्तपसा सत्रमायन्निभ्वानाः॥ अग्निर्ऽस्वरा
भरन्तः॥ तस्मिन्नहनिदधेनाकेः॥ अग्निं यमाहुर्मनवस्त्रीर्णो बर्हि
षमा॥४९॥ तम्यात्कीभिः॥ तम्यात्कीभिरनुगच्छेम देवाः॥ पुत्रैर्ज्योतमिरुत
वाहिरस्यैः॥ नाक ऊर्ध्वानाः॥ सुकतस्यलोके तृतीये पृथ्वेः॥ अथिरो

चनेदिवः॥५०॥ आवाच। आवाचो मध्यमरु हद्रुस्सुरयमग्निः सत्य
तिश्चेकितानः॥५१॥ एषे एषिद्यानिहितोदवि द्युतदधस्यदकृणुताये
सं एतन्न्यवः॥५१॥ अयमग्निः॥ अयमग्निर्वीरतमो वयोधोः सहस्रियो
द्योततामप्ययुक्कन॥ विश्राजमानः सरिरस्यमध्यः उपप्रायाहिदि हित
१३३ द्यानिधाम॥५२॥ सम्प्रचावद्धमुपा सम्प्रयाता ज्ञेपयो देवयानान् १३३
एद्धम॥ कस्वानापितरायुवानान्वाता ९ सीत्त्वयितनुमेतम्॥५३॥
उद्धुद्यस्व॥ उद्धुद्यस्वा ज्ञेपुतिजा गृह्णित्वमिष्टा एते सः सृजेयाम

एने १

यच्च॥ अस्मिन् सधस्थेऽद्युतरस्मिन्निश्चदेवायजमानश्चसीदत
॥५४॥ येन ब्रह्मसि। सहस्रं येनाग्ने सर्ववेदसमातिनेमं यज्ञो नय
स्वर्देवेषु नत्वे॥५५॥ अयन्ते॥ अयन्ते मोनि शीत्वि यो यतो जातो अ
रोचयाः॥ त आनने ग्नः आरोहायानो वर्द्धया स्युम॥५६॥ त पश्चात्
पस्य श्वशिरावृत्तः अग्ने रत्तः श्वेषोऽसि कल्पेता न्या वापयिषी
कल्पेता मापः शुषधयः कल्पेता मग्नयः पयश्च मज्जे यद्या य सवृताः॥
येऽअग्नयः समनसो त्तराद्या वापयिषीः इमे॥ श्वशिरावृत्तः अभि क

ल्पमानाः इन्द्रमिव देवाः अत्रि संविशन्तु तया देवतया हि रस्व दुवे सी
 दतम् ॥ ५७ ॥ परमेष्ठी त्वा सा दयतु दिवस्पृष्टे ज्योतिष्प्रतीम ॥ विश्व
 स्मेप्प्राणा या पाना य ध्याना या विश्व ज्योतिर्ये ह ॥ सूर्ये स्तेष्विप
 सं. तिस्तया देवतया हि रदुवासी द ॥ ५८ ॥ लोक म्प्राणा हि दुम्प्राणो
 १३४ सी ददुवा त्वम् ॥ इन्द्राग्नी त्वा वहस्पति रस्मि ज्यो नाव सी षद न ॥ ५९ ॥ हिता
 ताः अस्य सूददो ह सः सोमं श्रीरान्ति पञ्च यः ॥ जन्म देवानां वि १३४
 प्रास्विष्वा रोचने दिवः ॥ ६० ॥ इन्द्रं विश्वाः ॥ इन्द्रं विश्वाः अवीर्यं

त्समुद्रं च वसङ्गिरः॥ रथीतमं रथीनां वाजानां १७ सत्यतिम्यतिम्॥
६१॥ प्रोयदंश्च॥ प्रोयदंश्चो नयवसे विष्णुश्च दामहः संवरणाच्च
स्तोता आदस्य चातोऽनुवाति शोचिरधस्मते वृजनं कुरु क्षमसि
॥६२॥ आयोष्टा॥ आयोष्टा सदने सा दयाम्पवतश्चायाया १७ स
मुद्रस्य रुदये॥ समीवती भास्वती मायद्या आस्या पृथिवी मोर्वुत्त
रिदम्॥ ६३॥ परमेष्ठीत्या सा दयतु दिवस्य ष्टे च स्वती न्दिवं व्यं दु
दिवन्दे ह दिवम्मादि ६ सीः॥ दिश्च स्मे प्राणायापाना यद्यानायो

सं.

दाना येषु तिष्ठत्यै च त्रया य॥ सूर्ये स्त्वाभिपातुम स्यात् स स्त्वा दुर्दिषा
 शन्नमेनातया देवतयांङ्किरस्व दुवे सीदतम॥६४॥ सहस्रस्य प्रमा॥ सि
 सहस्रस्य प्रतिमासि सहस्रस्योन्मासि साहस्रोत्सि सहस्रायत्वा॥६५॥
 ॥ इति संहितायां दीर्घपाठे पञ्चदशोऽध्यायः ॥ ॥ नमस्ते रुद्रम्
 न्यवऽउतोतऽइषवे नमः॥ बाहुभ्यामुतते नमः॥१॥ याते रुद्रशिवात्
 नूरघोरापापकाशिनी॥ तयानस्तन्वा शन्नमया गिरि सन्ताभिचा
 कशी हि॥२॥ यामिषुम्॥ यामिषुङ्किरिशत हस्ते विभर्ष्य स्तवे॥ शिवा

हिता

१३५

१३५

शिव श्री

किरित्रताकुरु माहि सीः पुरुष अगत् ॥ ३ ॥ शिवेन वचसा च गिरिशा
खाव दामसि ॥ यथानः सर्वमिजगदयक्ष्मणे सुमनाः असत् ॥ ४ ॥ अ
द्यो चत् ॥ अद्यो च दधिवक्ता प्रयमो देव्यो भिषक् ॥ अहीँश्च स
र्वो अयं सर्वश्च यातुधानो धराचीः परा सुवा ॥ ५ ॥ असौ यः ॥ असौ
यस्मात्प्रोः अरुणाः उत बभ्रुः सुमकुलः ॥ ये चैव न रुद्राः अभितो दिदु
ष्मिताः सह शो वैषा १७ देवः उमहे ॥ ६ ॥ असौ यः ॥ असौ वसव्य
तिनील ग्रीवो विलोहितः ॥ उतै न झोपाः अदश्च नदश्च नुद हास्ये

५

सदृष्टो मउयातिनः॥५॥ नमोस्तु॥ नमोस्तु नीलग्रीवांस हश्चाक्षाय
मी दुषे॥ अयो वेऽस्य सत्त्वानो हन्ते व्योकरन्नमः॥६॥ प्रमुच्य॥ प्रमुच्य हिता
धन्वेन स्तमुभयोरात्किर्पोर्ज्याम॥ याश्च ते हस्तः इषवः परातामग
वोवप॥७॥ विज्यन्धनुः॥ कपर्दिनो विशाल्यो वासवाः॥८॥ उत॥ अने
शन्नस्य याः इषवः आभुरस्य निषङ्गधिः॥९॥ याते हेति मीरुष्टम
हस्ते बभ्रवते धनुः॥१०॥ तया स्मान्निश्चातस्त्वमय दम्नया परिभुज॥११॥
परिते॥ परिते धन्वेनो हेति रस्मान् न्वणक्तुविश्चतः॥ अयो यः इषु

हिता

१३६

धिरुत्तवारेऽस्मिन्निधेहितम्॥१२॥ अवतत्तधनुः॥ अवतत्तधनुः
सहस्राक्षतेषुधे॥ निशी व्यशल्यानाम्मुखाशिवोनः सुमनामवा॥
१३॥ नमस्त्रे॥ नमस्त्रेऽआयुधायानाततायधुध्ववे॥ रुभाभ्यामुतते
नमोबाहुश्चात्तवधन्वेने॥१४॥ मानः॥ मानोमहान्तमुतमानोऽत्र
र्षकम्मानः उक्षन्तमुतमानः उक्षितम्॥ मानोवधीः पितरम्पोतमात
रम्मानः प्रियास्त्रन्वोत्तुरुदरीरिषः॥१५॥ मानस्त्रोके। तनयेमानः आ
युषिमानो गोषुमानोऽत्रश्चैषुरीरिषः॥ मानोवीरान्नुद्वभासिनोवधी

हविष्मन्तःसदमिहवाहवामहे॥१६॥शतं२००॥नमोहिरण्यवाह
वे।सेनाच्येदिशाचपतयेनमोनमोबृक्षेभ्योहरिकेशेभ्यःपशूना
म्पतयेनमोनमःशष्पिअशयत्विषीमतेपयीनाम्पतयेनमोनमोहरि
केशयोपवीतिनेपुष्टानाम्पतयेनमोनमोबभ्रुशाय॥१७॥नमोब
भ्रुशाय।ध्याधिनेत्रानाम्पतयेनमोनमोभवस्यदेज्ञैजगताम्पतये
नमोनमोरुद्रायाततायिनेक्षेत्राणाम्पतयेनमोनमःसूतायाहन्ते
बनानाम्पतयेनमोनमोरोहिताया॥१८॥नमोरोहितायास्सपतये

सं.
१३७

हिता
१३७

बृहदाणां मृतये नमो नमो भुवन्तये चारिवरकृता यौषधीनां मृतये नमो
नमो मन्त्रिणो वारिजाय कक्षाणां मृतये नमो नमः ७ और्ध्वपादाङ्ग
न्ययते पतीनां मृतये नमो नमः कस्तूराय तया ॥ १८ ॥ नमः कस्तूराय तया
॥ नमः कस्तूराय तया धावते सत्त्वेनां मृतये नमो नमः सहमानाय नि
ब्याधिनः आब्याधिनीनां मृतये नमो नमो निषङ्गिणो ककुभाय स्त्रेना
नां मृतये नमो नमो निचेरवे परिचरायारस्यनां मृतये नमो नमो बच्च
ते ॥ १९ ॥ नमो बच्चते परिवर्चते स्त्रायूनां मृतये नमो नमो निषङ्गिणां

१
इषुधिमतेतस्कराणाम्यतयेनमोनमःसुकायिब्योजिद्या९१सद्योमु
क्षताम्यतयेनमोनमोसिमद्योनक्तचरद्योविकृन्तानाम्यतयेनमः
सं. ॥२१॥नमःउल्लीषिणे।गिरिवरायकुलुआनाम्यतयेनमोनमः३।५
१३८ पुमद्योधन्वायिब्यश्चवोनमोनमःआतन्वानेभ्यःप्रतिदधानेभ्य
श्चवोनमोनमःआयकूद्योस्यद्यश्चवोनमोनमोविसृजद्यः॥
२१॥नमोविसृजद्यः॥नमोविसृजद्योविहृद्यश्चवोनमोनमःस्व
पद्योजाग्रद्यश्चवोनमोनमःशयानेभ्यःआसीनेभ्यश्चवोनमो

रिता

१३८

नमस्त्रिष्टुष्टोधावद्यश्चवोनमोनमःसभाष्टः॥२३॥नमःसभा
ष्टः॥सभापतिष्टश्चवोनमोनमोष्टोष्टपतिष्टश्चवोनमोन
मःत्राद्याधिनीष्टोविविद्यन्तीष्टश्चवोनमोनमःउगणाष्टिः
हतीष्टश्चवोनमोनमोगणोष्टः॥२४॥नमोगणोष्टः॥नमोगणो
ष्टोगणपतिष्टश्चवोनमोनमोव्रातेष्टोव्रातपतिष्टश्चवोनमोन
मोगर्होष्टोगर्हपतिष्टश्चवोनमोनमोविष्ट्वरूपेष्टोविष्ट्वरूपे
ष्टश्चवोनमोनमःसेनाष्टः॥२५॥नमःसेनाष्टः॥सेनानिष्टश्चवो

नमो नमो रथिभ्योः श्रेष्ठेभ्योऽश्वेनमो नमः कृत्यैः सङ्गृहीतैश्च
अश्वेनमो नमो महद्भ्योऽर्च्यैः अश्वेनमः ॥ २६ ॥ नमस्तैः कृत्यैः ॥
नमस्तैः कृत्यैः रथकारेभ्योऽश्वेनमो नमः कुलालेभ्यः कर्मारेभ्यश्च
वैनमो नमो निषादेभ्यः पुत्रिदेभ्यश्च वैनमो नमः श्वनिभ्यो मृगयु
भ्यश्च वैनमेनमः श्वभ्यः ॥ २७ ॥ नमः श्वभ्यः ॥ नमः श्वभ्यः श्वप
तिभ्यश्च वैनमो नमो भवाय च रुद्राय च नमः श्वीय च पशुपतये
च नमो नीलग्नीवाय च शितिकण्ठाय च नमः कपर्दिने ॥ २८ ॥ नमः

१५
हिता
१६

कर्पाईने। चञ्चुः प्लूकेशाय च नमः शहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो
गिरिशाय च शिपिविष्टाय च नमो मीढुषमाय चेषुमते च नमो दुस्त्रा
या॥२८॥ नमो दुस्त्राय च। वामनाय च नमो वहते च वर्षीयसे च नमो वृ
क्षाय च सवधे च नमो ग्ग्राय च पुथमाय च नमः आशवे॥३०॥ नमः
शवे। चाजिराय च नमः शीघ्र्याय च शीघ्राय च नमः उर्म्याय च वस्त्र
न्याय च नमो नादेयाय च ह्रीण्याय च॥३१॥ नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय
च नमः पूर्वजाय च अपरजाय च नमो मत्स्याय च पग्ल्याय च नमो ज

सं.
१४०

यच्चायचबुध्यायचनमः सोऽप्याय॥३२॥ नमः सोऽप्याय। चप्रति
सर्ग्यायचनमो याम्प्रायचक्षेम्प्रायचनमः शोक्पायचावसान्या
यचनमः उर्व्य्यायचखल्पायचनमो वन्याय॥३३॥ नमो वन्या
य चकक्षायचनमः श्रवायचप्रतिश्रवायचनमः श्राश्रुषेणायचाश्रु
रथायचनमः श्रूरायचावभेदिनेचनमो विल्मिने॥३४॥ नमो विल्मि
ने। चकवचिनेचनमो वभिर्गोचव्वरुथिनेचनमः श्रुतायचश्रुतसे
नायचनमो दुन्दुष्यायचा रुनन्यायचधुधिमतेचनमस्तौक्ष्ण्ये

द्विता

१४०

नमो धृष्टवे ॥ ३५ ॥ नमो धृष्टवे । चप्पुमृशाय च नमो निषङ्गि शोचेषुधि
मते च नमस्तीर्क्षे षवे चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च ॥
३६ ॥ नमः श्रुत्याय । चपत्याय च नमः काद्याय च नीण्याय च नमः कु
श्याय च सरस्याय च नमो नादेयाय च वैशन्ताय च नमः कृष्णाय ॥ ३७ ॥
नमः कृष्णाय । चावध्याय च नमो वीज्याय च तण्ड्याय च नमो मेग्ध्या
य च विद्युत्याय च नमो वृष्ण्याय च वृष्ण्याय च नमो वात्याय ॥ ३८ ॥
नमो वात्याय । चरेष्ण्याय च नमो वास्तुव्याय च वास्तुपाय च नमः सो

सं.

१४१

मायचरुद्रायचनमस्ताम्मायचरुणायचनमःशङ्खवे॥३८॥नमःशङ्ख
वे।चपश्रुपतयेचनमः।उग्रायचभीमायचनमो ग्नेवधायचदूरेव
धायचनमोहत्रेचहनीयसेचनमोधृक्षेऽथोरुरिकेशेऽथोनमस्तारा
य॥४०॥नमःशङ्खवाय।चमभवायचनमःशङ्खरायचमयस्कुरायच
नमःशिवायचशिवतरायच॥४१॥नमःपार्थीय।चावार्थ्यायचनमः
प्रतरणायचोतरणायचनमस्तृतीयायचकुल्यायचनमःशष्प्यायच
फेन्यायचनमःसिकत्याय॥४२॥नमःसिकत्याय।चप्रवास्या

हिता

१४१

२ नमो ब्रह्मज्ञाय ॥ ३॥ २

यचनमः किं शिलायचक यणा यचनमः कपर्दिनेचपुलस्तयेचनम
इरिण्यायचपुपत्त्यायचनमो ब्रह्मज्ञायचगोष्ठ्यायचनमस्तस्यायच
गेष्ठ्यायचनमो हृदय्यायचनिवेष्ट्यायचनमः काष्ठ्यायचगङ्गारेष्ठ्या
यचनमः शुक्ल्याय ॥ ४४ ॥ नमः शुक्ल्यायचरुरित्यायचनमः पा ९७
सध्यायचरुजस्यायचनमो लोण्यायचोलुण्यायचनमः उध्यायचसू
र्यायचनमः पणाय ॥ ४५ ॥ नमः पर्श्यायचपर्शशदायचनमः उदुरमाणा
यचाभिगृह्यतेचनमः आरिवदतेचप्ररिवदतेचनमः इषुक्स्थोधनुषाद्य

अवो नमो नमो वः किरिके ओ देवाना रुदये ओ नमो विचि न्वत्के ओ
नमो विदिरात्के ओ नमः आनि हते ओः ॥ ४६ ॥ दापेः अन्धसः ॥ दापेः अन्ध
सस्यते दलि दुनी ललोहित ॥ आसाम्पु जानामेषाम्पु नमामो भो भो रो ओ
चनः किं च नममत् ॥ ४७ ॥ इमारु द्राया तव सै कर्पा दिने कृत्य द्वी रायप्पु भरा
महे मतीः ॥ यथा शम सदिप दे चतुष्प देवि श्वम्पु ष्टु झामेः अस्मिन्ननतुरम् ॥ ४८ ॥
याते रुद्र शिवा तनूः शिवा वि श्व्या हा भेष जी ॥ शिवारुतस्य भेष जीत यानो
मउ जीवसे ॥ ४९ ॥ परि न ॥ परि नो रुद्र स्य हेति वै राक्ता परि त्वेष स्य दुर्म

१०५

हिता

१४२

१४२

तिरघ्रायोः॥ अवस्थिराम धवच्च स्रनुष्ममीरु स्तोका यतनया यमृडा॥
५०॥ मीरु मृम शिवतम॥ शिवो नः सुमना भव॥ परमेष्ठकः आयुधत्रिधाय
कतिं वसानः आचरुपि नाकं विष्नुदागहि॥ ५१॥ विक्किरिदु विविलोहित॥
विकिरिदु विविलोहित नमस्तेः अस्तु भगवः॥ वास्त्रे सह स्त्रे हेतयो न्यम
स्मान्निवपन्तुताः॥ ५२॥ सह आशि सह अशः॥ सह आशि सह सुशो वाहो
स्त्रव हेतयः॥ ता सामीशानो भगवः पराचीना मुखवा कधि॥ ५३॥ असंज्ञा
ता सह आशि॥ असंज्ञाता सह आशि वेरुद्राः अधिभूम्या म॥ तेषां ९९ स

ह्रस्वयोजनेवधन्वानितन्मसि॥५४॥अस्मिन्नहति॥अस्मिन्नहत्यस्मि
वेत्तरिदोभवाःअधि॥तेषां९०सहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि॥५५॥
नीलग्नीवाःशितिकल्लाः॥नीलग्नीवाःशितिकल्लादिवोःरुद्राः॥५६॥हिता
उपस्थिताः॥तेषां९०सहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि॥५६॥नीलग्नी
वाःशितिकल्लाःशर्वाःअधःक्षमाचराःतेषां९०सहस्रयोजनेवधन्वा
नितन्मसि॥५७॥येवृक्षेषुशम्यञ्जनीलग्नीवाविलोहितातेषां९०
सहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि॥५८॥येभूतानामधिभूतानामधि

सु-
१४३

१४३

पतयोद्विशिखासः कपर्दिनः तेषां ९७ सहस्रयोजने वधन्वानितन्म
सि ॥ ५९ ॥ वेपथ्याम् ॥ वेपथ्याम् पथिरक्षयः यत्नवदाश्चायुर्धुध ॥ तेषां
१० सहस्रयोजने वधन्वानितन्मसि ॥ ६० ॥ ये तीर्थाणि ॥ पुचरन्ति शृका
हस्तानि षड्ङ्गिणः ॥ तेषां ९७ सहस्रयोजने वधन्वानितन्मसि ॥ ६१ ॥ ये
त्रेषु ॥ विविद्यन्ति पात्रेषु पिवतो जनान् ॥ तेषां ९७ सहस्रयोजने वधन्वा
नितन्मसि ॥ ६२ ॥ यः यतावन्तः ॥ यः यतावन्तश्च भूया ९७ सञ्चरिषोरु
द्वाचितस्थिरे ॥ तेषां ९७ सहस्रयोजने वधन्वानितन्मसि ॥ ६३ ॥ नमोस्तु

रुद्रेश्यो यदि वि येषां वृ षमिषवः ॥ तेभ्यो दशप्राची दश दक्षिणा दशपु
तीची दशोदीची दशोद्वा ॥ तेभ्यो दशप्राची दश दक्षिणा दशपुतीची
दशोद्वा ॥ तेभ्यो नोमोऽस्तुते नो वत्तुते नो मडयत्तुते यन्दिष्यो
यश्च नो दक्षितमेषा अग्ने दध्मः ॥ ६४ ॥ नमोस्तु रुद्रेश्यो येतारिद्वेये
षावातऽइषवः ॥ तेभ्यो दशप्राची दश दक्षिणा दशपुतीची दशोदी
ची दशोद्वा ॥ तेभ्यो नमोऽस्तुते नो वत्तुते नो मडयत्तुते यन्दिष्यो
यश्च नो दक्षितमेषा अग्ने दध्मः ॥ ६५ ॥ नमोस्तु रुद्रेश्यो येपु

हिता
१४४

सं.
१४४

पिब्यां येषामन्नमिषवः॥ तज्ज्यो दशप्राचीर्दशदक्षिणादशपुत्री
 चीर्दशो दीचीर्दशोऽर्द्धोः॥ तेज्यो नमोऽस्य स्तुते नो वत्तते नो मृडय
 नुते यदि न्दिष्मो यश्च नो देष्टुतमेषा अज्जेदध्वः॥ ६६॥ [redacted] इति ११
 बीजसने साहितायां दिर्धपाठेषोऽन्तोऽध्यायः॥ [redacted] अश्मन्नूर्जमा
 अश्मन्नूर्जमर्चते शिश्चि या गामुद्याः उषधी ज्यो वनस्पति ज्योः
 अक्षिसप्ततम्पयः॥ तान्नः इषमूर्जं च तमरुतः स रं राणाः अश्म
 स्ते दुन्मयितः उर्ग्ये निष्पास्त ते शुण्डक तु॥ १॥ इमामैः अग्नः

नि २

एकाधेनवः सत्त्वेकाचदशचदशचशतचशतचसहस्रचसहस्र
आयुतआयुतचनियुतचयुतअणुयुतआर्बुदचन्यबुदचस
मुदश्चमध्यचान्नचपरादश्चैतामेःअग्निःइष्टकाधेनवःसत्त्वमुहिता
नामुष्णि लोके॥२॥सतवस्यःशतावधःसतसृष्टस्यःशतावधः॥ १४५
शतश्रुतोमधुश्रुतोविराजोनामकामदुद्याःअक्षीयमासाः॥३॥
समुद्रस्यत्वा॥समुद्रस्यत्वावकुयाग्नेपरिद्वयामसि॥पावकोऽत्र
स्मभ्यर्हेशिवोभव॥४॥हिमस्यत्वाजरायुगाग्नेपरिद्वयामसि॥

स

१४५

पावकोऽस्म्यर्धशिवोभव॥१॥ उपज्मन्॥ उपज्मन्नुपवेतसेवत
रनदीष्ठा॥ अग्नेपितृमपामसिमरूकिताभिरागहिसेमन्नोयज्ञम्या
वकवर्णर्धशिवकृधि॥६॥ अणामिदम्॥ अणामिदन्नयनर्धसमुद्र
स्यनिवेशनम्॥ अन्त्यास्तेऽस्मत्तपतुहेतयः॥ पावकोऽस्म
भ्योर्धशिवोभव॥७॥ अग्नेपावक। रोचिषामन्द्रयादेवजिह्वया॥ आ
देवान्वद्वि यद्वि च॥८॥ सन्नः॥ पावकदीदिवोग्नेदेवोरा॥ इहावह
॥ उपयज्ञहविश्चनः॥९॥ पावकयावः॥ पावकयावश्चितयाया

कृपाकामन्नुरुचः उपशानभानुना ॥ तर्ध्वन्नयामन्नेतशस्यन्तरा
आयो घृणे नततषाशोऽञ्जरः ॥ १० ॥ नमस्ते ॥ नमस्ते हरसेशो
चिषे नमस्ते ॥ अस्तु चिषे ॥ अन्धास्ते ॥ अस्मत्तपन्तु हे तपः पावको
सं. ॥ अस्मि ॥ शिवो भव ॥ ११ ॥ नृषदेवे दू ॥ नृषदेव्ये उपसुषदेवे
इहिषदेवे इन्सदेवे इधिदेवे दू ॥ १२ ॥ यिदेवाः ॥ यिदेवा बवानां
१४६ यज्ञिया यज्ञियानानां सं वत्सरीशामुपभागमासते ॥ अहुताये
हविषो यज्ञे ॥ अस्मिन्त्वयमिबन्तुमधुनो हृतस्य ॥ १३ ॥ ये देवाः ॥

ये देवा देवेष्वधि देवत्वं मायये ब्रह्मसाः पुरः शतारोः अस्या ॥ ये ज्यो
नः शते पवते धाम किञ्च न नते दिवो न पृथिव्याः अधि स्तुषु ॥ १४ ॥ प्रा
शादाः अपानदाः ॥ प्राशादाः अपानदाद्या नदा ब्रह्मैवावरोदाः ॥ अ
त्रां स्तैः अस्मत्पत्तु देतयः ॥ पावकोः अस्मभ्यर्ह शिवो भव ॥ १५ ॥
अग्निस्तिग्मेन शोचिषा या सद्विश्नुत्रिणाम् ॥ अग्निर्नो ब्रनते
स्येम् ॥ १६ ॥ यः शुभा विश्वामुव नानि जुहुदृषि होतान्यसीदतिता
नः ॥ सः आशिषाद्विशामिदुमानः प्रथमं दवरौं ॥ आविवेश ॥

सं
१४७

॥१७॥ किं ॐ स्वित्र॥ किं ॐ सि दसीद धिष्टानमस्तु कृतमस्ति क
यासीत्॥ यतो भूमिं जनयन्विश्वकर्मविद्यामौ रौ न्महिना वि
श्वचक्षाः॥१८॥ वि श्वतश्च कुरुत॥ वि श्वतो मुखो वि श्वतो वा
कुरुत वि श्वतस्पात॥ सम्बा कु श्या भमति सम्पतत्रै द्या वा भूमि
जनयन् देवः एकः॥१९॥ किं ॐ स्वित्र॥ किं ॐ सि द्धन कः उ स
क्षः आस यतो द्या वा पृथिवी निवृतः॥ मनीषिणो मनसा एदूते
दुत द्यद ध्याति ह्युभुवनानि धारयन्॥२०॥ याते॥ याते धामानि पर

हिता
१४७

माशिखावमायामद्वामाविश्चकर्मनुतेमा॥शिखासरिविष्णोहवि
षिस्वधावःस्वयंयजस्वतन्मं॥ब्रधानः॥२१॥विश्चकर्मनुविषा॥
व्रावधानःस्वयंयजस्वएथिवीमृतद्याम॥मुख्यत्वेऽत्रमितः
सपत्नीःइहास्माकंमद्यवास्वरिरस्तु॥२२॥वाचस्पतिं॥विश्चक
र्मोशामृतयेमनोजुवंवाजैःअद्याहुवेम॥सनौविश्चानिरुव
नानिजुषाद्विश्चशम्भुरवसेसाधुकर्मा॥२३॥विश्चकर्महविषा
॥विश्चकर्मनुविषावर्द्धनेनत्रातारमिन्द्रमकृणोरवद्वाम॥

तस्मैविशः समनमत्तपूर्वीरयमुग्राविह्वो यथा सत् ॥ १४ ॥ चक्षुषः पिता ।
 मनसा हि धीरो घृतमेनेऽज न न म्माने ॥ यदेदत्ताऽददहन्त पूर्व
 आदि द्यावा पृथिवीऽप्यथेताम् ॥ २५ ॥ विष्णुर्कर्मो विमनाः ॥ विष्णु
 कर्मो विमनाऽआदि ह्यया धाता विधाता परमात सन्दृक् ॥ तेषामिष्टा
 निसमिषामदत्तियत्रा सप्त् ॥ शधी च्युरऽएकमाहुः ॥ २६ ॥ योनः ॥ पिता ज
 निता यो विधाता धामानि वेदभुवनानि विष्णोः ॥ यो देवानां नाम धा
 ऽएकऽएव तर्हः सम्पुष्पु भुवनानि चान्या ॥ २७ ॥ आ यजत ॥ तऽआ यज

हिता

१४८

सं.

१४८

ननु द्विंशाः समस्माः सप्तयः पूर्वैर्जरितारो नभूना ॥ असुते सुते रजसि
निषते यभूतानि समरुस्वन्निमानि ॥ २८ ॥ परोदिवा ॥ परः यूना एधि द्या
परोदेवेभिरसुरैर्यो दस्ति ॥ क १७ ॥ सिद्धुर्ब्रह्मयमन्दुः आपो यत्र देवाः
समपश्यन्त पूर्वैः ॥ २९ ॥ तमित्र ॥ तमिद्धुर्ब्रह्मयमन्दुः आपो यत्र देवाः
समगच्छन्त विश्वे ॥ अजस्य नाभावो कर्मणि तं यस्मिन्निष्पानिभुव
नानितस्तुः ॥ ३० ॥ नतं ॥ विदाययः इमा जज्ञाना न्यद्युष्मा कर्मतरम्ब
भूवा ॥ नीहारेण प्रावता जल्पा चासुतपः उक्ता सा सञ्चरन्ति ॥ ३१ ॥ वि

तृतीयांशः

अथ कर्मादि॥ विष्णु कर्मा स्याजनि सदेवः आदि कुन्धर्वोऽभवादिती
यः पिता जनि तोषधी नाम पाङ्कजैर्व्येदधत्तुरुत्रा॥ ३२॥ आशुः शिशानो
बृषभो नभी मोघना घनः कोभरा श्वर्षणी नाम॥ स कुन्दनो निमिषः एक
वीरः शतैः सेनाऽजयत्साकमिन्दुः॥ ३३॥ स कुन्दने नानि मिषेण॥ जि
ह्मना युत्कारेण दुश्चवनेन धृष्टुना॥ तदिदं देवा जयत तत्स रुद्धं व्युधो
नरः श्पुहस्त्रेन हृष्टा॥ ३४॥ सः श्पुहस्त्रैः॥ सः श्पुहस्त्रैः सनिषङ्गिभि
र्वशीस ९७ अष्टासयुधः इन्द्रो गणान॥ सः श्पुहस्त्रैः सनिषङ्गिभि

हिता
१४९

अधश्चाप्रतिहिताभिस्त्ना॥३५॥ बहस्यतेपरि। दीयारथेनरक्षोहामि
त्रै॥ अपबाधमानः॥ प्रभञ्जोनाः प्रमृगोयुधाजयत्रस्माकमध्यवि
तरथानाम॥३६॥ बलविज्ञायस्यविरः॥ बलविज्ञायस्यविरः प्रवीरः स
हस्वाञ्जाजीसहमानः उग्रः॥ अभिवीरोऽभिसत्त्वासहोजाजैत्रमिन्दुर
यमातिष्ठुगोवित्॥३७॥ गोत्रभिदञ्जोविदम्॥ गोत्रभिदञ्जोविदं ब्रज्जुबाहु
अयन्त्रमञ्जप्रमृशत्तमोजसा॥३८॥ सजाताः अनुवीर्यद्वमिन्दुः सखा
योऽनुसर्गमद्वम्॥३९॥ अभिगोत्राणि॥ अभिगोत्राणि सहसागाहमा

॥४०॥ इन्द्रस्य बृहन्नाम ॥४॥

नो द्योवीरः शतमभ्युरिन्द्रः ॥ इन्द्रावनः पतन्नावा इत्युद्योस्माकं सेना
अवतु प्रयुक्तु ॥ ३९ ॥ इन्द्रश्चासाम् ॥ इन्द्रश्चासा ह्येता बहस्पतिर्देवि
शा यज्ञपुरः प्रतसौमः ॥ देवसेनानामभिभञ्जतीनाञ्जयन्तीनाम्भरुतोय
सं न्वग्रम् ॥ ४० ॥ इन्द्रस्य बृहन्नाम बहस्पतिराज्ञः ॥ आदित्यानाम्भरुता १९ सः
१५० इन्द्रम् ॥ महामनसाऽबुवनञ्चवानाद्यौषोदेवानाञ्जयतामुदस्थात् ॥ हिता
॥ ४१ ॥ उद्वर्षया मघवन्नायुधान्युसत्तनाम्भामकानाम्भना १९ सि ॥ उद्व
बहन्नाजिनां वाजिनां न्युद्व्यानाञ्जयतां य नुद्योषाः ॥ ४२ ॥ अस्माकं

१५०

मा २

मो २ अ ३

सा स्याद्देमा ना॥ ता इह ततम सा प वृते न वयामिः अ न्योः अ न्य न्न जान न॥
४७॥ यत्र वा शाः स म्प त त्रि कुरा वि शि र्वाः इव॥ त न्न इ न्योः ब ह स्य ति र
दि तिः श र्म य फ्र तु वि श्वा हा श र्म य फ्र तु॥ ४८॥ म र्मा शि ते॥ म र्मा शि
ते व र्म शा द या मि सो म र्त्वा रा जा म ते ना नु व र्त्ता म॥ उ रो र्व री यो व र
रा स्ते क र्णो तु ज य त त्वा नु दे वा म द तु॥ ४९॥ उ दे न म॥ उ दे न मू त रा न्न
या जे द्य ते ना द्रु त॥ रा य स्यो षे रा स र्ज ज पु ज या च व ह इ धि॥ ५०॥ श तं २००॥
इ न्द्रे म म॥ इ न्द्रे म म्पु त रा न्न य स जा ता ना म स द्वा शि॥ स मे नं व र्च सा स र्ज

हिता
१५१

सं.

१५१

देवा नाज्ञा गदाः असत् ॥ ५१ ॥ यस्य कुर्मः ॥ यस्य कुर्मो गृहे ह विस्त्रम
जेवर्देया त्वम ॥ तस्मै देवाः अधिबुवन्नय च्छ्वस्म्यं रास्थातिः ॥ ५२ ॥
उदुत्ता ॥ उदुत्ता विष्णु देवाः अग्ने भरतृ चित्तिभिः ॥ स नो भव शिवस्त्र
ः सुपुती को विभावसुः ॥ ५३ ॥ पञ्चदिशः ॥ पञ्चदिशो देवी र्यज्ञमवत्तु देवी
रणामति दुर्मतिम्बा धमानाः रायस्योषे यज्ञपतिमा भजन्ती रायस्योषेऽअ
धियज्ञोऽअस्थात् ॥ ५४ ॥ समिद्धेऽअग्ने ॥ समिद्धेऽअग्नावधिमा महान
ऽउक्ता पत्रः ईशो गृभीतः ॥ तप्सु द्युर्ममरिगस्या यजन्तो ज्ञोयद्यज्ञमय

जन्तदेवाः॥५५॥ देव्या यध्वे जौ देवश्रीः श्रीमन्माः शतपथाः॥ परिण
स्य देवा यज्ञमा यन्ने वा देवेभ्योऽअद्ध्यन्तोऽअस्तुः॥५६॥ धीतहे हविः
शमितर्ह शमिता यजद्ये तुरीयो यज्ञो यत्र रुध्य मेति॥ ततो वा काऽअशि
षो नोजुषन्ताम्॥५७॥ सूर्यो रस्मिर्हरिकेशः॥ पुरस्तात् सविता ज्योतिरुद
याँ॥५८॥ अजं त्रम॥ तस्य एषाणुं स वेयाति विद्वान् स मय शपन्निश्चा भुवना
नि गोपाः॥५९॥ विमानः॥ यषः॥ विमानः॥ यषदि वो मद्वाऽअस्तः॥ आपि
वा न्नोदसीऽअत्र रिक्तम्॥ सविश्वा चीरनि च ये दृता चीरन्तरा पूर्वे

सं.
१५२

हिता
१५२

मपरचुकेतुम॥५८॥ उकासमुद्रः॥ उकासमुद्रोऽत्र हराः सुपर्णः पूर्वस
योनिमित्तुराविवेश॥ मद्येदिवोनिहितः पश्चिन्नरश्माच्चिचक्रमेरजस्था
त्यनौ॥६०॥ इन्द्रं विश्वाः॥ इन्द्रं विश्वाः अवीवधन्समुद्रं च साङ्गिः
॥ रथीतमं रथीनां वाजानां सत्यतिम्यतिम॥६१॥ देवदूर्यज्ञः॥ देवदूर्य
ज्ञः अचव्वकत्तुम्मा दूर्यज्ञः आचव्वकत्त॥ यक्षदग्निर्देवो देवाँ॥६२॥
आचव्वकत्त॥६२॥ धाजस्यमा॥ पुसवः उद्ग्राभेणो दग्गभीत्त॥ अधासप
त्कानिन्दोमेतिग्ग्राभेणाधराँ॥६३॥ अकः॥६३॥ उद्ग्राभञ्चानिग्ग्राभञ्च

ब्रह्मदेवाऽत्रैवीवधत् ॥ अधासुपत्मानि द्याग्नीमेषूचीना न्यस्यता
म ॥ ६४ ॥ कमध्वमग्निना ॥ कमध्वमग्निना नाकमुकवाह हस्तेषु वि
श्रुतः ॥ दिवस्य षडं स्वर्गं त्वामिच्छा देवेभिः शब्दम् ॥ ६५ ॥ प्राचीमनु ॥ हिता
सं- १५३ पुदिशाम्ये हि विद्वान्गते रग्ने पुरोऽग्निर्ज्ञे वेह ॥ विश्वः आशादी
१५३ द्या नो विभास्युर्ज्ञे नो धेहि हि द्विपदे चतुष्पदे ॥ ६६ ॥ एषि ध्याऽअरुम ॥
एषि ध्याऽआरुमुदन्तरि रुमा रुमन्तरि का दिवमारुम ॥ दिवो ना
कस्य एषा स्वर्ग्योतिरगाम रुम ॥ ६७ ॥ स्वर्ग्ये नोऽस्वर्ग्ये नो नापे कव

ॐ श्रद्धा ॐ रोहतिरोदसी ॥ वज्रं ये विष्णुः श्रद्धा धारं सुविद्वा ॐ सो वि ते नि
रे ॥ ६८ ॥ अग्नेपु ॥ अग्नेपु हि प्रथमो देव यता अद्भुतं देवानां मुतम
र्त्तानां म ॥ इयं रुमाणा मृगुभिः सजोषाः स्वर्ग्यं तु वज्रमानाः स्वस्ति
॥ ६९ ॥ नक्तोषा सा समनसा ॥ नक्तोषा सा समनसा विरूपे धापयेते
शि श्रुमेकं समीची ॥ द्यावा कामा रुक्मोऽनन्तर्विभाति देवाः अग्नि
भ्यो रयन् द्विविशोदाः ॥ ७० ॥ अग्ने स ह स्वादा शतमूर्द्धं द्युतं तैप्प्रासाः
सहस्रं द्योनाः ॥ त्वं सा ह अस्य रायः ईशिषेत स्मै ते विधेम वा जाय स्वादा ॥ ७१ ॥

Handwritten text in red ink at the top of the page, likely a title or header, including the word 'द्वि' (Dvi) and 'सुप्रतीक' (Suptika).

सुप्रतीकः सि। गुरुत्वा न्यष्टे पृथिव्याः सीद ॥ भासान्नरिक्तमपृणज्यो
तिषादिवमुत्तमानतेजशाः ॥ ७२ ॥ आजुक्ता नः सुप्रतीकः ॥ पु
सं. ररुत्तादग्नेस्वय्योनिमासीदसाधुया ॥ अस्मिन्सधस्येऽअद्भुतरस्मि
न्विश्वेदेवायजमानश्चसीदत ॥ ७३ ॥ तां सवितुः ॥ तां सवितुर्वरे
१५४ एयस्यचित्रामाहं ब्रह्मसुमतिं विश्वजन्माम् ॥ तामस्य कल्वोऽअदुह
सुपीतां स हस्तधारा मयसामही जाम् ॥ ७४ ॥ विधेमते परमेजन्म
नग्ने विधेमस्तोमै रवरे सधस्ये ॥ यस्माद्योने रुदारिया यजेत मुत्वे हवी

Handwritten red text on the right margin, possibly a reference or note.

१५५

हिता

१५६

ॐ भिजु हरे समिद्धे ॥ ७५ ॥ पेद्दोऽग्ने दीदिहि पुरो नोज स्रया सुर्म्या
यविष्टु ॥ त्वा ॐ शश्व नः उपयति वीजाः ॥ ७६ ॥ अग्ने तम ॥ अग्ने
तम द्याश्व न स्त्रो मेः कृत न भद्रं हृदि स्थशम ॥ शुद्धा मातः नृ है ॥
७७ ॥ चिति जुहोमि ॥ चिति जुहोमि मनसा घृतेन यथा देवाः इहा ग
मन्वीति होत्राः सता बधः ॥ पत्ये विश्वस्य भूमना जुहोमि विश्वक
र्मणे विश्वासादा श्रुतं हविः ॥ ७८ ॥ सप्पतो अग्ने समिधः सप्पजि
ह्वाः सप्पः सषयः सप्पधामपि याशि ॥ सप्प होत्राः सप्पधात्वा यज

इन्द्रदेवीः ॥ ३

सञ्च समिता सो नोः अद्य सभर सोमरुतो यज्ञेः अस्मिन् ॥ ८४ ॥ स्वत
वाञ्च । प्रद्या सी च सा त्र पुनश्च ग्रहमेधी च ॥ क्रीडी च शाकी वोजे षी ॥
८५ ॥ इन्द्रदेवीर्विशोमरुतो नुवर्त्मानो भव न्ययेन्द्रदेवीर्विशोमरुतो
नुवर्त्मानो भवत् ॥ एवमिमं यजमानन्देवी अविशोमानुषीश्च नु
वर्त्मानो भवन्तु ॥ ८६ ॥ इमं स्तनम् ॥ इमं स्तनमूर्जं स्वत्तम्
यापामुपी नमस्ते सरिरस्य मद्भ्यो ॥ उत्सं जुषस्व मधुमत्तमर्घ्यं त्वामुद्रि
यर्हं सदनमाविशस्व ॥ ८७ ॥ घृतमिममिदं ॥ चतुर्मास्यो निघृतं तैश्च

मा ५

तो घृतममस्य धामा ॥ अनुषधमावरुमादयस्व स्वाहा कृतं वृषभव
दिहृद्यम ॥ ८८ ॥ समुद्रादूर्मिः ॥ समुद्रादूर्मिर्मधुमांशः ॥ उदारदुपा
१० शुनासममृतत्वमानद ॥ घृतस्य नामगुह्यं व्यदक्षिजि ह्नादे १६ हिता
सं. वानाममृतस्य नामिः ॥ ८९ ॥ वयनाम ॥ वयनामप्यब्रवामा घृत १५६
१५६ स्यास्मिन् यज्ञे धारयां नमोभिः ॥ उपब्रुह्मा श्वाव ह्रस्यमान अतुः १
ओवमीद्वोरु एतत् ॥ ९० ॥ चत्वारिंशद्भा ॥ चत्वारिंशद्भात्रयोः
अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्ता सोऽस्य ॥ त्रिधा द्वौ वृषभौ रोरवीति ॥

महोदेवो मर्त्ये ॥ २१ ॥ आविवेश ॥ २२ ॥ विधाहितम् ॥ विधाहितम्पिशिभिर्गु
ह्यमानं नृविदेवा सोऽद्य तमन्त्रविचनम् ॥ २३ ॥ एकः सूर्यः एकः
जानन्वेनादेकं स्वधायानिष्टतदुः ॥ २४ ॥ यताः अर्षन्ति ॥ यताः अ
र्षन्ति हृद्यात्समुद्राद्यतन्त्रजानिपुणा नावचक्षोः ॥ २५ ॥ यतस्तथाऽर्षन्ति
चाकशीमिहिरस्ययो वेतसो मध्यः आसाम् ॥ २६ ॥ सम्पक्कव
न्ति । सरितो न धेनाः अत्र हृदा मनसा पूयमानाः ॥ २७ ॥ अर्षन्तुर्मयोद्यत
समृगाः इव क्षिप्योरीषमाणाः ॥ २८ ॥ सिन्धोर्विवष्णाद्बुने । श्रद्यना सोऽवा

तत्प्रमियः पतयन्ति यद्वाः॥ घृतस्य धाराः अरुषो न वाजीका यद्वाभिन्द
न्मिभिः पिब्यमानः॥ १५॥ अभिष्ववन्त॥ अभिष्ववन्त समनेव योषाः
कल्याण्यः स्मयमाना सोऽग्निम्॥ घृतस्य धाराः समिधो न सन्त
ता जुषाणो हव्यंति जातवेदाः॥ १६॥ कन्याः इव ब्रह्मतुम्॥ कन्याः
इव ब्रह्मतुमेतवाः उऽञ्जनाः अभिचाकशीमि॥ यत्र सोमः स्रव
ते यत्र यज्ञो घृतस्य धाराः अभितत्यवन्ते॥ १७॥ अष्टात्पता सुव्युती १५७
रुध्वा माजिमस्मा सुभद्रा द्विविणानि धन्त॥ इमं व्याजं नयत देवाता

हिता

नो घृतस्य धारामधुमत्पवने ॥ १८ ॥ धामने ॥ धामने विष्णुमुवनमधि
श्रितमन्तः समुद्रे हृद्यन्तरायुषि ॥ अणमनीके समिधे यः आभूतस्त
मश्याममधुमन्तः उर्मिम ॥ १९ ॥ ॥ इति वाजसने संहितायां
दीर्घपाठे सप्तदशोऽध्यायः ॥ ॥ वाज आमेपु सवश्चमेपु यतिश्चमे
पुसितिश्चमेधीतिश्चमेकृतुश्चमेस्वरश्चमे श्लोकश्चमेऽवश्चमे
श्रुतिश्चमेज्योतिश्चमेस्वश्चमेयज्ञेन कल्याणाम् ॥ प्राणश्चमेपान
श्चमेव्यानश्चमेसुश्चमेचित्तश्चमेऽधीतश्चमेवाक्कामेमनश्चमेऽश्रो

॥ १९ ॥

चक्षुश्चमे

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

सं.

१५८

त्रैलोक्ये दत्तश्च मेवल्लोचने यज्ञेन कल्पनाम् ॥ १ ॥
ऋतुजं चामि स हश्चम
ः आत्मा च मेतनूश्च मे शर्म च मे वर्म च मे झानि च मे स्थीनि च मे परु ॥ २ ॥
पि च मे शरीराणि च मः आयुश्च मे जरा च मे यज्ञेन कल्पनाम् ॥ ३ ॥
ज्यैष्ठ्यं चामः प्रापि पत्यश्च मे मनुश्च मे भामश्च मे मश्च मे ज्ञश्च मे
जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्षिमा च मे द्राघिमा च
मे ष्टुश्च मे वृद्धिश्च मे यज्ञेन कल्पनाम् ॥ ४ ॥ सत्यं चामि श्रद्धा च
मे जगच्च मे धनश्च मे विष्णुश्च मे महश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च मे ज्ञात

हिता

१५८

प्रथम अमे ३

अमे जानिष्वा मा शा अमे सुक्ता अमे सुकृत अमे यज्ञेन कल्पनाम ॥
५॥ शत अमे मृत अमे यक्ष अमे नामय अमे जीवा तु अमे दीर्घायु
स अमे नमित्र अमे सुख अमे शयन अमे सुषा अमे सुदिन अमे य
ज्ञेन कल्पनाम ॥ ६॥ स आवा यन्ता चमे धर्ता चमे क्षेम अमे धृति अ
मे विष्णु अमे मह अमे संवि चमे ज्ञात्र अमे स्त अमे पुस्त अमे यज्ञे
न कल्पनाम ॥ ७॥ श अमे मय अमे प्रिय अमे काम अमे सोमन
स अमे भग अमे द्रवि अमे भद्र अमे श्रेय अमे वशीय अमे यज्ञे

१ नु काम अमे २ सौर अमे जय अमे ३

अमर

न कल्पनाम् ॥ ८ ॥ उक्ता मे सुनता च मे पयश्च मे रसश्च मे दृतश्च मे म
धु च मे सग्निश्च मे सपीतिश्च मे रुषिश्च मे वरिश्च मे जैत्रश्च मे ॥ ९ ॥
द्विद्यश्च मे यज्ञेन कल्पनाम् ॥ १० ॥ रायश्च मे रायश्च मे पुष्टश्च मे पुष्टि
श्च मे विभुश्च मे पुभुश्च मे पूरुश्च मे पूरुतरश्च मे कुयवश्च मे क्षितश्च मे न्नश्च
मे सुचश्च मे यज्ञेन कल्पनाम् ॥ ११ ॥ विन्नश्च मे वेद्यश्च मे भूतश्च मे भाविष्ण
श्च मे सुगश्च मे सुपथ्यश्च मे सुधश्च मे सदिश्च मे क्लृप्श्च मे क्लृप्तिश्च
मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे यज्ञेन कल्पनाम् ॥ १२ ॥ द्यौश्च मे यवाश्च मे मा

सं.

१५८

हिता

१५८

१११॥१॥

षाश्चमेतिलाश्चमेमुद्राश्चमेखल्लाश्चमेपि यङ्गवश्चमेरावश्चमेश्या
माकाश्चमेनीवाराश्चमेगोधूमाश्चमेमसूराश्चमेयज्ञेनकल्पनाम्॥
१२॥ अस्माचामेमृत्तिकाचमेगिरयश्चमेपर्वताश्चमेसिकताश्चमेवनस्या
तयश्चमेरुरस्याश्चमेयश्चमेश्यामश्चमेलोहश्चमेसीसश्चमेवपुचमेयज्ञे
नकल्पनाम्॥ १३॥ अग्निश्चामः आपश्चमेवीरुधश्चामः नृषधयश्चमेक
ष्टपश्चाश्चमेकष्टपश्चाश्चमेग्याम्याश्चमेपरावः आरस्याश्चमेवित्त
श्चमेवित्तश्चमेभूतश्चमेभूतिश्चमेयज्ञेनकल्पनाम्॥ १४॥ वसुचामेव

६२ तपः सुतोपमः पण्यो स कः सः
७५ तमः रविः राज्ञः

७५ तमः रविः राज्ञः

सतिश्चमेकर्मचमेशक्तिश्चमेत्यश्चमः यमश्चमः इत्याचमेगतिश्चमे
यज्ञेनकल्पन्ताम॥१५॥ अग्निश्चामः इन्द्रश्चमेसोमश्चमः इन्द्रश्चमेस
विताचमः इन्द्रश्चमेसरस्वतीचमः इन्द्रश्चमेपूषाचमः इन्द्रश्चमेबृहस्प
तिश्चमः इन्द्रश्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम॥१६॥ मित्रश्चामः इन्द्रश्चमेवरुणा
श्चमः इन्द्रश्चमेधाताचमः इन्द्रश्चमेत्वष्टाचमः इन्द्रश्चमेमरुतश्चमः
इन्द्रश्चमेविश्वेचमेदेवाः इन्द्रश्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम॥१७॥ पृथिवीचाम
इन्द्रश्चमेतरिक्षचमः इन्द्रश्चमेद्यौश्चमः इन्द्रश्चमेसमाश्चमः इन्द्र

१६
हिता
१६०

अमेनक्षत्राणि चमः इन्द्र अमेदिश अमः इन्द्र अमेयज्ञेन कल्पनामः
 ॥१८॥ अर्धः शु अमि रश्मि अमे दात्र अमेधिपति अमः उपा १० शु अ
 मेतर्धाम अमः ऐन्द्र वायव अमेमेवावरुण अमः आश्विन अमेण
 स्थान अमे शुक्र अमेमन्त्री चमेयज्ञेन कल्पनामः आग्रयण अ।
 मेवैश्वदेव अमेद्रव अमेवैश्वानर अमः एन्द्राग्ने अमेमहावैश्व
 देव अमेमरुत्वतीया अमेनिष्केवल्य अमेसावित्र अमेसारत्वात अ
 मेपात्कीवत अमेहारियोजन अमेयज्ञेन कल्पनामः ॥२०॥ शुच अ।

योगप्रहारो ॐ नमः

सं.

१६१

मेचमसाश्चमेवायध्यानिचमेद्रोराकलशश्चमेग्यावाशाश्चमेधि
पवरोचमेप्राभश्चमःआधवनीयश्चमेवेदिश्चमेवर्हिश्चमेवभृयश्च
मेखगाकारश्चमेयज्ञेनकल्पताम्॥२१॥अग्निश्चामेघर्मश्चमेर्कश्च
मेसूर्यश्चमेप्राणश्चमेधश्चमेपृथिवीचमेदितिश्चमेदितिश्च
मेद्यौश्चमेद्रुलेयःशक्तरयोदिशश्चमेयज्ञेनकल्पताम्॥२२॥ब्रतञ्च
मःशतवश्चमेतपश्चमेसंवत्सरश्चमेहोरात्रेःऊर्ध्वष्टीवेबृहद्रथन्त
रेचमेयज्ञेनकल्पताम्॥२३॥एकाचामेतिस्त्रश्चमेतिस्त्रश्चमेपञ्च

१६

हिता

१६१

मेपञ्चमेसप्तचमेसप्तचमेनवचमेनवचमेऽयकादशचमेऽयकादशच
मेत्रयोदशचमेत्रयोदशचमेपञ्चदशचमेपञ्चदशचमेसप्तदशचमेसप्त
दशचमेनवदशचमेनवदशचमेऽयकविंशतिश्चमेऽयकविंशति
श्चमेत्रयोविंशतिश्चमेत्रयोविंशतिश्चमेपञ्चविंशतिश्चमेपञ्च
विंशतिश्चमेसप्तविंशतिश्चमेसप्तविंशतिश्चमेनवविंशतिश्च
मेनवविंशतिश्चमेऽयकत्रिंशच्चमेऽयकत्रिंशच्चमेत्रयत्रिंशच्चमे
यज्ञेनकल्पताम्॥२४॥ चतस्रश्चामेष्टौचमेष्टौचमेद्वादशचमेद्वाद

॥२४॥

रुद्रनाथदेवसमीपम्
ॐ नमः शिवाय

शचमेषोऽशचमेषोऽशचमेविंशतिश्चमेविंशतिश्चमेचतुर्विंशति
श्चमेचतुर्विंशतिश्चमेष्टाविंशतिश्चमेष्टाविंशतिश्चमेद्वाविंश
चमेद्वाविंशचमेषड्विंशचमेषड्विंशचमेचत्वारिंशचमेचत्वा
सं. रिंशचमेचतुश्चत्वारिंशचमेष्टाचत्वारिंशचमेयज्ञेनकल्पता हिता
१६१ म॥२५॥अविश्चामेआवीचमेदित्यवा द्युमेदित्यौ हीचमेपञ्चाविश्च
मेपञ्चावीचमेत्रिवत्सश्चमेत्रिवत्साश्चमेतुर्यवा द्युमेतुर्यौ हीच १६२
मेयज्ञेनकल्पताम॥२६॥पञ्चवा द्युमेपञ्चौ हीचमः३उक्षाचमे

ब्रेशाचमः श्वमेवे रुचमेन डों श्वमेधेनु श्वमेघजेन कल्पता
म॥१७॥ बाजाय स्वाहा। पसवाय स्वाहा पिजाय स्वाहा कृतवे स्वाहा
वसवे स्वाहा हर्षतये स्वाहा क्रमुग्घाय स्वाहा मुग्घाय चैनं शि
नाय स्वाहा विनं शिनः आत्याय नाय स्वाहा त्याय भौव नाय स्वा
हा भुवनस्य पतये स्वाहा धिपतये स्वाहा पुजापतये स्वाहा॥ इयन्ते
रास्मिन्नाय यन्तासि यमनः कुर्जे त्वा च ख्ये त्वा पुजाना स्वा धिपता
य॥१८॥ आयुर्ध्वजेन। कल्पताम्प्राणायजेन कल्पता चक्षुर्ध्व

सं०

१६३

जेन कल्पता ९० श्री वं य जेन कल्पतां वा गय जेन कल्पताम् नो य
जेन कल्पता मा क्मा य जेन कल्पता म्बु स्मा य जेन कल्पता ओतिर्य
जेन कल्पता ९० स्वर्ग्य जेन कल्पता म्बु ष्टं य जेन कल्पता य जेन य
जेन कल्पता म् ॥ स्तोमश्च यजुश्च ॥ र्षं क्ता साम च बृहच्च रथ त्ररञ्च
॥ सर्वदेवाः अगन्माप्नुताः अभ्यमपुजापतेः पुजाः अभ्यमवेद्वा हा ॥
॥ १९ ॥ वाजस्यनु। पुसवे मातरम्मीहीमदिति नाम च वसा कशमहे ॥ य
स्यामिदं विष्णुमुवनमाविवेश तस्याज्ञो देवः सविता धर्मसा विषत ॥ ३० ॥

हिता

१६३

विश्वेऽथामरुतो विश्वः कुती विश्वे भवत्स्वग्नयः समिद्धाः ॥ विश्वे
नो देवाः ॥ अथ सागमन्तु विश्वमस्तु द्विविंशं वाजोऽस्मे ॥ ३१ ॥ वा
जोनः ॥ सप्तप्रदिशश्च तस्मै वा पशवतः ॥ वाजो नो विश्वे देवैर्दुर्नसाता
विहवतु ॥ ३२ ॥ वाजोनः ॥ वाजो नोऽथ द्यप्पु सुवाति दानं वाजो देवा
॥ शतुभिः कल्पयाति ॥ वाजो हि मा सर्ववीरञ्जान विश्वाः आशा वा
जपतिर्जयेयम् ॥ ३३ ॥ वाजः पुरस्तात् ॥ वाजः पुरस्तादुत्तमं द्यतो नो वा
जो देवाश्च विषावर्दयाति ॥ वाजो हि मा सर्ववीरञ्जकारश्चोऽआशा

वाजपतिर्ब्रवेयम्॥३४॥सम्मा।सृजामिपयसाएयिध्याःसम्मासृजाम्मा
द्विरोषधीभिः॥सोहंवाजर्हसयनेयमग्ने॥३५॥पयःएयिध्याम्॥पयःए
सं-यिध्याम्पयःर्तुषधीषुपयोदिबुन्नरिद्वेपयोधाः॥पयस्वतीःप्रदिशःसहिता
तुमस्यम्॥३६॥देवस्यन्मा।सवितुःप्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्याम्पूक्ष्णो हस्ता
१६४भ्याम्॥सरस्वत्यैवाचोयतुर्यैत्रेणाग्नेसांम्राज्येनाभिषिञ्चामि॥३७॥
शताषाडतधामा॥शताषाडतधामाग्निर्गोभर्बस्त्रस्योषधयोप्सरसोमु १६४
दीनाम॥सनः३दम्बस्माक्षुत्रम्पातुतस्मे स्वाहावा द्वाभ्यः स्वाहा॥३८॥

सर्गहितो विष्णुः सा मा ॥ सर्गहितो विष्णुः सा मा सूर्यो गंधर्वस्तस्य मरीचयो
प्सरसः आयुवो नाम ॥ सनः इदम्बुह्मक्षत्रम्पातुत स्मै स्वाहा वा द्वा
ध्वः स्वाहा ॥ ३८ ॥ सुषुम्नः सूर्यरश्मिः ॥ सुषुम्नः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा
गन्धर्वस्तस्य नक्षत्रास्त्यप्सरसो भेकुरयो नाम ॥ सनः इदम्बुह्मक्षत्र
म्पातुत स्मै स्वाहा वा द्वाध्वः स्वाहा ॥ ४० ॥ इषिरो विष्णुश्च वाचाः ॥ इषिरो
विष्णुश्च वाचातो गन्धर्वस्तस्यापोऽप्यप्सरसः ऊर्जो नाम ॥ सनः इदम्बु
ह्मक्षत्रम्पातुत स्मै स्वाहा वा द्वाध्वः स्वाहा ॥ ४१ ॥ भुज्युः सुपर्णः ॥ भुज्युः

सुपुण्योयज्ञो गन्धर्वस्तस्य दक्षिणाः अप्सरसस्तान् वानाम् ॥ सनः इदम्ब्र
 ह्मन्नुन्नम्पातुतस्मै स्वाहा वाद्वाद्वाः स्वाहा ॥ ४२ ॥ प्रजापतिर्विश्वकर्मा हिता
 सं. ॥ प्रजापतिर्विश्वकर्मा मनो गन्धर्वस्तस्यः शकस्वामा न्यप्सरसः पृष्ट १६५
 यो नाम् ॥ सनः इदम्ब्रह्मन्नुन्नम्पातुतस्मै स्वाहा वाद्वाद्वाः स्वाहा ॥ ४३ ॥
 १६५ सनः ॥ सनो भुवनस्य पते प्रजापते यस्य तः उपरि गृह्य यस्य वेह ॥ अस्मेव
 ह्मन्नुन्नम्पातुतस्मै स्वाहा वाद्वाद्वाः स्वाहा ॥ ४४ ॥ समुद्रोत्सि ॥ समुद्रोत्सि
 सिनमस्वानाद्वदनः शश्वर्म यो भूरभिमा वाहि स्वाहामा रुतोत्सिम

रुताङ्गुसः शर्मयो भरभिमावाहि स्वाहावत्पूरसिदुवस्वा च्छर्मयो
भरभिमावाहि स्वाहा ॥ ४५ ॥ या स्त्रेः अग्ने सूर्ये रुचो दिवमातन्निरस्मि
भिः ॥ ताभिर्त्रोः अद्य सर्वाभी रुचे जनाय न स्कधि ॥ ४६ ॥ या वः ॥ या वो दे
वाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः ॥ इन्द्राग्नीताभिः सर्वाभी रुचन्नो धत्तव
ह स्याते ॥ ४७ ॥ रुचन्नः ॥ रुचन्नो धेहि च्छाह्मणेषु रुचुर्दराजसु न स्कधि ॥ रु
चं वि श्वेषु शूद्रेषु मयि धेहि रुचा रुचम् ॥ ४८ ॥ ता तन्वा ॥ या मि व ह्मणा ब
न्धमानस्तदाशा स्त्रदाशा स्त्रे यजमानो हविर्भिः ॥ अहे इमानो बरुणो

Handwritten red text at the top center of the page, possibly a title or a reference mark.

हवोऽपु रूपाऽसमानः आयुः प्रमोषीः ॥४२॥ स्वर्गः। घर्मः। स्वाहा सु
गार्क्तः। स्वाहा सुर्गः शुक्रः। स्वाहा सुर्गः ज्योतिः। स्वाहा सुर्गः सूर्यः। स्वा
हा ॥५०॥ अग्निं व्युनज्मि ॥ अग्निं व्युनज्मि शवसा यते नदिद्यः सुपः
सं वयसा वृहतेन वयङ्कमेम बुध्वा स्य विष्टप ॥१॥ स्वाहा साः अः
धिना कमुतमम् ॥५१॥ सहस्रं १००० ॥ ॥ इमौ ते। पक्षावज रौपत त्रिणोः
याभ्यां १० रक्षा १० स्य प ह १० स्य जने ॥ ताभ्यां मते म सुकता मुलोकं य
त्रः सप्त योजगमुः प्रथमजाः पुराणाः ॥५२॥ इन्द्रोऽस्य नः सता वाहिरस्य

सं.
१६६

हिता
१६६

पद्मः शकुनो भुरस्युः॥ महासंभस्ये दुवः अनिवत्ते नमस्तेः अत्रुमामाहि
 सीः॥ ५३॥ दिवो मूर्द्धा॥ सिपथि ध्यानाभिरुर्गणामोषधीनाम॥ विश्वायुः शर्मस
 ण्या नमस्स्यथे॥ ५४॥ विश्वस्य मूर्द्धन॥ विश्वस्य मूर्द्धन धिति सुसि श्रितः
 समुद्रो हृदयमप्सायुरणोदतो धिभिन्न॥ दिवस्यर्ज्योदत्तरि क्षात्यधि ध्या
 स्त्रतो वृद्धाव॥ ५५॥ इष्टो यज्ञः॥ इष्टो यज्ञो भृगुभिराशीर्दीवसुभिः॥ तस्य न
 इष्टस्य पीतस्य द्रविणो हागमे॥ ५६॥ इष्टोः अग्निः॥ इष्टोः अग्निराहुतः पिप
 तुनः इष्टः हविः॥ स्वर्गे ददेवे ध्यो नमः॥ ५७॥ यदा कृतात्ता॥ यदा कृतात्सुम

सुस्रोदुदो वामनसो वा सः प्रतञ्चरुषो वा ॥ तदनुप्रेतसु रुता मुलोकं यत्रः
 जषयो जग्मुः प्रथमजाः पुराणाः ॥ ५८ ॥ यतः सधस्य ॥ एतः सधस्य परिते
 दामि वमावहा देवधिजातवेदाः ॥ अन्वागन्ता यज्ञपतिर्वाः अत्रा १०१ स्मिजानी
 तपर्येव्यो मनः ॥ ५९ ॥ यत आनाथा परमेव्यो मन्देवाः सधस्या विदरूपमस्य ॥
 यदा गच्छात्थिभिर्देवयानैरिष्टा पूर्तैरुशा वा याविरस्मै ॥ ६० ॥ उदुद्यस्व
 उदुद्यस्वाग्नेपतिजा गृह्णित्वमिष्टा पूर्तैरसृजेयामयञ्च ॥ अस्मिन्सध
 स्यैः अद्भुतैरस्मिन्निश्चै देवा यजमानश्च सीदत ॥ ६१ ॥ येन वरुसि

सं.
१६७

हिता
१६७

प्रहसं स्येनाग्ने सर्ववेदसमातेनेमं व्यज्ञन्नो नयस्व देवेषु गतवे ॥ ६२ ॥ प्रह
रेण परिधिना सुचा द्वेद्या च बर्हिषा ॥ सचेमं व्यज्ञन्नो नयस्व देवेषु गतवे
॥ ६३ ॥ यदत्तम् ॥ यदत्तं व्यत्तं रादानं व्यत्तं तं व्याश्वदक्षिणाः ॥ तदग्निर्वैश्व
कर्मेणः स्वदेवेषु नोदधत् ॥ ६४ ॥ यत्र धाराः ॥ यत्र धाराः अनपेता मधोर्ध्वत
स्य चराः तदग्निर्वैश्वकर्मेणः स्वदेवेषु नोदधत् ॥ ६५ ॥ अग्निरस्मि ॥ अ
ग्निरस्मि जज्ञाना जातवेदाष्टतमे चक्षु रमृतम् ॥ आ सन् ॥ अर्कस्त्रिधा
तूरज सो विमानो जओ चर्मे हविरस्मि नाम ॥ ६६ ॥ सचो नाम ॥ सचो नाम

मास्मि यजूंषिनामास्मि सामानिनामास्मि॥ येऽअग्नयः पाञ्चजन्या
अस्याम्यपि ध्यामधि॥ तेषामसित्वमुत्तमः पुनोजीवातवे सुव॥ ६७॥ वार्त्तह
त्यायशवसे। एतनाषास्थ्याय च॥ इदुत्वावर्त्तयामसि॥ ६८॥ सरुद्रानुमु
रुद्रत। दियन्तमरुस्त्रमिन्द्रसमिणकुणारुम॥ अभिष्टुनं वर्द्धमानामि
योरुमपादमिन्द्रतवसाजगन्ध॥ ६९॥ विनः॥ विनः इन्द्रमधोजाहिनी च
यद्वएतन्नातः॥ योश्चुस्मार्ः॥ अभिदास त्वधरकुमयातमः॥ ७०॥ मृगो
न। भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावतः आजगन्धापरस्याः॥ स्तकं सृष्टं शाय

सं.

१६८

हिता

१६८

पविमिष्टुतिर्गंविशत्रैताडिविमधोनुदस्य॥७१॥वैश्वानरोनः॥वैश्वान
नरोनःकुतयःआप्पयातुपरावतः॥अग्निर्नःसुवृतीरुप॥७२॥एष्टोदि
वि।एष्टोःअग्निःएयिद्याम्यष्टोविश्वःनुषधीराविवेश॥वैश्वानरः
सहसाएष्टोःअग्निःसतोदिवासरिषणातुनक्तम॥७३॥अशामतम
अशामतक्लाममजैतवोतीःअशामरयिर्ःरयिवःसुवीरम॥अश्यामवा
जमभिवाजयतोशामद्युम्भमजरजरने॥७४॥वयन्नोऽद्यररिमा
हिकाममुत्तानहस्तानमसोएसद्य॥यजिष्येनमनसायक्षिदेवानसे

धतामन्नाविष्णोः अग्ने॥७५॥ धाम हृदयः॥ धाम हृदयः॥ धाम हृदयः॥ धाम हृदयः॥
देवो बहस्पतिः॥ सचेतसो वि श्वे वायु जम्पा वन्तु नः शुभे॥७६॥ त्वं स्य
विष्टु। दा शुषो नः पाहि श्व सुधी गिरः॥ रक्षा लोक मुत त्वमना॥७७॥ सा १०
सं- इति वाजसनं संहिता यां दी वयाटेः अथा देशो ध्यायः॥ १६ ॥ १६ ॥ हिता
स्वादी त्वा॥ स्वादुना ताता ब्रान्ती वेणा मता मरतेन॥ मधुमती मधुमता
१६९ सजामि सत् सोमेन॥ सोमो स्य श्वि ब्या म्प च स्व सरस्वतौ च स्वे द्रायसु १६९
त्राम्पे च स्व॥ १॥ परीतः॥ परीतो वि च्चता सुतर्तः सोमो यः उत्तम हविः॥ १६९

न्मायो न व्योः अप्सु न रा सुषाव सोममदिभिः ॥ १ ॥ वायोः पूतः पवित्रे स
 पुत्या ऋतो मोः अति दुतः ॥ इन्द्रस्य युज्यः सर्वा ॥ वायोः पूतपवित्रे रा
 प्रा ऋतो मोः अति दुतः ॥ इन्द्रस्य युज्यः सर्वा ॥ ३ ॥ पुनातिते परि स्युत सो
 मः सूर्यस्य दुहिता ॥ वारेशां श्रुता तना ॥ ४ ॥ ब्रह्म रुचम ॥ ब्रह्म रु
 चमवते तेजः इन्द्र यः सुर्या सोमः सुतः आसुतो मदाय ॥ शुक्रैरा देव
 देवताः पिपृक्षि रसेनान्नं स्यजमानाय धेहि ॥ ५ ॥ कुविदङ्ग यवमन्त्रो
 यवच्चिद्यथा दान्तनु पूर्ववियूय ॥ इहेहेषां रुसुहि भोजनानि ये वर्हि

ॐ नमः उक्ते व्यजन्ति ॥ उपयामगृहीतो स्याश्चिन्वा स रस्व सैत्वे
न्यायत्वा सुत्रा म्मुः एषते योनि त्तेजसेत्वा वीर्ये यत्वा बला यत्वा ॥
धानाना हि । वा न्देव हि तर्हसदस्कृतम्मा सर्हसदायामरमे च्यो मनः ॥
सं. सुरात्वापसि शुष्मिणी सोमः शुषमा माहिर्हसीः स्वां योनि मा विशन्ती ॥ ७ ॥
१७० उपयामगृहीतो सि ॥ उपयामगृहीतो स्याश्चिन्वा न तेजः सारस्वतं वीर्यं
मैन्दुम्बलम् ॥ एषते योनिर्मो दायत्वा न न्यायत्वा मरुसेत्वा ॥ दाते जो सि
ते जो सिते जो मयि धेहि वीर्यं मसि धि र्यु म्मायि धेहि बलम् मसि बलम् मायि

हिता

१७०

धेस्यो जोस्यो जो मयि धेहि म न्युरसिम न्युमयि धेहि स होसि स होमयि
धेहि ॥ १० ॥ या व्या ग्या मा वा व्या ग्यु विषु चिको भौ ब्रक चरुति ॥ शेषन
म्यत त्रिणा हं सिर्हं हं सेम म्या त्वं हं सः ॥ १० ॥ यदापि पेषा मातरमु त्रः प्र
मुदितो धयन ॥ यतत दग्नेऽन न्यो भवाम्य हंतौ पितरौ मया ॥ सम्प्र च
स्य स म्मा भद्रं एण्डु विण च स्य विमाणा वना एण्डु ॥ ११ ॥ दे वा यज्ञ म् ॥ दे
वा यज्ञ मत न्वत भेष जघ्निष जाश्चिना ॥ धा वा सरस्वती भिष गिन्द्रा येन्द्रि
या शिदधतः ॥ ११ ॥ दीक्षा यै रूपम् ॥ दीक्षा यै रूपं शष्पा शिप्रा यणीय

स्यतो कर्मानि॥ कयस्य रूपं सोमस्य लाजाः सोमा १७ शवो मधु॥ १८ आ
तिथ्य रूपम्मा सरम्॥ आतिथ्य रूपम्मा सरम्मा हावीरस्य नग्नहुः॥ रूपम्
पसदामे ततिस्त्रोरात्रीः सुरासुता॥ १४॥ सोमस्य रूपम्मा॥ सोमस्य रूपं क्रीतं
स्यपरिस्तुत्वारिषिच्यते॥ अष्टिष्ठ्या न्दुग्धेष्वजमिन्द्रायेन्द्राः सरस्वत्या हिता
॥ १५॥ आसन्दी रूपम्मा॥ आसन्दी रूपं राजा सन्ध्यै वेद्यै कुम्भी सुराधानी
॥ अन्नं रुतं रवेद्या रूपं करोतरोभिषक्॥ १६॥ वेद्या वेदिः॥ वेद्या वेदिः
समाप्पते बर्हिषा बर्हिरिन्द्रियम्॥ यूपेण रूपः आप्यते पुरीतोः अग्निर

सं

१७१

१७१

ग्निना॥१७॥ हविर्दानं व्यतर॥ हविर्दानं व्यदश्चिनाग्नीकुं व्यत्सरस्व
ती॥ इन्द्रायेन्द्रं सदस्कृतम् त्वीशालङ्कारं पत्न्यः॥१८॥ ऐषेभिः प्येषान्॥
ऐषेभिः प्येषानाप्नोत्याप्नोभिराप्नोत्यज्ञस्य॥ पयाज्ञेभिरनुयाजान्वेष द्धारे
भिराहुतीः॥१९॥ पशुभिः पशून्॥ पशुभिः पशूनाप्नोति पुरोडाशैर्हवींष्य
॥ द्यौभिः सामिधेनीव्याज्याभिर्वेष द्धान्॥२०॥ धानाः करप्रः सक्त
वः परीवापः पयोदधिः॥ सोमस्य रूपं हविषः॥ आमिक्षावाजिनम् मधु
॥२१॥ धानानां ऐं रूपम्॥ धानानां ऐं रूपं कुवलम्परीवापस्य गोधू

रुद्रनामस्तोत्रं

माः॥ सक्तुना १७ रूपम्बदरमुपवाकाः करप्रस्य॥ २१॥ पर्यसोरुपन॥
पर्यसोरुपंयद्यवादध्यो रूपं कूर्कभूति॥ सोमस्यरूपं वाजिनर्द
सोमस्यरूपमामिदा॥ २३॥ आश्वावय॥ आश्वावयेति स्तोत्रियाः पुत्रा
श्वावोः अनुरूपः॥ यजेति धाय्यारूपमुगापाये यजमरुः॥ २४॥ अ
सं॥ ६॥ श्वैरुच्छानाम॥ अर्द्धः श्वैरुच्छाना १७ रूपम्बदैराप्नोति निवि
१७२ दः॥ प्राणवैः शस्त्राणा १७ रूपम्बयसा सोमः आप्नते॥ २५॥ अश्विभ्या
म्यातः सवनम्॥ अश्विभ्याम्यातः सवनमिन्द्रैरौ नृभ्याम्यादि नम॥

के

हिता

१२२

वैश्वदेवसंस्वत्यातृतीयमाप्सुसवनम्॥२६॥वायव्यैर्वायव्या-
नि॥वायव्यैर्वायव्यान्वाप्तेतिसतेनद्रोणकलशम्॥कुम्भीष्यामपु-
णोसुतेस्थालीभिस्त्यालीरप्तेति॥२७॥यजुर्विंशत्पत्रे॥यजुर्विंशत्पत्रे
ग्रहाग्रहेस्तोमाश्चविष्टुती॥इन्द्रोभिरुक्ताशस्त्राणि साम्नावभ-
यः आप्ते॥२८॥इडाभिर्वेदान्॥इडाभिर्वेदानोप्तेतिसक्तवाकेना-
शिषः॥शंसुनापत्कीसंय्याजान्तमिष्टयजुषासुंस्थाम्॥२९॥ब्रुते
नदीकाम्॥ब्रुतेनदीकामोप्तेतिदीक्षयाप्तेतिदक्षिणाम्॥दक्षिणा

अद्वा माप्नोति अद्वा या सत्यमाप्नोति ॥३०॥ पूता व द्रुपम ॥ पूता व द्रुपं यत्
 स्य यदेवै ब्रह्मणा कृतम् ॥ तदेतत्सर्वमाप्नोति यज्ञे सौत्रामणी सुते ॥३१॥
 सं. सुरावन्तम्बर्हिषदम् ॥ सुरावन्तम्बर्हिषदः सुवीरं यज्ञं हि न्वन्ति महि
 षानमोभिः ॥ दधानाः सोमं न्दिवि देवता सुमदेवेन्द्र व्यजमानः स्वर्का ॥
 १७३ ॥३२॥ यस्त्रे ॥ यस्त्रे रसः सञ्चतः ॥ नुषधीषु सोमस्य शुष्मः सुरया सुतस्य ॥ ते
 नजिन्व यजमानम्यदेन सरस्वती मश्चिना विन्दुमग्निम् ॥३३॥ यमश्चि
 ना ॥ यमश्चिना नमुचेरा सुरा दधिसरस्वत्तु नोदिन्द्रियाय ॥ इमन्तर्हः शु

हिता
 १७३

सोमोऽस्योपमा जगत्प्राप्तुं शक्यते

क्राम्यधुमन्तुमिन्दुर्हसोमर्हराजानमिहभक्त्यामि॥३४॥यदत्रैरिष्वर्हसि
नःसुतस्ययदिन्द्रोऽपिबद्धवीभिः॥अहन्नदस्यमनसाशिवेनसोमर्ह
राजानमिहभक्त्यामि॥३५॥पितृभ्यःस्वधायिभ्यःस्वधानमःपिताम
हेभ्यःस्वधायिभ्यःस्वधानमःप्रपितामहेभ्यःस्वधायिभ्यःस्वधा
नमः॥अक्षिन्नितरोमीमदत्तपितरोतीतृपत्तपितरःपितरःशुश्रूषुम॥३६॥
पुनर्तुमापितरःसोम्यासःपुनर्तुमापितामहाःपुनर्तुप्रपितामहाः॥पवित्रैरा
शतायुषा॥पुनर्तुमापितामहाःपुनर्तुप्रपितामहाःपवित्रैराशतायुषाविविश्व

मायुर्ब्रह्मैवे॥३७॥ अग्नः आयूँषि। पवसः आसुवोर्जमिषश्चनः॥ आरे
बाधस्वदुह्नुनाम्॥३८॥ पुनर्नुमादेवजनाः पुनर्नुमनसाधियः॥ पुनर्नु
विश्वाभूतानि जातवेदः पुनीहि मा॥३९॥ पवित्रेण पुनीहि। मा शुक्लेशदे
सं वदीह्यत॥ अग्ने कृत्वा कर्तॄं॥४०॥ यज्ञे। पवित्रमर्चिष्यग्ने विततम
१०४ न्नरा॥ ब्रूते न पुनातु मा॥४१॥ पवमानसः॥ पवमानः सोऽद्य नः पवित्रेण
विचर्षणाः॥ यः पोता स पुनातु मा॥४२॥ उभाभ्यां देवा। सवितः पवित्रेण स
वेन च॥ माम् पुनीहि विश्वतः॥४३॥ वैश्वे देवी पुनती। देव्या गा द्यसा

किता

१०४

सु३

मिमाब द्युपे स्रञ्चो वीतपृष्ठा ॥ तया मदन्तः सधमा देवेषु वयं १० स्थाम
पतयो रयीणाम् ॥ ४४ ॥ ये समानाः । समनसः पितरौ वमराज्ये ॥ तेषां लोकः
स्वधानमो यज्ञो देवेषु कल्पताम् ॥ ४५ ॥ ये समानाः । समनसो जीवा जीवे
षु मामकाः ॥ तेषां १० श्रीर्मयिकल्पतामस्मिन् लोकेशा तर्हः समाः ॥ ४६ ॥ देव
ता ॥ ३ अष्टशवामिहृणामहन्देवानामुत मत्सीनाम् ॥ ता आमिदं विष्टुमे
जस्समेति यदन्तरापितरं ॥ ४७ ॥ इदं हविः । पुजननमो अस्तु दशवी
रर्हः सर्वगस्त १० स्वस्तये ॥ आत्मा सनिष्पुजा सनिष्पुस्तानि लोकस्य

मातरं २

भयसनि॥ अग्निः प्रजाम्बुदुलामेकरोत्तन्नमा योरेतोऽसम्मा सुधत्त॥
४८॥ उदीरताम॥ उदीरतामवरः उद्यरासः उन्माद्यमाः पितरः सोम्यासः हिता
॥ असुय्यः ईयुरवकाः सतज्ञास्ते नो वन्तु पितरो हवेषु ॥ ४९॥ अङ्गिरसो १२४
नः॥ पितरो नवग्वाः अथर्वा यो भृगवः॥ सोम्यासः॥ तेषां वयं सुमतौ
यज्ञियो नामपि भद्रसौमनसे स्याम ॥ ५०॥ येनः॥ येनः पूर्वपितरः सोम्या
सो नूहिरे सोमपीयं वसिष्ठाः॥ ते मिथ्यमः स रराणो हवी १३ पुशानुश
द्रिः प्रतिका ममन्तु ॥ ५१॥ त्वं सोम॥ त्वं सोम प्रचिकितो मनीषा त्वं र

सं.
१२४

जिष्णुमनुनेषिप न्यामः॥ तव प्रणीती पितरो नः इन्द्रो देवेषु रत्नं मभजन्तु धी
राः॥ ५२॥ त्वया हि नः पितरः सोमपूर्वे कर्माणि चक्रुः पवमान धीराः॥ तव
च न्न वातः परिधीं रपो सुची रेभिरश्मिर्गन्धवा भवानः॥ ५३॥ त्वं
सोम पितृभिः संविदो नो नुद्यावा पृथिवीः आतत न्य॥ तस्मै तः इन्द्रो
रुविषा विधेम वयं स्याम पतयो रयीणाम्॥ ५४॥ बर्हिषदः पित
रः॥ बर्हिषदः पितरः कुत्यूर्वा गिमावो हव्या च कमा जुषद्म॥ तः आ
गता वसा शत्रु मे नाथानः शस्यो ररपो दधात॥ ५५॥ आहमः॥ आहमि

सं.

१७६

तत्सुविदत्रारं॥ अविस्तिनपात अविक्कामण अविह्वेः॥ बर्हिषदोये
स्वधया सुतस्य भजन्तपितृस्त्रः इहागमिष्ठाः॥ ५६॥ उपहृताः पितरः॥
सोम्या सो बर्हिषे पुनिधिषुपिषुयेषु॥ तः आगमन्तुतः इहश्चुवन्त्वधि
बुवन्तुते वन्त्वस्मान्॥ ५७॥ आयन्तु आयन्तु नः पितरः सोम्या सोमि
ष्ठात्ताः पायभिर्देवयानैः॥ अस्मिन्मन्त्रे स्वधया मदन्तोधिबुवन्तुते
वन्त्वस्मान्॥ ५८॥ अग्निष्वाताः पितरः॥ अग्निष्वाताः पितरः प्रहृगच्छ
तसदः सदः सदतसुप्पुशीतयः॥ अत्राहवी १७७ पिप्पयता निबर्हिष्यथा

हिता

१७६

रयिर्दसर्ववीरभ्रधातन॥५॥येऽअग्निष्वाताः॥येऽअग्निष्वातायेऽ
अनग्निष्वातामद्येदिवःस्वधयामादयन्तातेऽयःस्वराडसुनीतिमे
यायायावशान्नन्ऽङ्कल्पयाति॥६०॥अग्निष्वातानृतुमतः॥अग्नि
ष्वातानृतुमतोहवामहेनाराशर्दसेसोमपीयंयः॥आशुः॥तेनोविष्पा
सःसुहवाभवन्नुवयं०स्यामपतयोरयीणाम॥६१॥आद्याजानु॥आद्या
जानुदक्षिणतोनिषद्येमंयस्तमभिगृणीतविश्वे॥माहिर्दसिष्टपितरः
केनचिन्वोयद्दुःआगःपुरुषताकराम॥६२॥आसीनासोऽअरुणी

नाम॥ असीना सोऽत्र रुणी नामुपस्थे रयि न्वत्तदा शुषे मत्सीय॥ पुत्रे
श्रः पितरस्तस्य वस्वः प्रयच्छततः इहोर्ज्जन्दधात॥ ६३॥ यमग्नौ क
व्यवाहनं त्वञ्चिन्मन्त्रे रयिम॥ तन्नो गीर्षिः श्रवा यन्देवत्राप नया
युजम्॥ ६४॥ योऽग्निः कव्यवाहनः पितृभ्य कृ दता वधः॥ प्रेदुह
व्यानि वोचति देवेभ्यश्च पितृभ्यः॥ ६५॥ त्वमग्नौ॥ त्वमग्नः ईशितः
कव्यवाहनाया रुव्यानि सुरभीणि कृ त्वी॥ प्रादाः पितृभ्यः स्वधया
तेऽअदन्तद्विद्वन्देवप्रयता हवी १०१ पि॥ ६६॥ ये च॥ ये चेह पितरो ये

हिता

१११

शं.

१०१

चने ह्याँ अवि द्वा यौं ॥ उच न पु वि द्वा ॥ त्वं वै स यति ते जा त वे दः स
धा मि र्यं जर्तु सु कृतं अष स ॥ ६७ ॥ इ द म्पि त अः ॥ इ द म्पि त अ न मोः
अ र्त्त य वे प र्त्त सो यः उ प रा स इ युः ॥ ये पा र्त्ति वे र ज स्य नि ष त्ता ये वा
नूनं सु ब्र ज ना सु वि दुः ॥ ६८ ॥ अधा य धा नः पि तरः प रा सः पु त्त्रा सो
अ ग्नः शत मा शु षा णाः ॥ शु ची द य न्दी धि ति मु च्छा रा सः का मा मि न्द
तौ रु णी र्य व न् ॥ ६९ ॥ उ श न्न र स्त्रा ॥ उ श न्न र स्त्रा नि धी म स्यु श न्नः स
मि धी म हि ॥ उ श न्न रा तः आ व ह पि त न्न वि षेः अ त वे ॥ ७० ॥ अ पा म्पे

नैन॥ अणाम्पे नैनमुचेः शिरः इन्द्रो देवर्तयः॥ वि श्वा वदजयस्य धः
॥७१॥ सोमो राजा॥ सोमो राजा मृतं सुतः शजीषे शा जहा अत्युम्मा॥ श
तेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धसः इन्द्रस्येन्द्रियमिदमयो मृत
सं. मधु॥ ७२॥ अद्वाः दीरां व्यापिबन्धुः अङ्गिरसो धिया॥ शतेन सत्य
१७८ मिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धसः इन्द्रस्येन्द्रियमिदमयो मृतममधु
॥७३॥ सोममद्वाः॥ सोममद्वा व्यापिबन्धुः साहसः शुचिषत॥ शते
न सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धसः इन्द्रस्येन्द्रियमिदमयो मृत

हिता

१७८

तममधु॥७४॥शत११००॥अन्नात्तरिस्तुतः॥अन्नात्तरिस्तुतोरसम्ब्र
ह्मणाब्धेऽपि वक्त्रमयः सोममुजापतिः॥शतेन सत्यमिन्द्रियं वि
पानं शुक्रमन्त्रसः इन्द्रस्येन्द्रियमिदमयो मतममधु॥७५॥रेतो मूत्रं
म॥रेतो मूत्रं विजहाति योनिमुविशतिन्द्रियम्॥गर्भोजरायुणा ब्रत
उल्बञ्जहाति जन्मना॥शतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्त्र
सः इन्द्रस्येन्द्रियमिदमयो मतममधु॥७६॥दृष्टारूपे। व्याकरोत्तत्त्वा
नृतेषु जापतिः॥अश्चदामनृते दधा कुदा ९० सत्ये पुजापतिः॥स

तेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धसः इन्द्रस्येन्द्रियमिदम्योमतम्
 धु॥ ७७॥ वेदेन रूपे। व्यापिबत्सुता सुतो पुजापतिः॥ शतेन सत्यमिन्द्रि
 यं विपानं शुक्रमन्धसः इन्द्रस्येन्द्रियमिदम्योमतम् धु॥ ७८॥ हिता
 द्यापरिश्रुतः॥ दद्यापरिश्रुतो रसः शुक्रं व्यापिबत्सुतः सोममुजाप
 तिः॥ शतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धसः इन्द्रस्येन्द्रियमिद
 म्योमतम् धु॥ ७९॥ सीसेन तत्रम्॥ सीसेन तत्रम् न सामनीषिण
 उरुसूत्रेण कवयो वयन्ति॥ अश्विना यज्ञं सविता सरस्वती नृ

सं.

१७६

१७६

हिता

१७६

१७६

स्य रूपं वरुणो भिषज्यन् ॥ ८० ॥ तदस्या रूपममृतं शचीभिस्त्रिस्तोद
धुर्देवताः सर्वराणाः ॥ लोमानिशेषैर्बहुधा न तोक्मन्मिस्त्रगस्य
मा ९७ समभवन्नलाजाः ॥ ८१ ॥ तदश्चिना ॥ भिषजा रुद्रवर्तनी सर
स्वती वयति पेशोः अन्नरम् ॥ अस्थिमज्जनम्मा सरैः कारीतरेण द
धतो गवां च्विचि ॥ ८२ ॥ सरस्वती मनसा पेशलं वसुना सत्याष्याव
वयति दर्शतं वपुः ॥ रसमपरिस्त्रुता नरोदितं नृगं दुर्धरं रत्नसरन्न
वेम ॥ ८३ ॥ पयसा शुक्रम् ॥ पयसा शुक्रममृतं अनिब्रह्म सुरया

सं.
१८०

१
मूत्राजनयत्तरेतः॥ अपामतिन्दुर्मतिम्वाधमानाः उवद्यं वातर्ह
सबुत्तदा रातः॥ ८४॥ इन्द्रः सुत्रामा॥ इन्द्रः सुत्रामा हृदयेन सत्यम्
रोडाशेन सविता जजाना॥ यक्ल्लोमानं वरुणो भिषज्य अतस्त्रे
धाय ध्यैर्नमिनातिपितम्॥ ८५॥ आत्राशि स्थालीः॥ आत्राशि
स्थालीर्मधुपिन्वमाना गुदाः पात्राशि सुदुघानधेनुः॥ शेषेन
सपत्रन्नप्लीहाशचीभिरासन्दीनाभिरुदरन्नमाता॥ ८६॥ कुक्षी
वनिष्ठुः॥ कुक्षी वनिष्ठुर्जीनिताशचीभिर्यस्मिन्नग्रे योन्याञ्ज

हिता

१८०

जोः अन्तः॥ प्राशिर्धक्ताः शतधारः उत्तोदुहेन कुष्मी स्वधाम्पित
व्यः॥ ८७॥ मुखर्दसत॥ मुखर्दसदस्य शिरः इक्षतेन जिह्वा पवित्रम
श्चिनासं सरस्वती॥ चणन्नपायुर्बिषगस्य बालो बस्ति न शेषो हर
सातस्वी॥ ८८॥ अश्चिश्च अक्षुः॥ अश्चिश्च अक्षु रमत कुहा
श्चिश्च गेन तेजो हविषा शृतेन॥ पद्मा शिरो धूमैः कुवले रुता
निपेशो न शुक्रमसितं वसाते॥ ८९॥ अविन्नै मेषो न सिवीर्या त्य
प्राणस्य पन्थाः अमृतो ग्रहा भ्याम॥ सरस्वत्पुत्रा वैर्ध्या नन्नसा

निबर्हिर्वदेरैर्जजान॥ १०॥ इन्द्रस्य रूपम॥ इन्द्रस्य रूपमृषभो बला
यक र्सा व्या १०१ श्रोत्रममृतं कुरुह व्याम॥ ॥ यवानबर्हिर्ब्रुवि
सं. के सराशिकर्कः भुजनेमधुसारघं मुखवात् ॥ ११॥ आत्मनुपस्थे रित
१८१ ॥ आत्मनुपस्थेन चकस्य लोममुखेशम् अशिनव्यागधलो १८१
म॥ केशानशीर्षे च शसे श्रिये शिखासिर्हृदस्य लोमत्विषिरिदु
याशि ॥ १२॥ अङ्गा न्यात्मनः ॥ अङ्गा न्यात्मन्निषजातदश्चिना
त्मानमङ्गैः समधात्सरस्वती ॥ इन्द्रस्य रूपं शतमानमायुश्च

देसु ज्योतिरमत नद नानाः॥१३॥सरस्वती योन्याम्॥सरस्वती यो
न्या ऊर्ध्वमन्तरश्चिन्म्याम्पत्नी सुकृतं विभर्ति॥अपा १०१ सेन च
रुसो न साम्नेन्दु १०१ ये जनयन् पुराजा॥१०४॥ते जः पशुनाम्॥
ते जः पशुना १०१ हविरिन्द्रियावत्परिस्तुता पयसा सारद्यम्पधु॥
अश्चिन्म्यान्दुग्धप्रिषजा सरस्वत्या सुता सुताः श्याममतः सोमः
इन्दुः॥१०५॥१०६॥शतिव्राजसने संहिता यो दी घणा टेः एको न विं
शो ध्यायः॥१०७॥१०८॥क्षत्रस्य योनिः॥क्षत्रस्य यो निरसि क्षत्रस्य ना

भिरसि॥ मा त्वा हि र्सी न्ना मा हि र्सीः॥१॥ निषसा द। धृत ब्रतो वरुणाः
 पश्चात् स्वा सा म्ना ज्या य सु क्रातुः॥ मृत्योः पा हि वि द्यो त्वा हि॥२॥ देव
 स्प त्वा। स वितुः पु स वे श्मि नो र्वा दु श्या म्प द्धो ह स्ता ब्य म्॥ अ श्मि
 नो र्वा षे ज्ये न ते ज से ब्र ह्म व र्च सा या भि षि आ मि सर स्त त्वा भे ष ज्ये न
 बी र्या ल्या न्ना द्या या भि षि आ मी नृ से न्द्रि ये रा व ला य श्मि यै य श
 से भि षि आ मि॥३॥ को ति। क त मो र्ति क स्यौ त्वा का य त्वा॥ सु श्लोक १८२
 सु मं ज्ञ ल स त्प र ज न्द्र॥४॥ शि रो मे॥ शि रो मे श्मि र्य शो मु र्वा त्वि षिः के

राश्च शम्पश्च शि॥ राजामे प्राणोऽमृतं सम्प्रादुर्दुर्विराड्
 त्रैम॥ जिह्वामे। भद्रं वाश्च होमनोमन्युः स्वराश्रमः॥ मोदाः प्रमा
 दाः अङ्गुली रङ्गानि मित्रमे सहः॥ ६॥ बाहू मे॥ बाहू मे बलमिन्द्रियः
 हस्तौ मे कर्मवीर्यम्॥ आत्मा क्षत्रमुरो मम॥ ७॥ पृथ्वी मे। राव
 मुदरमहं सौग्रीवाश्चुश्चोराणि॥ ऊरूः अरत्नी जानुनी विशो मे
 अङ्गानि सर्वतः॥ ८॥ नाभि मे। चित्तं विज्ञानम्यायुर्मे पचिर्वसत॥ आ
 नन्दनन्दा वास्तौ मे भगः सौभाग्यमासः॥ जघ्नाश्चाम्प्राभ

शि।

मौ। स्मिन्निराजापुतिद्वितः॥१॥ प्रतिद्वित्रेःप्रतितिष्टामिराष्टेषु
अेषुपुतितिष्टामिगोषु॥ प्रत्यङ्गेषुपुतितिष्टाम्मात्मन्युतिप्राणे
सं. पुपुतितिष्टामिपुष्टेषुतिष्ट्यावापयिष्योःप्रतितिष्टामियज्ञे॥१०॥
त्रयादेवाःत्रयादेवाःयकादशत्रयस्त्रिंशःसुराध्वसः॥ बहस्पति
पुरोहितादेवस्यसवितुःसवे॥ देवादेवैरवन्तुमा॥११॥ पुथमाद्विती
यैर्द्वितीयास्तृतीयैस्तृतीयाःसत्येनसत्यंयज्ञेनयज्ञोयजुर्ब्रियं
१८३ १८३
१८३ १८३
जृ०००पिसामभिःसामान्यगिर्यर्षचःपुरोनुवाक्याभिःपुरोनुवा

हिता

१८३

१८३

क्यात्वा ज्ञात्वा भिर्यो ज्ञात्वा धारैर्वष द्वाराः आरुतिभिराहुतयो
मेकामात्समर्द्धयतुभूः स्वाहा ॥ १२ ॥ लोमानिपुयतिः ॥ लोमानिपु
यतिर्ममत्वश्चः आनतिरागतिः ॥ मा १० सम्मः उपनतिर्वस्वस्थिमजा
मः आनतिः ॥ १३ ॥ ये देवाः ॥ ये देवा देवहे डननेवसश्च कुमावयमः
॥ अग्निर्मातस्मादेनसोविश्वा न्मु अत्वर्हसः ॥ १४ ॥ यदिदिवो
॥ यदिदिवो यदिनक्तेमेना १० सिचकुमावयमः ॥ वायुर्मातस्मा
देनसोविश्वा न्मु अत्वर्हसः ॥ १५ ॥ यदिजाग्रत् ॥ यदिजाग्र

सं.

१८४

अदिस्वप्नः दना १० सिचक्रमावयम॥ सूर्यो मातस्मादेन सो विष्वा
नु च त्वं हसः ॥ १६ ॥ यद्वा मे ॥ यद्वा मे यदस्मै यत्तु भा यो य
दिन्द्रिये ॥ यद्वा देवदर्थे यदेन अक्रमावयं यदेकस्याधिधर्मो
शितस्यावयजनमसि ॥ १७ ॥ यदापः ॥ यदापोः अग्न्याः इति ब्रह्म
एति शपामहे ततो ब्रह्मणो मुञ्च ॥ अवभथ निचुम्पुणानि चैरुरसि
निचुम्पुणः ॥ अवदेवैर्देवकृतमेनो यक्त्वा वमर्त्तौ मर्त्तौ कृतम्पुस्त
ह्यौ देवारिषस्याहि ॥ १८ ॥ समुदेते ॥ समुदेते हृदयमप्सु नतः सन्ती

दिता

१८४

विशः श्लोषधी रुतापः॥ सुमित्रियानः आपः रुषधयः सतुदुर्मित्रिया ३
स्तस्मै सतुद्यो स्मन्ने द्विष्टय च वयन्दिष्मः॥ १९॥ दुपदादिवमुमुचा
नः स्विन्नः स्नातो मलादिव॥ पूतम्यवित्रेण वा ज्यमापः शुभन्तुमैनसः
॥ २०॥ उद्दियम॥ उद्दयन्नमसस्परिस्वः पश्यन्तः उत्तरम॥ देवनेवत्रा
स्तस्यै मगन्ना ज्योतिरुत्तमम॥ २१॥ आपोः अद्या॥ अपोः अद्यान्व
चारिषु रसेन सप्रश्नमहि॥ पयस्वानग्नः आगमन्तम्यासः स्त
जबर्चसाप्पुजया च धनेन च॥ २२॥ यधोति॥ यधो स्य धिषी महिस

मिदसितेजोसितेजोमयिधेहि॥समाववर्तिपृथिवीसमुषाःसमुस्यैः
॥समुच्चिश्चमिदञ्जगतावैश्चानरज्योतिर्ज्यासंविभूचामा
श्चैन्नवैभूःस्वाहा॥अथाव्यादधामि।समिधमग्नेब्रुतपतेत्व
यि॥ब्रुतश्चश्मदाञ्चोपैमीन्वेत्वादीदितोःअरुम॥२४॥यवुव
सं० रुम्।चक्षत्रञ्चसम्याञ्चोचरतःसहा॥तंल्लोकमुस्यमुज्ञेषंस्व
१८५ चदेवःसहाग्निना॥२५॥यवेन्दुः॥यवेन्दुश्चवायुश्चसम्याञ्चैव
रतःसहा॥तंल्लोकमुस्यमुज्ञेषंयवसेदिनेविद्यते॥२६॥अंशु

हिता

१८५

नाते। अ॒र्चुः॑ प॒ञ्चा॒ता॒म॒रु॒षा प॒रुः॑॥ ग॒न्ध॒स्ते॒ सोम॑ म॒वतु॑ म॒दा॒य॒र॒सोः॑
अ॒च्युतः॑॥२७॥ सि॒ञ्च॒ति॒ परि॑॥ पि॒ञ्च॒त्यु॒त्ति॒ञ्च॒ति॒ पुन॑ति॒ च॥ सु॒रा॒यै॒व
सु॒म॒दे॒ कि॒न्त्वो॒ च॒ द॒ति॒ कि॒न्त्वः॑॥२८॥ धा॒ ना॒ व॒न्त॒ क॒र॒सि॒ ए॒ म॥ धा॒ ना॒ व॒
न्त॒ क॒र॒सि॒ ए॒ म॒ पू॒ष॒ व॒न्त॒ मु॒च्छि॒ न॒ म॥ इ॒न्द्र॒प्रा॒त॒र्जु॒ष॒ स्व॒नः॑॥२९॥ ब॒ह
दि॒न्द्रा॒या॒ गाय॑त॒ म॒रु॒तो॒ च॒ व॒ह॒न्त॑ म॒म॥ ये॒ न॒ ज्यो॒ति॒ र॒ज॒न॒ य॒ न॒ ता॒ ब॒धो
दे॒व॒ दे॒वा॒ य॒ जा॒ ग॒ वि॑॥३०॥ अ॒र्द्ध॒स्योः॑ अ॒दि॒भिः॑ सु॒त॒र्ह॑ सोम॒ म॒ वि
त्रे॒ञ्चान॑य॥ पु॒ना॒ हि॒न्द्रा॒ य॒ पा॒त॒ वे॑॥३१॥ यो॒ भू॒ता॒ना॒ म॥ यो॒ भू॒ता॒ना॒ म॥

प्रिपतिर्यस्मिं लोकाः अधिश्चिताः॥ यः ईशं महतो महं सो न गृह्णा
मिच्च महम्मयि गृह्णामि चामहम्॥ ३२॥ उपयाम गृहीतोसि॥ उपया
म गृहीतोस्यश्चिन्वा स्वासरस्वस्यैस्तेन्द्राय च्चा सुत्राम्नाः एषते यो
निरश्चिन्वा स्वासरस्वस्यैस्तेन्द्राय च्चा सुत्राम्नाः॥ ३३॥ प्राणपामे॥
प्राणपामेऽपानपाञ्च दुष्णाः श्रोत्रपाञ्चमे॥ वाचोमेविश्चभेषजो
मनसोसि विलायकः॥ ३४॥ अश्चिनकतस्यते॥ अश्चिनकतस्य
तेसरस्वतिकतस्येन्द्राय सुत्राम्नाकतस्य॥ उपहृतः उपहृतस्य भक्ष

हिता
१८६

सं.
१८६

यामि॥३५॥समिद्धः॥समिद्धः॥उषसामनीकेपुरोरुचापूर्वकदा
वधानः॥त्रिभिर्देवैस्त्रिंशतावज्रबाहुर्जघानवज्रंविदुरोववार॥३६॥
नरासर्पसःप्रति॥नरासर्पसःप्रतिश्वरोमिमानरत्ननूनपात्युतियज्ञस्य
धाम॥गोभिर्बपावाग्धुनासमञ्जिरस्यैश्वन्द्रीयजतिपुत्रेताः॥
३७॥ईडितोदेवैः॥ईडितोदेवैर्हरिवाँ॥अभिष्टारजुक्कानोहविषा
शर्द्धमानः॥पुरन्दरोगोत्रमिद्धज्रबाहुरायातुयज्ञमुपेतोजुषाणः॥
३८॥जुषाणोवर्हिः॥जुषाणोवर्हिर्हरिवाक्कः॥इन्द्रः॥पुचीनः॥सीदत्सु

दिशा एषि व्याः॥ उरु पुथाः प्रथमाना ९० सो न मादि तैर क्तं व सुभिः
 स जोषाः॥ ३२॥ इन्द्रः॥ इन्द्रः कवयो धावमाना ब्रह्मणो यत्र
 जनयः सुपत्नीः॥ ३३॥ इन्द्रो देवीरभितो विष्णो यत्र ९० सुवीरवीरम्
 यमाना महोभिः॥ ४०॥ उषासानक्ता ब्रह्मती॥ ब्रह्मन्तपयस्वती सुद
 ये श्रमिन्द्रम्॥ तत्तु ततमो शसा संवयन्ती देवाना न्देवं व्यजतः सु
 रुक्मे॥ ४१॥ देव्यामिमाना मनुषः पुरुत्रा होता राविन्द्रम्प्रयमा सुवा
 चा॥ मूर्धन्यजस्य मधुना दधाना प्राची नञ्जोतिर्ह विषा बहुधातः॥ ४२॥

देव्यामिमाना॥ १॥

सं.
१८७

हिता
१८७

तिस्त्रोदेवीः॥ तिस्त्रोदेवीर्हं विषावर्द्धमानाः इन्द्रं जुषाणा जनयोन
पत्नीः॥ अहिन्नन्तत्त्वमयसा सरस्वती डादेवी भारती विश्व
तूर्तिः॥ ४३॥ त्वष्टा दधत् ॥ त्वष्टा दधत् ऋषामिन्द्राय वृक्षे
पाको विदुर्यशसै पूरुणि ॥ घृषाय जन्म षण्ण रिरिमा मूर्द्धन्यज
स्य समनक्तु देवात् ॥ ४४॥ वनस्पतिरवस्तुष्टः ॥ वनस्पतिरव
स्तुष्टो नपाशे स्तन्या समञ्जश्च मिता न देव ॥ इन्द्रस्य हृद्यैर्जो
रम्पणानः स्वदाति यज्ञमधुना यत्तेन ॥ ४५॥ स्तोका नामिन्दु

म॥ स्त्रोका नामिन्दुमृतिश्चरः इन्द्रो ब्रह्मा यमा णो ब्रह्मभस्त्रुराणा
द॥ एतत्पुष्पमनसा मोदमानाः स्वाहा देवाः अमतामादयन्ता
म॥ ४६॥ आयातु॥ आयात्त्रिन्दो वसः उपनः इह स्तुतः सधमा
दस्तुश्चरः॥ ब्रह्मवधानस्तुविषीर्यस्य पूर्वी द्यौर्नैरुन्नमभि
भूतिपुष्पात्॥ ४७॥ आनः॥ आनः इन्द्रो दुरानः आसादभि
ष्टिर्कदवसेया सदुग्यः॥ नृजिष्टुभिर्नैपतिर्वज्रबाहुः सङ्गै
समस्तुतुर्वेशिः एतन्नून्॥ ४८॥ आनः॥ आनः इन्द्रो हरि

सं.

१८८

हिता

१८८

भिर्यात्तच्छाचीचीनोवसेराधसेच॥तिष्ठतिवज्जीमघवावि
रफरीमंखजमनुनोवाजसातौ॥४२॥त्रातारमिन्द्रम्॥त्रातार
मिन्द्रमवीतारमिन्द्रं हवे हवे सुरवर्षेऽरमिन्द्रम्॥क्यामिश
क्रमुरुहतामिन्द्रं स्वस्तिनोमघवाध्रात्विन्द्रः॥५०॥इन्द्रः सु
त्रामा॥इन्द्रः सुत्रामा स्ववाँ॥आवोभिः सुमदीकोभवतुद्विश्च
वेदः॥बाधतान्देष्टोः अभय दूयोतुसुवीर्यस्यपतयः स्याम॥५१॥
तस्यव्रयम्॥तस्यव्रयं सुमतौ यज्ञियस्यापिभुङ्क्षौमनसे स्याम॥

सं.

१८६

ससुत्रामास्रवा शं॥ इन्द्रोऽस्मैः आराचिद्वेषः सनुतय्युयोतु॥
५२॥ आमन्त्रेः॥ आमन्त्रे रिन्दु हरिभिर्ह्यारि सूरशोमभिः॥ मात्वा
केचिन्नियमन्विन्नपाशिनोति धञ्जैवतां॥ इति॥ ५३॥ एवेत॥
येवेदिन्द्रं वषां वज्रबाहुं वसिष्ठासोऽथ्यर्च्यर्कैः॥ सन
स्तुतो वीरवद्धातु गोमघूय म्पातस्वस्त्रिभिः सदानः॥ ५४॥ स
मिद्धोऽग्निः॥ समिद्धोऽग्नि रश्मिना तपोद्यमो विराद्यु
त॥ दुहेपेनुः सरस्वती सोम ईशुक्ता मिहेन्द्रियम्॥ ५५॥ तन्मूपा

हिता

१८६

भिषजा। सुतेऽश्विनोभासरस्वती॥ मञ्जारजा ९० सीन्द्रियमिन्द्राय
पथिभिर्बहोन्॥ ५६॥ इन्द्रायेन्दुम्॥ इन्द्रायेन्दुः सरस्वती नराश
सेन नग्नहुम्॥ अधातामश्विनामधुमेषजमिषजासुते॥ ५७॥ आ
जुक्ता नासरस्वती॥ आजुक्ता नासरस्वतीन्द्रायेन्द्रियाशिबीर्य
म्॥ इडाभिरश्विनाविषहसमुज्जैः सहैरयन्दधुः॥ ५८॥ अश्वि
नानमुचेऽसुतैः सोमैः शुक्रमरिस्तुता॥ सरस्वती तमाभर कर्हि
षेन्द्रायणातवे॥ ५९॥ कनस्योना वचस्वतीरश्विः श्वान्नदुरोदिशः॥

इन्द्रो नरोदसीः उभे दुहे कामात्सरस्वती ॥ ६० ॥ उषासानक्ताम् ॥ उ
षासानक्तामश्विनादिवेदुर्हसायमिन्द्रियैः ॥ संजानाने सुपेश
सासमञ्जाते सरस्वत्या ॥ ६१ ॥ पातन्नः ॥ पातन्नोऽश्विनादिवा
पाहिनक्ताः सरस्वती ॥ देव्या होताराभिषजापातमिन्द्रहसचासुते
॥ ६२ ॥ तिस्रो त्वेधा सरस्वत्याश्विनाभारती ॥ तीव्रमपरिमुतासौ
ममिन्द्राय सुषुवुर्मदम् ॥ ६३ ॥ अश्विनाभेषजम् ॥ अश्विनाभेषज
मधुभेषजन्नः सरस्वती ॥ इन्द्रे त्वष्टाय शः श्रियर्हरूपरूपमधुसुते ॥ ६४ ॥

हिता

१९०

सं.

१९०

अ

६४॥ शतुयेन्द्रः॥ शतुयेन्द्रो वनस्पतिः शशमानः परितुता॥ की
लालमश्विनामधुदुहेधेनुः सरस्वती॥ ६५॥ गोभिर्वा सोम
मश्विनामा सरस्वती परितुता॥ समधातर्ह सरस्वत्या हेन्द्रे सुतमा
धु॥ ६६॥ अश्विना हविः॥ अश्विना हविरिन्द्रियन्नमुचेद्विद्या
सरस्वती॥ आशुक्तामा सुरा द सुमधमिन्द्रा यजत्रिरे॥ ६७॥ यम
श्विना॥ यमश्विना सरस्वती हविषेन्द्रमवर्द्धयन्॥ सविभेद
बलमन्नमुचावा सुरे सचा॥ ६८॥ तमिन्द्रम्॥ तमिन्द्रम्पशवः

३६८

सं.
१९१

सचाश्चिनोभासरस्वती॥ दधानः अथ लक्ष्मणत हविषा यज्ञः इन्द्रि
यैः॥ ६८॥ यः इन्द्रे॥ यः इन्द्रियन्दधुः सविता वरुणो भगः॥ ससुत्रा
माहविष्मतिर्यजमानाय सश्चत॥ ७०॥ सविता वरुणः॥ सविता
वरुणो दधद्यजमानाय दशशुषे॥ आदत्तनमुचैव ससुत्रामाव
लमिन्द्रियम्॥ ७१॥ वरुणः क्षत्रम्॥ वरुणः क्षत्रमिन्द्रियप्रगेजन
सविताश्चियम्॥ सुत्रामाय सवलन्दधानाय जमाशत॥ ७२॥
अश्चिनागोभिः॥ अश्चिनागोभिरिन्द्रियमश्चिभिर्वीर्यम्बलम्॥

हिता

१९१

हविषेन्दुः सरस्वती यजमानवर्द्धयन् ॥ ७३ ॥ तानासत्या सुपे
शसाहिरस्यवर्तेनीनरा ॥ सरस्वती हविष्मती दुकर्म सुनोवत
॥ ७४ ॥ तामिषजा सुकर्म यासासु दुग्धा सरस्वती ॥ स च वहाश
तक्रातुरिन्द्रा यदधुरिन्द्रियम् ॥ ७५ ॥ युवर्ह सुरामम् ॥ युवर्ह सु
राममश्चिन्नानमुवावा सुरेसवा ॥ विपिपानाः सरस्वती दु
कर्म स्वावत ॥ ७६ ॥ पुत्रमिव पितरौ ॥ पुत्रमिव पितरावश्चिन्नो
भेन्द्रावपुः काद्वौ दुःसनाभिः ॥ यत्सुरामं व्यपिवः शचीभिः

प्रवा

की

सं.

१९२

सरस्वती त्वामद्य वन्नभिद्वक् ॥ ७७ ॥ यस्मिन्नश्वासा ॥ यस्मि
न्नश्वासाः सषभासाः उक्तो ब्रह्मा मेवाः अवसृष्टासाः आहु
ताः ॥ कीलालोपेशो मपृष्टा यवेधसे हृदामतिञ्जनय चारुमग्न
ये ॥ ७८ ॥ अहो ध्ये ॥ हविरास्येत्ते सुचीत्वं द्युतश्चम्बीत्वं
सोमः ॥ वाजसनि रथिमस्मै सुवीर्यमशस्त्रे न्वेहि यशसम्ब
रुन्तम ॥ ७९ ॥ शतं १२०० ॥ अश्विनातेजसा ॥ अश्विनातेज
सा चक्रुः प्राणो न सरस्वती चो यस्मि ॥ वाचेन्द्रो बले नन्द्या

हिता

१९२

श्री रु

यदधुरिन्द्रियम्॥८०॥गोमदूषुणासत्या॥गोमदूषुणासत्याश्वा
वध्यातमश्चना॥वर्त्तीरुद्रानृपाव्यम्॥८१॥नयत्त॥नयत्तरो
नात्तरश्वाद्धर्षद्वषस्वत्स॥दुःशर्द्धसोमत्तोरिपुः॥८२॥तानः
॥तानः॥आवोठमश्चनारथिभिश्चकुसन्दुशम्॥धिह्न्नाविर
वोविदम्॥८३॥पावकानः॥पावकानःसरस्वतीव्राजैभिर्वाजि
नीवती॥यज्ञं वृष्टिपियावसुः॥८४॥चोदयित्रीसूक्तानाम्॥
चोदयित्रिसूक्तानाञ्चेतनीसुमतीनाम्॥यज्ञं च धेसरस्वती॥८५॥

महोऽर्क्षः॥ महोऽर्क्षः सरस्वती पचेतयति केतुना॥ धियो वि
 श्वा विराजति॥ ८६॥ इन्द्राया हि विप्रभा नो सुताऽइमे त्वा यवः॥ अ
 र्क्षः स्वीभिस्त्रिनापूता सः॥ ८७॥ इन्द्राया हि॥ धियो विषितो विप्रज्जतः सु
 तावतः॥ उपब्रुस्मा शिवा घृतः॥ ८८॥ इन्द्राया हि॥ इन्द्राया हि त्व
 तु जानः उपब्रुस्मा शिवा हरिवः॥ सुते दधिष्मानश्च नः॥ ८९॥ अ
 श्विना पिवताम्॥ अश्विना पिवताम् धुसरस्वत्या सजोषसाः
 इन्द्रः सुत्रामा ब्रुवतु पत्ता १० सो म्म म्म धु॥ ९०॥

ॐ

श्री सवित्री पञ्चाङ्गोपासना काल स॥ ७० पुनर्म॥
सुमे ३ मे ग राज का पुस्तक संस्था

भूति योगे र

शके १९५५

॥ इति श्वजसनेय संहिता पाठे विंशोऽध्यायः ॥ ॥ इमं मे ॥

स्वस्ति श्री शाके १०५ सवत् १८४० वसंत ऋतौ वैशाख मसे सुक्ल पक्षे
रामनवम्या पुन्य स्त्री योः आत्रे गोत्रे तिथि नक्षत्रे सुक्ल वासरेश्च श्री वा
गमति मनमति मध्ये चापाको द्यामे चांगुना राय नक्षत्रे मसम
तिः उत्तरे वागमति निकटे श्री वागु ब्रह्मपुरि स्थाने लिखितः इदं पु
स्तकं शुभं म॥ मंगल गलं लेष कानां च उपाय कानां च मंगलं मंगलं
मंगलं सर्वभूतानां भूमिभूषति यस्य मंगलं ॥ १ ॥ यदक्षरपदभ्रं शृं मावाहि

स्वस्त
श्री रुद्र
सादवी
शेषधारा
भक्त
सुवेदी
संके
बुधति
का
ब्रह्म
वा

सि सवित्री गिराज जो ध्याये वेदा ज्ञे ४ अविदरा को दूत श्री शास्त्रज्ञान हेतु
संज्ञा श्री सवित्री पञ्चाङ्गोपासना काल स॥ ७० पुनर्म॥

जुष्टतमं देवहृतमम् ॥ ४ ॥ अमुं तमसि ॥ ६ विद्वान्देव ॥ ६ स्वमाका ज्ञानेन ॥ ७
 तिहा प्रीति ॥ विद्वान्देव क मत्त मुखा ताया प ह त ॥ ८ ॥ हे हो यद्वं नम्यथा ॥ ९ ॥ देवसात्त्वो ॥ सवि
 १० ॥ प्रसवे श्विनोर्वा ॥ ११ ॥ अमम् ॥ १२ ॥ अमम् ॥ १३ ॥ अमम् ॥ १४ ॥ अमम् ॥ १५ ॥ अमम् ॥ १६ ॥ अमम् ॥ १७ ॥ अमम् ॥ १८ ॥ अमम् ॥ १९ ॥ अमम् ॥ २० ॥ अमम् ॥ २१ ॥ अमम् ॥ २२ ॥ अमम् ॥ २३ ॥ अमम् ॥ २४ ॥ अमम् ॥ २५ ॥ अमम् ॥ २६ ॥ अमम् ॥ २७ ॥ अमम् ॥ २८ ॥ अमम् ॥ २९ ॥ अमम् ॥ ३० ॥ अमम् ॥ ३१ ॥ अमम् ॥ ३२ ॥ अमम् ॥ ३३ ॥ अमम् ॥ ३४ ॥ अमम् ॥ ३५ ॥ अमम् ॥ ३६ ॥ अमम् ॥ ३७ ॥ अमम् ॥ ३८ ॥ अमम् ॥ ३९ ॥ अमम् ॥ ४० ॥ अमम् ॥ ४१ ॥ अमम् ॥ ४२ ॥ अमम् ॥ ४३ ॥ अमम् ॥ ४४ ॥ अमम् ॥ ४५ ॥ अमम् ॥ ४६ ॥ अमम् ॥ ४७ ॥ अमम् ॥ ४८ ॥ अमम् ॥ ४९ ॥ अमम् ॥ ५० ॥ अमम् ॥ ५१ ॥ अमम् ॥ ५२ ॥ अमम् ॥ ५३ ॥ अमम् ॥ ५४ ॥ अमम् ॥ ५५ ॥ अमम् ॥ ५६ ॥ अमम् ॥ ५७ ॥ अमम् ॥ ५८ ॥ अमम् ॥ ५९ ॥ अमम् ॥ ६० ॥ अमम् ॥ ६१ ॥ अमम् ॥ ६२ ॥ अमम् ॥ ६३ ॥ अमम् ॥ ६४ ॥ अमम् ॥ ६५ ॥ अमम् ॥ ६६ ॥ अमम् ॥ ६७ ॥ अमम् ॥ ६८ ॥ अमम् ॥ ६९ ॥ अमम् ॥ ७० ॥ अमम् ॥ ७१ ॥ अमम् ॥ ७२ ॥ अमम् ॥ ७३ ॥ अमम् ॥ ७४ ॥ अमम् ॥ ७५ ॥ अमम् ॥ ७६ ॥ अमम् ॥ ७७ ॥ अमम् ॥ ७८ ॥ अमम् ॥ ७९ ॥ अमम् ॥ ८० ॥ अमम् ॥ ८१ ॥ अमम् ॥ ८२ ॥ अमम् ॥ ८३ ॥ अमम् ॥ ८४ ॥ अमम् ॥ ८५ ॥ अमम् ॥ ८६ ॥ अमम् ॥ ८७ ॥ अमम् ॥ ८८ ॥ अमम् ॥ ८९ ॥ अमम् ॥ ९० ॥ अमम् ॥ ९१ ॥ अमम् ॥ ९२ ॥ अमम् ॥ ९३ ॥ अमम् ॥ ९४ ॥ अमम् ॥ ९५ ॥ अमम् ॥ ९६ ॥ अमम् ॥ ९७ ॥ अमम् ॥ ९८ ॥ अमम् ॥ ९९ ॥ अमम् ॥ १०० ॥ अमम् ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ४ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ६ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ७ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ८ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ९ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १० ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ स ध्यायेत्तु यः सर्वं ॥ इति श्रीमद्भागवतम् ॥ १० ॥
 त्रयं नित्यं जातवन्तु पदधामिभुजान्ध्यास्य वृद्धा ॥ ११ ॥ अथ ब्रह्म गजानीकधरुण मस्यन्तरि
 दौर्द्ध ॥ हवृह्मवनिह्यार्तवनिमस जातवन्तु पदधामिभुजान्ध्यास्य वृद्धा ॥ १२ ॥ अथ मसि
 दिवन्द ॥ हवृह्मवनिह्यार्तवनिमस जातवन्तु पदधामिभुजान्ध्यास्य वृद्धा ॥ १३ ॥ अथ विष्णोर्वा
 रत्नाया वृद्धा ॥ उद्धामिभुजान्ध्यास्य वृद्धा ॥ १४ ॥ अथ इति नो भृगुणा मद्रिरसान्ध्यास्य वृद्धा ॥ १५ ॥
 समीची ॥ समीची ॥ इति श्रीमद्भागवतम् ॥ १० ॥ इति श्रीमद्भागवतम् ॥ १० ॥ इति श्रीमद्भागवतम् ॥ १० ॥
 ॥ धिषणीयपर्वतिप्यैत्यदिह्यास्वर्गं तु दिवस्वर्गं तु ली ॥ सीधुपरणादिपर्वतिप्यैत्यदिह्यास्वर्गं तु ली ॥
 संपूर्णतिवृत्तुध्यामसि ॥ ११ ॥ ध्यामसि ॥ ११ ॥ ध्यामसि ॥ ११ ॥

[illegible]

स सी श्री

1052

I

ससिकी पमावो

ससिकी ॥ ५७५ पाद्या

सिंहा अरुना प्रसवे दीति
२० अरुना प्रसवे दीति
१० अरुना प्रसवे दीति
१० अरुना प्रसवे दीति

वीरसे वसुधै

238
Sanskrit